

Julio Ibarra: "Kazetari gehienen jarrera guztiz lotsagarria da"

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

ARGIA

01693

Araba eta Bizkaiko Bertsolari Txapelketa

BERRIZ DURANGORA

Carlos Garaikoetxea

"Presoekin PPren gobernua suarekin jolasean ari da"

Raphel Lasaletxe: "Gure gobernuak korritan harikatu du arnaskatzaile"

ARGIA

LEHORTEAK
EZ DITZAN GALDU

Zangozen elkarlanean, ordez

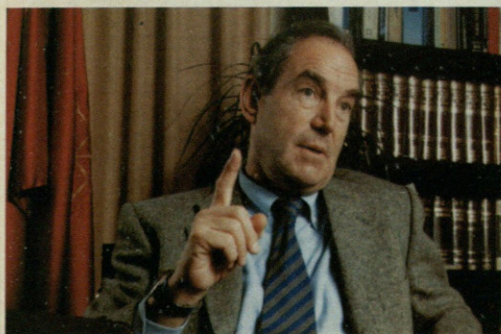
Bereizitzaileak

"Sormenari ateak itxi gabe grabatu du diskoa"

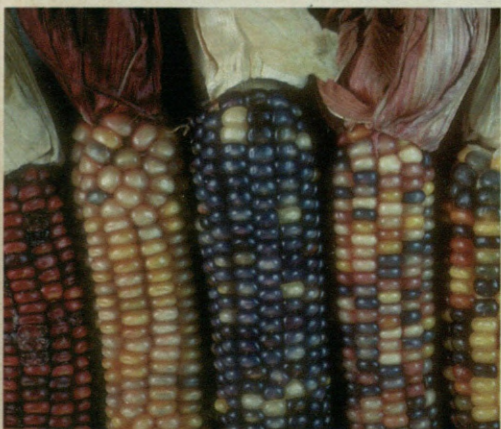
ARGIA, Harpidetza Saila: Zirkuitu Ibilbidea, 15. pabil. 20160 Lasarte-Oria (Gipuzkoa) • Tel.: 943 37 15 45 • FAXA: 943 36 10 48 • posta-e: harpide@argia.com • www.argia.com

Argazkia: Alberto Elozegi
Diseinua: Aitzol Goikoetxea

■ Carlos Garaikoetxea: «Bilgune abertzalearen aldekoa naiz Nafarroan» 9

■ Fikziozko zientzia merkatuetara iritsi da 20

■ Berezia: Araba-Bizkaiko Bertsolari Txapelketa 23

■ Julio Ibarra: «Kazetari gehienen jarrera guztiz lotsagarria da» 39

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. Asisko Urmeneta	4
Irakurleak mintzo	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarriketa: Carlos Garaikoetxea.	
Xabier Letona	9

NAZIOARTEA

Irakiarren aurkako zortzi urtetako mendekua.	
Xabier Letona	12

EKONOMIA

Euskaldunaren itzala untzigintzaren gainean da.	
Daniel Udalaiz	14

EUSKARA

Gotzainak Mexikotik bidalitako gutuna.	
Nagore Irazustabarrena	16

GIZARTEA

Deio, Selatseren herria.	
Erlantz Urtasun	18
Fikziozko zientzia merkatuetara iritsi da.	
Aitor Bengoa	20
Berezia: Araba-Bizkaiko Bertsolari Txapelketa.	
Urtzi Urrutikoetxea	23
Elkarriketa: Julio Ibarra.	
Iñaki Gorostidi	39

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	44
Argitalpenak	47

AISIA

Irrati-Telebista. Eriz Zapirain	50
Denborapasa	54
Bizia	56

IRITZIAK

Politika: Mikel Aramendi	8
Azkena: Elixabete Garmendia	58

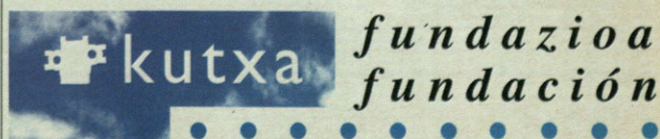
Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia
Kultura eta Euskara Departamendua

Argitarapen honen edizioa laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora:

EGUBERRI BAKE KONFERENTZIA

1988ko ABENDUAREN 25ETIK
1989ko UETARRILAREN 6RA BITARTE

ETA
HEMEN
EZ DA
PIPATZEN
AHAL!!!

HASTE!!!

ASISKO + XAMAROS

JABEA: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
ZUZENDARIA: Pello Zubiria.

Kontseilu Editorialeko Arduraduna:
Baleren Bakaikoa.

Erredakzioa: Nagore Irazustabarrena,
Onintza Irureta, Xabier Letona, Eriz
Zapirain.

Maketazioa: Berdaitz Goia.

Grafismoa: Aitzol Goikoetxea.

Administrazioa: Marijo Aierza.

Harpidetzak: Olatz Korta, Edurne
Urruzmendi.

Hedapena: Ixabel Bereziartua.

Publizitatea: Iñigo Txintxurreta, Aloña
Soraluze, Bego Zuza.

Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Zirkuitu ibilbidea, 15. 20160
Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45.

Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/

943 36 10 48 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122
Urruña. Tel.: 559 47 60 00.

Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Iratxeko Monastegia 70, 3.
ezkerra. 31011 Iruñea.

Tel.: 948 17 80 78. Faxa: 948 17 80 77.

POSTA ELEKTRONIKOA:

Erredakzioa: kazeta@argia.com

Komertziala: komertzial@argia.com

WEB ORRIALDEA

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: BA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P., S.A.L.

Harpidetza sariak:

Hego Euskal Herria...15.000 pezeta.

Ipar Euskal Herria...717 libera.

Espainia...15.000 pezeta.

Beste atzerriak...19.300 pezeta.

Airez...30.225 pezeta.

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
Ametzagaiña Taldeko partaidea da

Euskarazko toponimoak?

Carranzako Carlos Santisteban Cimarrok nahi luke bere ibarrean toponimia euskarazkoa izatea (zergatik?). Baina adibiderik kausitzen ez duenez, faltsukerietan aritzen da. Hasteko, Carlosek uste du «frogatua zegoela euskara antzinatean Bizkaiko eskualde horietaz gain askoz mende-balderago ere zabaltzen zela». Barregarria. Alabaina, non dago frogatuta hori? Xabier Quintanaren mapa batez ari dateke, zeinean honek euskararen XVI. mendeko muga Laredon ipintzen baitu —jarri Lisboan ere jar zezakeen—. Baina, zein dokumentu, frogia, iturri, irizpide zientifiko... erabili zituen Quintanak xelebrekeria hori botatzeko? Ezein ere ez.

Bestalde, Carlosek etxea Larran deritzon larrean daukala diosku. Bada, Larran hori ez da euskarazkoa, Kantabrian hagitz zabaldua dagoen *La Herrán* baizik (beste gauza bat da hangoek *Larrán* ahoskatzea). Toponimo honek aldaera anitz ditu Carranzan eta inguruko udalerrietan: *Jarrán* Arcentallesko Horcasitasen, *Llosa de la Jarrán* Carranzako Lanzas Agudasen, *Herrán* Kantabriako Sámanon, *El Errán* Burgosko Villasan de Menan... Hona Jakintza Baihako Josu Lavínek *Léxico Cantabroautrigón* bere liburuan *herrán/jerrán* hitzaren gainean ematen duen definizioa: «Tierra dedicada al cultivo de productos verdes de cebada, alfalfa, etc., para forrajeo del ganado». Eta Espainiako Akademiaren hiztegiak ondokoa dio *herrén* terminoaren etimologiaz: «Herrén. (Del lat. *farrago*, -inis, forma vulg. *ferrago*).». Definizioa Lavínek agertzen duenaren antzekoa da. Beraz, hitz honek latinezko *farrago* edo *ferrago*-n bide dauka jatorria. Non dago, bada, berorren euskalduntasuna?

Gero, Carlosek txikitzen *chala* jaioberriekin jolastu eta *sapaburu* bila aritzen zela diosku. Eta? Lekeition gaztelaniaz ere egiten dute, eta ez dugu esango hango jatorrizko hizkuntza gaztelania denik. Carranzan ere *aita*, *agur* eta horrelako hitzak erabiltzen dira, baina horietatik zein dira jatorriz hangoak? Bada Enkartzioetako tradizio eta ohiturei buruzko liburu mardul bat, zeinaren azken kapituluaren enkartauaren hizkera propioaren

hiztegitxo bat baitago. Hor ederki ikusten da Kantabriaren eragina Enkartzioetaren. Carlosek ere Carranzako hilerrietan euskarazko deiturak topatzen ditu. Eta? Kuban eta Argentinan ere badira. Anza, Carlosek ez daki XVIII. mendetik hona Gipuzkoa-Bizkai-Nafarroetatik jende anitz joan egin dela Enkartzioetara, oletan lan egitera eta ikazkintzan eta zuhaitzen mozketan aritzera hasieran. Ikus Isabel Etcheberria Isuskiztaren artikula *Revista de Dialectología y Tradiciones Populares*-en (RDTP, LIII-1. CSIC. Madril, 1998).

Mendian gora doanean, Carlosek zelai bateko *latairekitzen* du. Berak ez omen daki *lata* hori gaztelaniaz eta beste hainbat hizkuntzatan ere badela (Corominas, J.: *Diccionario Crítico Etimológico Castellano e Hispánico*. Gredos. Madril, 1980). Zera esan nahi du hitz honek: «Lata. Entrada a una finca cerrada con barrera, portilla o cerradura de fincas. / tira de avellano para tejer cestos. Vide: *vañiza*» (Lavín). Hitz hau euskarazkoa soilik ote?

Baina hanka sartzerik nabariena beste toponimoan egiten du Carlosek: *Arreturas* euskarazkotzat hartzen du! Toponimo hau latinezko *ruptura*-tik dator. Ehundaka *rotura*, *retura*, *arretura*, *arroturua*, *returuca* (Kantabriako hizkeraren *-uco/uca* hitz bukaeraz!)... daude Carranzako toponimian. izan gaitzen serioak: hitz hau euskarazkoa balitz, Carranzako toponimia osoa litzateke euskarazkoa, eta hori ez da horrela. Lavínek ematen digu hitz honen definizioa: «Retura. rotura. roturación, terreno roturado. Montañesismo, según la RAE».

Nahi dut gehitu *cimarra* zaldien ikusmena kaltetzen duen gaitza dela. Carlos Santisteban Cimarro ere gaizki dabil ikusmenaz, Carranzako errealtate erromantzeduna ez baitu ikusten edo ikusi nahi. Errealitate hori Txalaparta argitaletxearen *Historia de Euskal Herria*-ren lehenengo liburukian —José Luis Orella Untzuek idatzia— argi islatzen da, han esaten baita, esaterako, Enkartzioak gaztelaniadunak zirela Erdi Aroan (153. orrialdea)

**JUAN LUIS FERNANDEZ GUTIERREZ
GETXO (BIZKAIA)**

Hiruko Txikian

MITXEL SARASKETA

Herri honen bilakaeraren argazki geldia. Basurtoko eritegira, senda ezinezko gaitzak eraman duena. Hertsapena. Zapalketa. Hogeituz, puskak zorroan zulotik zulora ibili dutena. Gurean ziztu bizian joan, eta eurretan emeki emeki, geldika, zaurika, zango hautsika kanita laban kamutsa bailtzen, iragan denbora hori baita senda ezina. Eskarmentu propiorik ezean, nekez uler daitekeena. Eta ariketa xumeena egin ostean eta gure azken hogeituz bideoari erreparaka, hogeituz tonako trailerran sartu ezineko ondasunen jabe egin

garenak, ezin gaitzke geldirik egon egoera lazarri honi begira iritzi miritzika. Zeren bitartean, laban kamutsak labankadaka jarraitzen baitu zaurietan barna gu guztion lotsarako. Eta ez dago hori osatuko duen Basurtorik. Alperrik. Etixeratzea eta gure babesa dute osaki. Eta ez osoki. Babesa eta laguntza. Presoen libratzea dugu, pakeak egin ditza-gun eskuartearen dugun leherkaria, ez-tanda egin aintzin ezgaitu behar duguna. Gure esku dago. Bana ditzaten kartak jokoan sar gaitzen ●

● JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

Garoña

Gai erradioaktiboa garraiatuz Garoñako zentral nuklearrerantz zihoan ibilgailuak izandako istripuak piztu du eztabaida. Euskal herritarro gogorazi digu Garoña oso hurbil dagoena. Burgosko Tobalina bailaran kokatua, Arabako Lantaron eta Valdegobia udalerrietatik hamar kilometro baino gutxiagora dago. Arabako eta Bizkaiko 112 udalerrri 30 kilometroko erradioan daude.

25 urteko erabilgarritasunerako eraikia, 27 urte bete ditu. Modernizatzen saiatu badira ere, zentral zahar eta zaharkitua da. 27 urte hauetan ez da istripu simulazio bakarra egin. Ia Europa osoa bere zentral nuklear guztiak desegiten ari denean, Espainiako Gobernuak beronen jarraipenaren aldeko apustua egin du. Euskal herritarrok, herri mobilizazioari eta ETaren ekintza armatuei esker, Lemoizen aurreikusita zeuden bi taldeak geldiaraztea lortu genuen. Orain arriskua Garoñatik dator. Honen deusezteza litzateke exigjarria. Anartean, nola errepide bidez gai erradioaktibo horiek garraiatzen dituzten ibilgailuen segurtasuna hala Eusko Jaurlaritzaren Erradiologia Larrialdien Sistemak Garoñarekiko izandako jokaera jarri behar dira zalantzan.

◆ DANIEL UDALAITZ

PP ETA PSE-REN ERASOA

JAURLARITZA berriaren balizko frontismoaren aitzakian EAEko popular eta sozialistek beren arteko lokarriak sendotzeko joera ageri dute azken asteetan. Helburu nagusia, euskal erabaki esparruari muzin egitea eta erabaki gunea —euskal herritarrona— Espainian kokatzea, «terrorismoa Espainia mailako arazoa delako». Espainia mailan aurkari direnak, Espainiako batasunaren izenean aliatu finak bihurtuko dira Euskal Herrian. Ez da arazo makala izango; gutxiengo handia dira EAEn —eta mediatikoki nagusi— eta Euskal Herri osoan beraien parekideak kontuan hartuz nagusi. Oraingoz bederen. Bestetik, logika baten barruan ere sartzen da, elkarrizketa eta negoziazioetarako bakoitza bere indarrak prestatzen ari den seinale.

ABIAN DA JAURLARITZA BERRIA

URTE berriarekin batera abiatu da Jaurlaritza berria ere. Berritasun ugarirekin gainera. Abertzalez jantzia eta bere orain arteko jardunean izandako erronka gaitzenarekin esku artean: euskal herritarren borondatean oinarritutako bakea gauzatzea. Bake prozesuari dagokionez, EAJ, EH eta EAren arteko adostasun puntu nagusiak aztertuta izango dira dagoeneko, ez horrenbeste gobernuaren eguneroko kudeaketari dagokionez.

■ Abian da EAJ eta EAren Jaurlaritza.

Desadostasunen eremua agian ez dago horren aztertua, eremu zehatzei buruzko ikusmolde desberdinek egunerokotasunean egingo baitute salto Jaurlaritzaren magalera. Ekainetik aurrera beste jauzi bat izango da gainera, baina oraindik goiz da jauziaren tamainaz jarduteko.

POLITIKOEK «BAI EUSKARARI»

BEDERATZI alderdi politikok —EAJ, EA, HB, IU-EB, AB, CDN, Zutik, Batzarre eta ICV alderdiak— 'Euskararen normalizaziorako konpromiso politikoa' sinatu zuten iragan abenduaren 21ean, «Bai Euskarari» kanpainaren barruan. Poztekoa dira horrelakoak eta zorientzekoak —areago CDN moduko alderdiak hor ikusita—, baina kanpaina erraldoiaren berotasunera hurbiltzea samurragoa izateaz gain, batzuetan salgarria ere bada. Egunerokotasunean gaitzago izaten da eta konpromezuaren maila orduan ageri da.

B A H E A ● «Euskal estatu abertzale independentea erabat suizida da gaur egun. Eduki politiko sakona izango duen Europako erregio autonomoa izatea da Euskal Herriarekiko nire helburua». Jose Antonio Ardanza EAEko lehendakari ohiak esana da. ● **A** Maria Vidal Terrorismoaren Biktimen Elkarteko lehendakariaren ustez, «bakearen ordairu presoak hurbiltzea bada, ez diot eragozpenik jarriko baina, hori bai, beti ere ondo giltzaperaturik jarraitzen badute». ● **F** Fernando Alvarez de Miranda Espainiako Herriaren Defendatzailea (Arartekoa) legean oinarritzen da presoei dagokionez: «Espetxe Lege Organikoa».

PRESIOA GORAKA

Larunbatean, hilak 9, Lizarrako akordioaren inguruan bildutako alderdi politikoek deituta, presoek eskubideak aldarrikatzeko manifestazioa egingo da Bilbon. Euskal presoek eskubideen alde egiteko EAJ, HB, EA, IU-EB, AB, Batzarre eta Zutikiek elkarrekin egiten duten lehenbiziko deialdia da, nahiz eta beste batzuetan egon izan diren gizarte erakundeek antolatutako ekitaldietan. Behin hasita jarraitu egin behar, giroa hoztu ez dadin. Hor dago erronka. Presioak gora egin dezan hurrengo neurriak zeintzuk ote dira?

■ Victor Aierdi.

IZPIAK

Victor Aierdi Elkarriko koordinatzailearen esanetan udaberrirako atera liteke eskubide historikoen inguruan gizarte mugimendua lantzen ari den bostgarren borrado-rea. Laugarren borrado-reak oihartzun handia izan zuen gizartearen eta orain eskubide historikoen isil samar badago ere, bake prozesuak aurrera egin ahala eztabaidan bere lekua hartuko duela dirudi.

Idoia Zenarruzabeitia, Juan Jose Ibarretxeren Lehendakariordetzako koordinatzailea izan dena, izango bide da Ajuria Eneko apopilo berriaren kolaboratzaile hurbilenetakoa. Aurreko legealdian EAJko parlamentaria izan zen baina karguari uko egin zion Ibarretxeren taldeko koordinazio lanean jarduteko.

■ Idoia Zenarruzabeitia

GOTZAINEN ERASOALDIA

SETIEN gotzainari zelanbaiteko babesa eman guran-edo, gotzain desberdinak atera dira bake prozesuaren eremura. Blazquez Bilboko gotzainak biktimen gaiari heldu zion, uneren batean biktimak beraien ahanztura sentitu badute barkamena eskatuz. Fernando Sebastian Iruñea eta Tuterako gotzainak euskal presoak hurbiltzea eskatu dio Madrilgo Gobernuari eta ETari armak behin-betiko uztea. Espainiako Apezpiku Batzarreko lehendakariak ere, Elias Yañezek, euskal gotzainek bakea bultzatzeko egiten ari diren lanari bere sostengua osoa eman zion.

JUSTIZIA ETA ERAGINKORTASUNA

SARRITAN ez da justizia kontua —Espainiako Justiziak ondo erakutsi digun legez—, eragin-kortasunarena baizik. Barrionuevo eta Veraren askatasuna bake prozesuan kalkulaturako mugi-

menduetan aurreikusita baldin badago, gaitzerdi. Beste aldera begiratzuz, laster ikusi ahal izango dugu gobernuak nola jokatzeko duen hurbiltzekin eta HBko Mahai Nazional espetxeratuarekiko zurrumurruak non geratzen diren.

■ Barrionuevo eta Vera espetxetik ateratzen.

lagusiaren 12. artikulua ondo zuzena da presoak zigorra bere ingurune sozialetik ahalik gertuen betetzearena». ● Juan Gutierrez, Gernika Gogoratuz institutuko zuzendaria: «Ez dut sinesten 'bakea presoek truke' ekuazioan oinarritutako prozesuan». ● Carlos Iturgaitz PPko AEAko lehendakariak desafioa luzatu zien Barrionuevo eta Verari: «Publikoki onar dezatela eraiek izan zirela GAL taldearen sortzaileak». ● Rosa Díez eledun sozialistaren ustez, aldiz: «erruduntzat jo ditut epaileak baina nik beren errugabetasunean sinesten dut eta gainera bi erritar ohoragarriak iruditzen zaizkit».

Oilarkeria eta oilokerien artean

G abon aurreko astera arte --ETAren tregoa hiru hilabete bete dituenen-- itxaron du Aznarren gobernuak, ahaleginen kontzentrazioaren printzipioa arrunki aplikatuz, Afrikan giltzaperatuta zeuden etakide presoak penintsularatzeko eta, modu marxista-grouchistik jatorrean, ENAMarekiko tratutan jarraitzeko prest dagoela iragartzeko. Eguerdia bateko langintza... aurreko asteetako hainbat filtrazio eta itzulinguru, eta ondorengo asteko beste horrenbeste deklarazio eta zehaztapenez girotu dutena PPko gobernu-arduradunek.

Teoria hutsean, abenduak azterketako galdera guztiei erantzun gabe, Madrilgo gobernuaren mugimendu honek: ETAk tregoa birtar ezarritako enplazamendua aintzakotzat hartuko luke, iritzi publikori emandako transparentzia hitza jan gabe; 21 preso hubilduz, bestalde, alde askotatik baina batez ere euskal abertzalegoetik eskatzen zitzaion jarrera baikoarra agertzen arituko litzateke, ETAren biktimen sentiberatasuna gehiegi mindu gabe; azkenik, egun berean Auzitegi Gorenak Marey kasuko kondenatuentzat eskatutako indultoaren ikusmiran, bi arazo elkartrabatuz konponbide bat atontzeko modurik balegokeela pentsa genezake. Bikain, beraz.

BERANDUKO intxaur hauei, urrutikoei bezala, bertaraturakoan lau --beraz, 'ez nahikoa'-- baino ez direla gertatzen zaie, haatik, askotok adierazi dutenez. Utz ditzagun alde batera ETA eta gobernuaren arteko harreman zuzenetan gerta daitezkeenak: alor horretan, benetak gardentasuna, noiz edo noiz ematen bada, gauzak kitatuta daudenean izango da, eta ez lehena; go; begira, bestela, antezedenteak. Euskal arazoaren eduki politikoei (eta presoena da premiazkoena alor honetan) aurre egiteko oso jarrera kaskarra erakusten du Aznarren eta abarren Gabonetako mezuak; oilar jarrean botatako oilokeriak dirudite benetakoen bidioak baino gehiago.

Lehenik eta behin, guduak atabalariekin irabazten ez diren bezalatsu, kamara-mikrofonoak eta kazetariak esanera eduki eta mugimendurik txikienei ospe handia ematea aski ez delako garaipena lortzeko, ezta ere haren aurrebaldintza den inizatiba eskuratzeko. Ez militargintzan eta ez politikagintzan. Eta horretan

dirau oraindik PPko gobernuak: inizatiba politikoa eskuratzeko, uda amaieran Lizarrako akordioak eta ondorengo tregoa aurkeztu zion aldeketa estrategikoaren, eta hura berretsi zuten urriko hautakundearen, ondoren. Oilar plantak egitea ez da nahikoa oilarra izateko, eta norbaitek esan behar lioke egia hori Aznarri.

Horren ordez, "arrazoi bidez, edonora; presiopean, inora ez" hori bezalako oilokeriak ipintzen ditu norbaitek Madrilgo oilategiburuaren ahotan. Politikagintza --oro bat, baina gurea bezalako arazoetan bereziki-- arrazoiek baino maizago eta biziago presioek

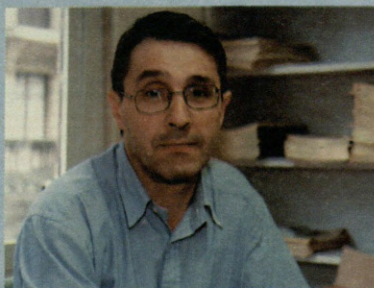
eraginda ibiliko ez balitz bezala. Gabon bezperan (ETAren tregoa hiru hilabetez eta Urriaren 25eko hautakundeetatik ia bitara) egin duen preso hurbilketa hori deliberramendu burutsu baten ondorioa balitz bezala, eta ez egia dena: bere partidu/gobernuaren eta ingurugiroaren baitan aurkeztu ahal izan duen faktore amankomun minimoa, Euskal Herriatik ezarria zuen azken epearen bezperan. Inizatiba ez baizik maniobramen imioa erakusten diguna.

ZER esan nahi ote du Aznarrek 'presiopean inora ez' dela mugituko dionean? Ez behintzat esamoldeak bere zabaltasunean diona: berak daki inork baino hobeto nola azken hilabete hauetan bere partiduko sektorerik ultraeskuindarra (AVT eta prentsako zenbait ganbelatan bazkatzen dena), M. Orejaren taiferria eta PSOEko arduradun gorenaren artean osatu den aliantza arrosa-pardoak murriztu dion maniobramena.

Euskal Herriatik egin daitezkeen (eta martxa honetan segurki egin beharko zaizkion) mobilizazioak ez dituela aintzakotzat hartuko esan nahi ote du? Noski; baina, horretan ere, jakin behar luke zezena ateraturakoan

frogatzen direla tankredoak. Euskal Herrian, borroka armatuaren konfluentziak mugatu/baldintzatu du herri-mobilizamenaren azken 20 urte hauetan; aurtengo iraileko urratsek, potentzialki bederen, errotik aldarazten dute abiapuntu hori; eta, alde aurretiko egoerara itzultzen ez garen bitartean behintzat, zuhurtziak erakutsi behar lioke Aznar estrategari aurkariaren baliapideak ez gutxiesten.

Baina, orain artean, edozein enpresari negoziatzaileraren tanke-ra gehiago erakutsi du Aznar armadaburuak *estratega burutsu* eta ausartarena baino: ahalik gutxien emanda kitatu nahi du konbenioa, derrigor eman beharko duena ere hasieratik garesti salduz. Hori da bere *estrategia* guztia ●

Mikel Aramendi
Kazetaria

"Ahalik gutxien emanda kitatu

nahi du konbenioa Aznar

armadaburuak, derrigor eman

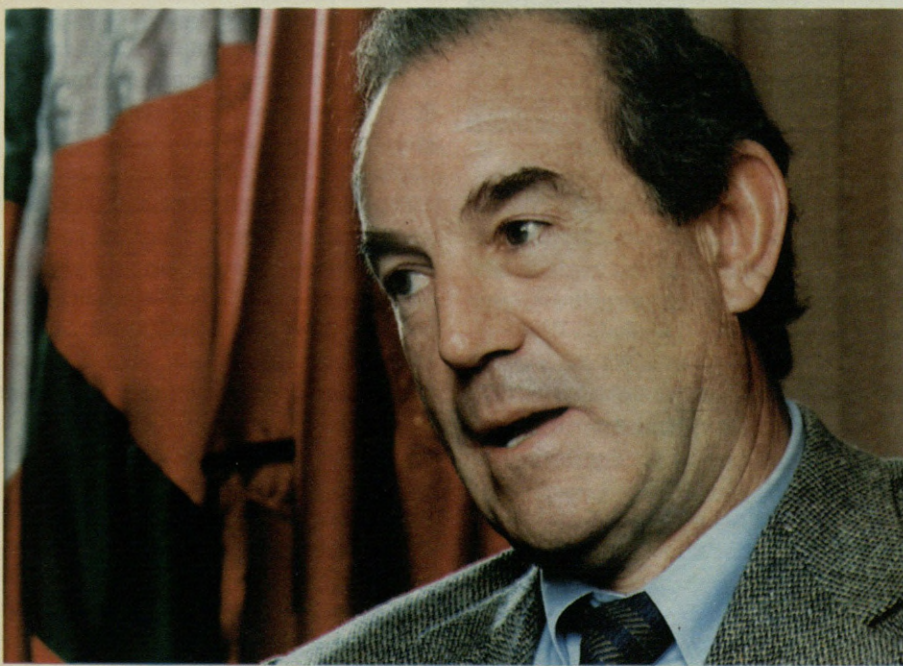
beharko duena ere hasieratik

garesti salduz"

CARLOS GARAICOETXEA

Jaurlaritzako anaia txikia baina alderdi bisagra ere bada Eusko Alkartasuna. Alderdiaren sorreratik EAko lehendakari den Carlos Garaikoetxearekin jardun dugu gobernu eta abagune berriaz Gaztelu Plazako EAko egoitzan, Gasteiztik gertu bezain urruti.

“BILGUNE ABERTZALEAREN ALDEKOA NAIZ NAFARROAN”

■ Zergatik izango da zaila erreforma instituzionala?

Aspaldi ari gara esaten horrelako zerbait behar zela eta, dirudienez, gaur egun beste alderdiek ere horrelako zerbaiten beharra ikusten dute. Esate baterako, lotsagarria da EAEko hiru diputazioek proiektu eta eredu desberdinak eztabaidatzea; sei mila kilometroko lurraldean hiru parlamentu, hiru gobernu eta lege desberdinak izatea horrelako gai garrantzitsu baten aurrean ez da posible. Udalak ere oso gaizki daude, ez bakarrik finantzazioari dagokionez, eskumenen alorrean ere zerbait egin behar da.

■ Ezker Batua guztiz baztertuta al dago gobernurako?

Guk esan genuen ez geniola inongo oportorik jarriko ideia horri baina gobernu osaketa Ibarretxeren esku dago eta orain arte behintzat ez dago horrelako asmorik.

■ Komenigarria ikusiko al zenuke Ezker Batua Jaurlaritzan egotea?

Beti izango litzateke politika zabala-goaren adierazle eta gainera arlo garrantzitsuetan ados izan gara, esaterako Lizarrako akordioan. Gizarte gaietan ere lagun-garria litzateke baina, zoritxarrez, bere Legebiltzarreko eserlekuek ez dute ezer konpontzen eta, agian, Ibarretxek horregatik ez dio aukerarik eman.

■ Ekainean posible ikusten al duzu EH Jaurlaritzan sartzea?

Bai ekainean, bai orain EH Jaurlaritzan egotea interesgarria litzateke. Kontuan hartuta eman

dituen urratsak, adibidez Legebiltzarreko Mahaiko Lehendakaritza bat izatea, ideologikoki ez dut ikusten inolako alderik Jaurlaritzan partehartzearekin. Espero dezagun ekainean partehartzea erabakitzea.

■ «Espero dezagun ekainean EHK gobernuan partehartzea erabakitzea».

Kostata baina azkenean atera da Jaurlaritza berria, duela hilabete batzuk imajinagaitza zena gainera. Zeintzuk dira Jaurlaritza berriaren erronkak bagegintzari dagokionez?

Bake prozesua sendotzea. Horretarako Jaurlaritzak benetako zuzendaritza politikoa eraman behar du aurrera, orain arte egindakoaren alderantzizkoa, orain arte alderdien eskutian utzi baita arazoa. Normalizazio politikoa lortu behar da eta horretarako alderdien arteko ahalik eta kontsentu zabalena erdietsi, elkarrizketarako mahai bat alegia.

■ Eta eguneroko kudeaketari dagokionez?

Gizarte ikuspegi batetik enplegua eta lan banaketaren eremuan gogor jokatu dugu eta, beharbada, gobernu antolaketan hau izango da gai korapilotsuenetakoa. Agiri Soziala aurrera eramateko zailtasunak topatu ditugu negoziaketetan eta, hau izan daiteke aurrera begira gai arantza-

■ “Presoen gaia premiazkoa da eta laister zerbait egiten ez bada PPre gobernuaren suarekin jolasean ari da”

tsuenetakoa. Beste eremu zaila erreforma instituzionalarena da, hor aldaketak egin behar dira gure erakundeak zertan geratu diren erabakitzeko eta horretarako erakundeen lege berria egin behar da.

ALBERTO ELCEGI

■ «Paradogikoa litzateke une honetan gutxiengoak gehiengoari betoa jartzea».

■ Non ikusten dituzu gobernu berri horren liskar gai edo eremu zailenak?

Orain arte HBk haustura nahi izan du eta besteok —gutxienez guk— beste marko baterantz abiatzeko apurkako erreformak egin behar genituela pentsatu izan dugu. Iraganeko haustura ala erreformaren ideia hori nabaritutako da baina helburuetan, lurraldetasuna eta burujabetzan ados gaude eta gure estrategia berdintsua izan daiteke aurrerantzean. Aitortu behar dute guk beti proposatu izan duguna —hau da, politikoki jardutea— onartu dutela azkenean. Dena den, gizarte gaietan EAJ eta EHren ezberdintasun handiaren arteko zubi lana ere egin beharko dugu.

■ Zer egin behar da popularrekin eta sozialistekin gutxiengo adostasun batera heltzeko?

Gaur egun eskuintiarrekin akordio bat lortzea ezinezkotzat jotzen dut, batez ere Nafarroan, Nafarroako eskuina basatuena da eta. Lurraldetasunaren ikuspegitik PSOEek badu zeregin garrantzitsua Nafarroan. 1977an PSOEek Hego Euskal Herriko batasuna onartzen zuen eta eskainu bategatik ez zen batasun hori lortu, nahiz eta gero, zoritxarrez, iritzia aldatu zuen. Berdin gertatu zen 1931an eskuintiarrekin, orduko Lizarrako akordioan. PSOEren jarrera beti liberalagoa izan da eta PSN hurbiltzen saiatu behar dugu. Ez da erraza izan-

go. Badakigu arazo nazionala gai arantza-tua dela eta kontsentsua bilatu behar dugula, baina lortzen ez bada ez da hondamendia; zer herrialdetan dago, bada, orain izango dugun gobernu zabala? Paradogikoa litzateke une honetan gutxiengoak gehiengoari betoa jartzea.

■ Ekaineko hauteskundeen ondoren gauzatuko al da udal eta diputazioetan, EAJ, EA, EH aliantza?

Kontraesanik ez egotea litzateke logikoa. Ez nuke onartuko norbaitek gobernuan batzuekin itun bat egitea eta gero beste erakundeetan beste akordio bat gure kideen aurka joateko.

ORDEZKAGAITZA

EAJko buruzagi ohia, EAEko lehen lehendakaria, Ajuria Eneko maizter sei urtez... Jeltzaleen aparato sakon eta indartsuarekin topo egin zuen arte. Zatiketa mingarritik sortu zen EA, lehen eta orain bere lidergo sendopean abiatu dena. Jantzia, euskaldunberria, karismatikoa; eskizalea garai batean, belauntzirako haize egokia topatzen du egun. Alderdiko buruzagi eta lehendakari gai betikotasunerako; oraingoz behintzat.

■ Beraz, zuretzat EAJ, EA eta EHren aliantza ere eraman beharko litzateke udal eta diputazioetara.

Edo gutxienez erasorik ez egitea. Erasoa handia izango litzateke beste alderdi handi batekin akordio bat egitea eta alkatetza bat edo beste zerbait lortzeko alderdi abertzale baten aurka jotzea. Indar abertzaleen artean akordio bat lortu ahal bada hobeto, bestela gutxienez erasorik ez izatea. Dena den, udal mailako akordioak ez dira samurrak izaten, herri bakoitzak bere bizimodua eta ezaugarriak dituelako.

■ Esan daiteke, akordio hori lortuz gero, alderdi bozkatuak lortuko duela alkatetza?

Akordiorik egon ezik, hori legea da horrela eta gainera logikoa da. Dena den, legitimoa eta demokratikoa da indar batzuk ados jartzen badira alkatetza hartzea.

■ Zer egin behar da presoak Euskal Herrira ekar ditzaten?

Gai hau oso premiazkoa da eta laster zerbait egiten ez bada Espainiako gobernuaren suarekin jolasean ari da. Horrela jarraituz gero baditugu arrazoiak susmatzeko esku beltzen bat ari dela trabak jarri nahian. Esku horiek nahiago dute betiko gatazka egun lortu dugun egoera baino.

■ Eta hori horrela balitz nola jokatu beharko litzateke Euskal Herritik?

Gizarte presio indartsuarekin jarraitu beharko da Madrilgo gobernuak presoekin neurriak lehenbailehen har ditzan. Momentuz, eta gehiago ez dramatizatzeko, hori da esango nukeena. Sakabanaketarekin beti erakutsi dugun jarrera ari gara erakusten orain ere, mundu guztiak egiten ez duena; gogora ekarri behar da, adibidez, Enrique Mujikak sakabanaketa politika abiarazi zuenean EAJk haren alde egin zuela. Presoen hurbiltzea lege horrela delako bete behar da eta ez da negoziagai.

■ Presoen termometroa Madrilgo gobernuak bake prozesuarekiko duen neurgailua al da?

Madrilgo gobernuak «bakea presoen truke» kontzeptua ondo dagoela pentsatzen badu oker dabil eta oso borondate eskasa erakusten du. Presoen gaian beren askatasuna edo beren etorkizuneko egoera da adostu beharko dena baina hurbiltze prozesua ez.

■ Bizkartzainen kontua berriro dantzan. Nola amaituko da esku-men gatazka hau?

EAn betidanik defendatu izan dugu kontzeptu bat: «ordezkatzearena». EAJ eta PSEren arteko gobernuaren garaian ordea, hitz hori aldatu eta «egokitzearena» ekarri zuten. Jakina, hitz hau oso moldakorra da eta gobernuan dagoenak nahi duen bezala interpreta dezake. Egokitzea dena da, bakoitzak badi bere neurria eta horren arabera egokitzen du. Ordezkatzea, aldiz, oso kontzeptu garbia da; Gernikako Estatutua kontzeptu horrekin egin zen eta horren arabera badakigu pasaporteak, inmigratzioa, atzerria eta abarreko eskumenetarako zenbat polizia behar ditugun. Nire gobernuetan bezala, orain ere ordezkatzeko kontzeptu hori erabiliko balitz, ez genuke arazo hau. Isilean eztabaidatzeko gaia litzateke baina PPri, nolabaiteko biktimismoa aldarrikatzeko, gaia plazara ateratzea komeni zitzaion.

■ **Datozen ekaineko hauteskundeetarako abertzaleek plataforma bateratua osatzeko mugimendu batzuk izan dira Nafarroan. Nola ikusten duzu ekimena?**

Nire iritzi pertsonala ekimenaren aldekoa da baina zuhertasun handiz jokatu beharko litzateke. Ikusi behar da zer kentzen den eta zer gehitzen den horrekin, arerioaren etxera begiratu behar den moduan. Frentismoa aitzakitatzat hartuz, berak dituen bitarteko indartsu guztiekin mugitzen bada agian gehitzen duzuna ez da horrenbeste, edo zuk gehitzen duzu eta besteak ere bai. Telebista eta abarrekoen bidez boto bizi-gabea deitzen badute kontuz...

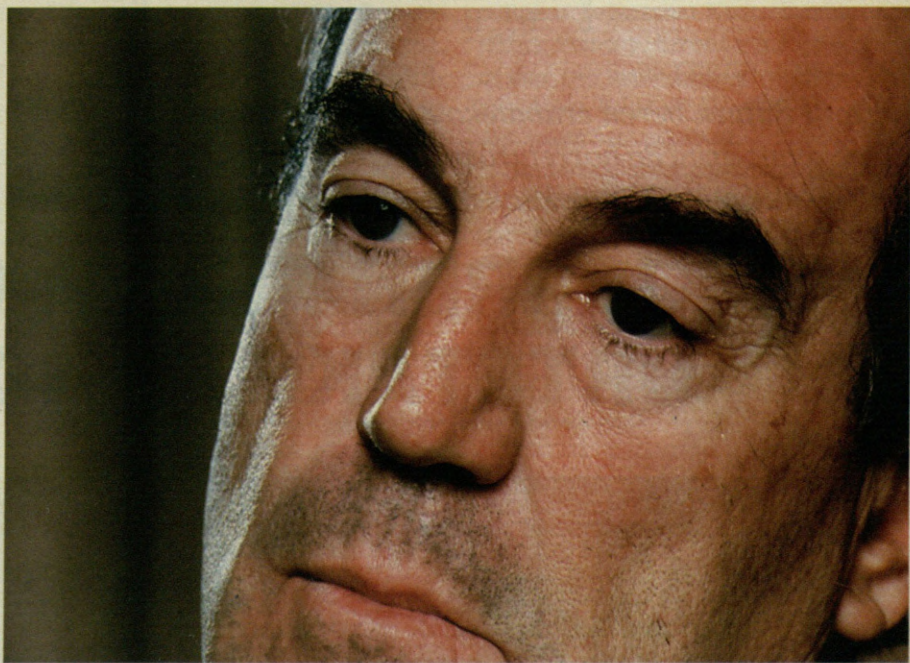
■ **Hau da, interesgarria baina arriskutsua ere ikusten duzu.**

Esan nahi dut ezin dituzula emaitza baikorrak bakarrik kontuan hartu, erantzun ezezkorrak ere neurtu egin behar direla. Indarkeriarena eta desberdintasun estrategikoak gaindituz gero bada aukera bat. Zertarako? Aurrera jarraitzeko, zeren eta arazo historikoak ez dira egun batetik bestera konpontzen, sarritan belau-naldi asko behar izaten da. Urteetan zehar arerioaren pentsamolde asko sartu zaizkigu hemen eta denbora behar dugu.

■ **Horrelako ekimen bat gauzatzea posible ikusten al duzu?**

Bai, gure aldetik posible da. Baina gobernu akordioa egin behar da, arau bateratuak finkatu, zerrendak eta abarreko mi-seriak osatu... Ez da samurra.

■ **Zein izan beharko litzateke sortuko omen den Udalerrien Biltzarraren zeregin nagusia?**

ALBERTO ELSOEGI

■ «Presoen askatasuna da adostu beharko dena baina hurbiltze prozesua ez».

Biltzar horri botere alternatibo bat eman nahi badiogu nahastuko gara. Zergatik? Batetik, batzuk ez daudela nabarmen agertuko delako eta, bigarrenik, edozeinek zenbatu dezakeelako zer ordezkatzeko duen. Beste kontu bat da udalek beren nahiak, sentimenduak eta ideiak azaltzeko plataforma bat eratzea. Zenbait proposamen eta ekimenak aurrera eramateko gure interesgarria izan liteke baina ez dezagun gure burua engainatu zerbait alternatiboa egin nahian, ez dezagun gure errealitate politikoa ezkutatu erakunde berri bat sortuz. Ulertzen dut EHk proposamen alter-

guk gure espazioa behar dugu. EAJren proiektua herritarra da, zentru-eskuinekoa eta, agian ulergarriak diren arrazoi taktikoengatik, nazio ikuspegitik aztertuta anbiguo samarra. Euskal nazionalismoan ere, eta elkarrenganako begirunean oinarrituz, proiektu biak beharrezkoak dira.

■ **Epe ertainera ba al du Eak EAJ eta EHren ogitartean geratzeko beldurrik?**

Hori modu askotara interpreta daiteke. Gure interpretazioa da gu bide egokian ari ginela eta orain batzuk gure bidera hurbiltzen ari direla. Zein izan da gure ohiko tesia? Estrategia baketsua baina planteamenduetan erradikala estrategia armatua baino onuragarriagoa izango zela, eta baita EAJren taktizismo anbiguo baina eraginkorragoa ere. Zer izan da, bada, Lizarra azkenean? Guk beti esan izan

duguna. 1995eko martxoan Lizarrak esaten duen guztia esan nion Ardanza Lehen-dakariari Ajuria Eneko Mahaian defenda zezan. Beraz, guztiak badatoz guk defendatzen genituen tesieta, ongi etorriak guztiak, azkenean geratuko diren siglak edozeintzuk izanda ere. Azkenean, gizarteak EAren lana eskertuko du. Dena den, jakin badakigu indar txikia garela eta ez dugu gure burua gainbaloratzen. Aurretik beste batzuk saiatu ziren proiektu sozialdemokrata bat gauzatzen, ANV, ESB... eta ez zuten lortu guk lortu dugun proiektua gauzatzea ●

◆ XABIER LETONA

■ «Gizarte gaietan EAJ eta EHren ezberdintasun handiaren arteko zubilana ere egin beharko dugu»

natiboa antzeztu behar duela baina espero dut guztien artean gauzak aurrera aterako ditugula.

■ **EAJrekiko zerrenda batuena berriro itzuli da aktualitatera eta orain, ez dakit zer kopurutan, EA barrutik ere entzun dira horrelako ahots batzuk.**

Guztiok dakizkigun arrazoiak medio, hori noizean behin ateratzen den gaia da baina EAren proiektua sozialdemokrata eta independentista da eta ez dugu hori ahortzi behar. Une zehatz batzuetan eta helburu estrategiko garrantzitsuak lortzeko neurri bereziak har daitezke baina gure proiektua aipatu dudana da eta horretarako

Estatu Batuek beren erabateko nagusitasuna erakutsi dute berriro Irak militarki kolpatzean. Bere kabuz aritu da horretarako nazioarteko erakundeen babesik gabe baina ez da ezer gertatu. Arma kimiko eta biologikoak aitzaki bihurtu dira berriro Irakeko herritarrei lurra jo erazteko.

IRAKIARRREN AURKAKO ZORTZI URTETAKO MENDEKUA

■ Bagdadeko auzoetan triskantza handiak eragin dituzte misilek.

Eta orain zer? Hauxe da Iraki lurra jo erazi ondoren airean geratzen den galdera. 1991ko ama guztien guduaren ondoren erantzun barik jarraitzen zuen galderak eta berdintsu 1992an, 1993an, 1996an eta 1998an Iraki egindako erasoak eta gero. Golkoko gerraz geroztik jasandako eraso militarrik bortitzena hartu berri dute irakiarrek, ez ordea erasorik eraginkorrena. Duela zazpi urte ezarritako enbargo ekonomikoak askoz triskantza handiagoak eragin ditu populazio irakiarrengan: aho biko ezpatarekin kolpatzen du etenbarik munduko nagusiak, lehenik txikitu eta gero eraikitzen utzi ez. Ankerkeriaren goren.

Galderak airean jarraitzen du, ordea, Nazio Batuen Erakundeko Segurtasun Kontseiluak ez dio oraindik erantzunik

aurkitu. EEBBek, oster, bere kabuz topatu dute erantzuna eta baita aurkitu ere. Baina jadanik ez da horren salgarri.

1991an «Hitler berriak» gizateria mehatxatzen zuen bere «munduko laugarren armada indartsuenarekin». Hori sinestaz ziguten 91ko erasoaren aurreko hila-beteetan Pentagonoak eta munduko heda-

■ Erasoein Irak berriro txikitu dute baina balizko arma biologiko eta kimikoak ez daude kontrolpean

bide garrantzitsuenek. Armada ia garaitezin horrek, ordea, zortzi urteko gerra luzean ezin izan zuen Iran menderatu, horretarako Mendebaleko estatu garrantzitsuen laguntza izan arren.

Orduko gezurak beste era batera mo-

zorrotuta aurkeztu zitzaizkigun iaz, guztia mezu baten inguruan: Saddam Husseinek ekoizten dituen arma kimiko eta biologikoek mundua deuseztu lezakete. «*Anthrax* produktu biologikoaren oso kopuru txikiak milaka pertsona hil dezake», zioen iazko otsaileko eraso saioaren atarian William Cohen estatu idazkari estatubatuarak. Sadamen misilek Paris jo zezaketela ere aieratu zen. Tony Blair lehen ministro britainiarrak iragarpenik apokaliptikoenak egin zituen: «*Saddam Husseinek dagoeneko pilatu du lur gainetik giza bizitza aztarnarik txikiena ezabatzeko adina arma kimiko eta biologiko. Geldiarazi dezagun!*».

Abenduko erasoek Irakeko era guztietako egoitza eta azpiegiturak birrindu dituzte berriz baina ez du lortu arma biologiko eta kimikoen ekoizpena kontrolpean izatea, besteak beste ia ezinezkoa delako, era honetako armak nahiko samurrak baitira bai gordetzeko eta batez ere egiteko. Txiroen «arma nuklearra» dira baina abertsek ere badituzte.

Mendebaleko gobernuen hipokresia agerikoa da Irak eta arma kimikoei dago-kionez, Irakek 80ko hamarkadan Iran eta kurdien aurka arma kimikoak erabili bazituen ere, orduan ez zen ia salatu ere egin, are gutxiago erasotu. Orduan, probetxugarria zen Saddam Husseinen erregimena.

NBE LOTUTA. Erasoa gertatu izanak, halaber, zalantzan jartzen ditu azken zazpi urteetan Nazio Batuen Erakundearen (NBE) aginduz Iraki inposatutako neu-

riak, ekonomi enbargoa eta UNSCOM erakundearen bigilantzia. Batetik, Irakera atzeritik sartzen diren produktu gehientsuenak kontrolatuak daude; bestetik, UNSCOMek arma kimiko eta biologikoak egin daitezkeen gunetan ehundaka kama-

ra jarri ditu eta soegileak urte hauek guztietan gora eta behera ibili dira bazterrak miatu eta arma guneak suntsitzen. Irakeko zeruan ere hegazkin espiek zorrotz miatu dituzte etengabe 400dik gora gune. Zertan ibili dira zortzi urte hauetan 1998ko abenduan Iraken arma kimiko eta biologikoak munduarentzat horren arriskutsuak izateko?

Erantzuna EEBBen gendarme zereginen topatu behar da beste inon baino. Azpiak eta goiak menderaturik dituen munduko herrialde indartsuenari desafioa luzatzeak zer dakarren erakutsi behar zaio matxinatzeko tentaldian eror daitekeen edonori. Ekialde Erdiko petrolio oraindik orain garrantzitsuegia da Mendebalarentzat abenturarik txikienari ere zirrikiturik uzteko: 1989an CIAko zuzendariak, William Websterrek, kezagarritzat jo zuen EEBBek ekialde Erdetik gero eta petrolio gehiago inportatzea, 1973an % 5 zen, 1989an % 10 eta 2.000rako aurreikuspenak % 25ekoak dira.

EEBB aspalditik daude Iraken tinkotasunez eskuhartzeko gogoz baina estalkiren bat ere behar zuten. Hiruzpalau arrazoi egon daitezke eraso orain burutzeko eta ez lehenago. Bat, Clinton lehendakariatzatik kanporatzeko *impeachment* ospetsuaren hasierak erasoarekin denboran bat egiteak susmo oso txarrak piztu ditu. Bi, palestinarrek eta israeldarrek Wye Plantationeko akordioa sinatua zuten eta honek EEBBen irudia apur bat garbitzen du zenbait estatu arabiar aliatuen aurrean; palestinarren arazoak EEBBen aurkako giro gogorra sortzen ari da herrialde arabiarretan eta, beraz, Clinton konponbide batekin (nahiz eta erabat printzatu egon) abiatu zen ekialde hurbilera egin berri duen bisitara.

Hirugarren arrazoiak NBEko Segurtasun Kontseiluarekin zerikusia du. Frantzia, Errusia eta Txina aldendu egin dira EEBBen jarrera erasokorretik eta epe ertainera bukaera eman gura diote Iraken aurkako enbargo ekonomikoari. Clintonek, beraz, balizko erasorako behar zuen aitzakia EEBBetako Kongresuak eskaini zion iragan martxoan, Saddam Hussein gerra kriminala izendatu zuenean lehenbizi eta ondoren abuztuan Irakeko oposizioarentzat 750 milioi pezetako dirulaguntza (30 bat milioi libera) onartzean.

Honekin guztiarekin ez ditu konbentzitu Segurtasun Kontseiluko aipatu hiru kideak, ezta nazioarteko komunitatea ere, baina ezer gutxi egingo dute, ez baitago EEBBen nagusitasun erabatekoari aurre emateko indarrik. Aspalditik zain dagoen

politikoa Segurtasun Kontseiluaren esku, jakina. Frantzia, Errusia eta Txinak akaso ez dute oso maite EEBBen erabateko nagusitasuna baina oso begiko dute aldean daramaten beto eskubidea.

Euroa ofiziala dugun honetan, bestalde, nazioarteko kontuetan Europako Batasuna (EB) hutsaren hurrengoa dela ikusi da berriro. Otsaileko eraso saioan ere ez zen inongo erantzun bateraturik izan; areago, EBko lehendakari zuten Erresuma Batua bonbaketetan parte hartuko zuela iragarri zuten gainerako batasunkideei ezer kontsultatu barik.

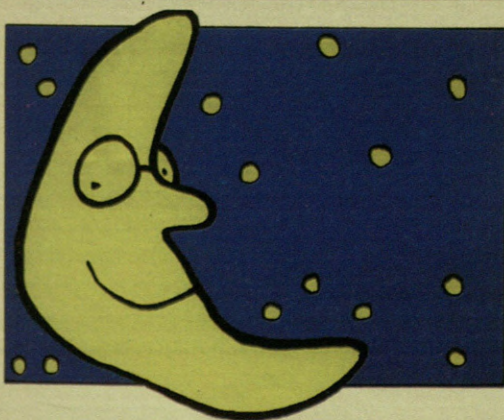
ENBARGOAZ ZER? Eraso militarra-ekin Saddam Hussein ehortzi beharrean populazio irakiarra ehortzi dute berriro, Saddam indartzat gainera. Orain arte enbargo ekonomikoak egin duen antze-
ra: sei minutuko haur bat hiltzen da 1991z geroztik, elektrizitatea gerra aurreko ahalmenaren % 40an da, ez dago ura garbitzeko klororik kasik, ahalmen industrialak % 10ean dago...

EEBBek etengabe luzatu gura dute enbargo ekonomikoa, populazioa itoz altxamenduren bat bultzatzeko esperantzan. Oraingoz, beraz, modu berean jarraituko dela dirudi. EEBB buru, Mendebaleko ikuspegia lotsabakoa da demokrazia planteamenduetan, Denis J. Halliday Irakerako NBEko agentzia desberdinen laguntzaren koordinatzailearen berbak aski adierazgarriak dira: «Bizirautea zeregin garrantzitsuena den gizartearen, gobernu moduari buruzko eztabaidak ez du garrantzirik». Baina EEBBen apustua sendoegia da jadanik eta Saddam Hussein erregimena txikitu arte ez bide dute bakerik izango ●

◆ XABIER LETONA

■ **Mendebalarentzat ekialde Erdiko petrolio oraindik garrantzitsuegia da abenturetarako zirrikiturik uzteko**

NBEren erreformak bakarrik bigundu ahal izango luke EEBBen jarrera eta hori proiektu baino amets ez ote den pentsatzen hasi daiteke agian. Zerbait egin behar da, oster, ezin baita Bigarren Mundu Gerraren ondorengo egoerarako sortutako erakunde eskema betikotu. Oraingoz, dena den, NBE aldaketak nahiko surrealistikak dira, kontuan hartuz gero erakundearen aurrekontuen laurdena baino gehiago EEBBen kutxetatik ateratzen dela. Iragan abenduko 17ko erasoan ondoren Kofi Annan NBEko idazkari nagusiaren ezintasuna ikustea aski esanguratsua izan zen. EEBBek behin baino gehiagotan esan dute NBEko idazkari nagusiaren zeregina politikoa baino administratzailea dela. Zeregin

ILAZKI

EUSKALTEGIA

Alfabetatze alorrean Euskara ongi ikasteko!

Tel.: 943 42 49 10 • Faxe: 943 29 28 57

KONSTITUZIO PLAZA 5, 2. DONOSTIA

Astilleros Españoles, AESA, Sestaoko La Naval barne duena, hondoratzeko arriskuan da berriz ere, gauzak dauden bezala daudela Korea eta Japoniako untzigintzarekin lehiatzea ia ezinezkoa baita. Gainera, untziak fabrikatzeko nazioarteko eskaera geldituta dago.

EUSKALDUNAREN ITZALA SEKTOREAREN GAINEAN DA

Euskalduna untziola historikoaren itxieraz hamar urte badirela, Ibar Ezkerrean dagoen Sestaoko La Naval —Astilleros Españoles, AESA, osoarekin batera— untziola, Euskaldunari gertatutakoa errepikatzeko arriskuan da, berehalako neurriak hartzen ez badira behintzat. Konponbidea, diru-laguntzak areagotzea baino, Korea eta Japoniaren espantsionismoa —eta dumping-a— geldiaraztean legoke, adituen ustez, gaur egun ezin baita hauen prezioekin lehiatu. Nahikoa litzateke esatea gaur egun Sestaon —edo Espainiako untziolaren batean— eta Korean egindako unti baten arteko prezioan % 25-30ko alde egon litekeela.

1998 hasieratik ez da lan berririk kontratatu eta jadanik abian direnen artean, batzuk 1999ko erdialdean-edo amaituko

dira, beste batzuk urte bukaera arte iraungo dutelarik. Gainera, Espainiako Untziola Publikoek ezingo dute, orain arte bezala, diru-laguntzarik jaso. Untziaren balioaren gaineko % 9ko diru-laguntza jasotzen zuten Europako Batasunetik. Gauzak horrela, egoera ilun samar ageri da eta beste lan-

gituraketa prozesua Espainiakoek baino lehen hasi izan.

EZIN LEHIATU. 1973tik AESA bere egitura murrizten aritu da, milaka enplegu deuseztuz. Hainbat berregituraketa planek AESAren plantila txikiagotu eta hainbat untziola itxiarazi du. Euskaldunaren kasua bereziki sonatua izan zen, itxieraren arrazoiak industrialak baino politikoak izan baitziren.

Azken egokitzapen plana Lehiakortasun Plan Estrategikoa (LPE) deiturikoa izan zen eta 1996tik 1998ra bitartean garatu zen. Fondo publikoetatik, hau da, gure poltsikoetatik ateratako 200.000 milioi pezetako (8.000 milioi libera) kostua izan zuen planak. Horren truke taldeak bere produkzio ahalmena gutxiagotu eta plantila 10.000tik 5.800 pertsonara mu-

Untzigintzaren egoera larri hau AESAren fakturazioak nabarmen gora egin duenean eman da

postu murrizketa bat burutuko da laster. AESA, 1984an 24.587 behargineko plantila izatetik 1998an 5.800 izatera pasa da; azken horietatik milatik gora Sestaokoak dira. Horrek 14 urte eskasetan plantila % 76 murriztu dela esan nahi du. Europako gainontzeko untzigintza industriaren egoera antzekoa da, nahiz eta hauek berre-

AESAk 14 urtetan 19.000 lanpostu suntsitu eta Euskalduna itxi zuen

Astilleros Españolesek (AESA), untzigintza enpresa publikoak, azken 14 urteotan 18.787 lanpostu suntsitu ditu, horietatik 8.000 La Naval eta Euskalduna untziolai dagozkienak. Bilbon kokaturiko Euskalduna untziola orain 10 urte itxi zen eta gaur egun laster inauguratuko den Musika Jauregi batek hartu du bere lekua.

1984. urtean AESAk 12 untziola zituen Espainian: Astano, Barreas, Jualiana, Astanmder, Sestaoko La Naval, Euskalduna, Sevilla, Cádiz, Puerto Real, Celaya eta Astican. Bere plantila osoa 24.587 pertsonakoa zen. 1994. urtean aldiz, Euskalduna, Celaya eta Astican ez ziren zerrenda horretan azaltzen, itxi

egin baitzituzten. Orduan plantila osoa 10.017 pertsonakoa zen. 1998 urtera arte lehengo untziola kopuru berari eutsi zaio, baina plantila murriztuz joan da etengabe, 5.800 pertsona baino ez izan arte.

Zenbat pertsonarengan izango ote du eragina aurtendik aurrera aurreikusita dagoen lanpostu murrizketak? Untziolaren bat itxeko erabakia hartuko ote da? Zer nolako eragina izan dezake honek Sestaoko La Navalen? Galdera hauek guztiek ez dute oraingoz erantzunik. Argi dagoena da 1999 erdialdean emango zaiola hasiera murrizketa honi, mundu mailako eskaeran erabateko aldaketarik gertatu ezean. AESAko lehendakari An-

tonio Mendozak, lanpostu murrizketak egingo badituzte ere, untziolarik ez dela itxiko adierazi du.

EBak baimenduriko unti produkzio ahalmena 1984ko 445.000 tona gordinetik 1994ko 240.000 tona eta 1998ko 191.500 tonara igaro da. Produkzioa, tona gordinetan, 1984ko 115.000 tonetatik, 1994ko 159.000 tona eta 1998ko 185.000 tonetara igaro da. AESAko fakturazioa 46.500 milioi pezetakoa izanik 1984an, 1994an 79.800 milioitara igaro zen eta 1998an 155.000 milioi pezetakoa izan da. Diru-galerak, bestalde, 1996an 44.000 milioi pezetakoak izan ziren, 1997an 23.996 milioiokoak eta 19.000 milioiokoak 1998an ●

■ Sestaoko La Naval lehiakorra izan daiteke

Sestaoko La Naval untziola lehiakorra izan daitekeela dirudi orain arte egindako 5.000 milioi pezetako inbertsioei esker. Eta beraz, ez dirudi oraingoz ixteko arriskurik dagoenik. Hain lehiakor aritu izan da azken urteotan, non PP Espainiako Gobernura sartu ostean, pribatizatzeko aukera ere kontuan hartu den.

Euskalduna untziola historikoaren itxieraren ondoren, Sestaoko La Navali arreta handixeagoa eskaini zion PSOEko Gobernuak eta horren ondorioz, bere instalazioek eraberritze prozesu garrantzitsua ezagutu dute. Hala ere, AESAk jasadako lanpostu murrizketen biktima ere izan dugu Sestaoko La Naval. Gaur egungo plantila nahiko murriztua dago: 1.000 langile (enpresa laguntzaileetan ari diren beste 1.000 langilerekin batera).

Adituen esanetan, Sestaoko La Naval japoniar zein korearrekin lehiatzeko

egoeran legoke, batez ere Taylor Made deituriko zamauntziak bezalako untzizintza alorretan. Azken urteotan, La Navalek petroliotiko produktu eratorriak garraiatzeko Suttle Tanker untziak eta kimika-untziak egiten jardun du. Esan beharra dago ordea, euskal untziola honek desabantailak badituela untzi estandar produkzioan, japoniar eta korearrekin alderatuz gero. Izan ere, untziola asiarrek untzi-serie handiago eta merkeagoak egiteko ahalmena dute.

Orain, AESA bere untzioetan lanpostu murrizketa berri bati ekiteko prest azaltzen denean, ikusi beharko da zein irizpideren arabera egiten den. Arrazoi ekonomiko edo industrialak ez dira beti izaten zein untziola itxi edo murrizketak zein untziolatan egin behar diren erabakitze kontuan hartzen direnak. Hego Euskal Herriko bizipen historikoak garbi asko uzten du hori, Euskaldunarena

itxierarik eskandaluzkoena izaki.

Euskalduna ez zuten arrazoi ekonomiko eta industrialengatik itxi, arrazoi politiko garbiengatik baizik. Euskalduna azken urteetan untziola errentagarria zen, Sestaoko La Naval eta Espainiako beste edozein baino errentagarriagoa gainera. AESAk ordea, Euskalduna ixteko erabakia hartu zuen. Zergatik? PSOEren Gobernuak, AESA —enpresa publikoa izanik— kontrolpean zuen eta bere interesek hipotekaturik zegoen.

Sestaoko La Navaleko enpresa batzordea UGTren kontrolpean zegoen bitartean, Euskaldunan ELA zen nagusi. Bata edo bestea ixteko aukeran, PSOEk Euskalduna ixteko erabakia hartu zuen. Gainera, Espainian ez zegoen Euskalduna edo Sestao bezain untziola errentagarriarik. Hala ere, AESAk Euskalduna itxi zuen. Oraingoan ere antzeko gauza gerta liteke ●

rriztu behar izan zuen. Helburua 1998ko galerak geldiaraztea zen. Nolanahi ere, AESAk 24.000 milioi pezetako galerak izan zituen 1997an —LPEan aurreikusitakoak baino sei bider handiagoak— eta 1998a 19.000 milioi pezetako galerez amaitu dute. Datorren 1999rako ere galerak aurreikusi ditu AESAk, 12.500 milioi pezetakoak hain zuzen.

Kontuan hartzekoa da egoera larri hau AESAren fakturazioak nabarmen gora egin duenean eman dela, 1994ko 79.843 milioi pezetatik 1998ko 155.000 milioi pezetara igaro delarik. 155.000 milioi pezetako fakturazioaz AESAk iaz 19.000 milioi pezetako galerak izan bazituen, bere buroari galdetzen dio orain zer gertatuko ote den, EBak untzigintzarako eskaintzen zituena diru-laguntzak desagertu ostean eta eskabide-kartera murriztuz doala ikusita.

Zeintzuk dira etengabeko berregituraketan, untziolak ixtearen, horrenbeste lanpostu murrizketa burutzearen eta oraingo finantza-egoera larriaren arrazoiak? Betiko moduan, azken hamabost urteotan emandako arrazoiak ez da aldatu: untziola japoniar eta korearrekin untziak geroz eta merkeago egin ditzakete eta ezinezkoa da haiekin lehiatzea.

Momentu honetan, gainera, badira egoera hau areagotzen duten beste bi arra-

■ Ibar Ezkerreko untzigintza sektorea ez da gaur egun garai batean izandakoa.

zoi: ia geldiarazita dagoen nazioarteko untzi eskaria eta azken hilabeteetan etengabe beherantz doazen eta jada 1990ean baino beherago dauden prezioak. Adibide gisa, VLCC untzia har liteke; 1990ean 87 milioi dolarreko kostua zuen, 1993an 95koa, eta 66 milioi dolarrekoa baino ez gaur egun. AESAk ez dauka untzi horiek prezio horretan egiterik.

Konponbideak bilatzeko orduan, AESAko arduradunek eta hainbat sindikatuk

Japonia eta Korearen espantsionismoa geldiaraztearen aldeko jarrera agertu dute, Koreari Nazioarteko Moneta-Fondoaren (NMF) laguntzen truke zorroztasun handiagoa eskatuz. Era berean, bere produkzioa areagotzeko eta prezio mailan merkatuan lehiakor izateko, NMFko fondoak darabiltzaten herrialde asiar horien konkurrentzia desleiala ekiditeko neurriak eskatu dituzte ●

◆ DANIEL UDALAITZ

Frai Juan Zumarragak Abadiñon bizi zitzaion arrebari euskaraz idatzitako gutuna bidali zion Mexikotik 1545ean, Etxepareren «Linguae Vasconum Primitiae»k argia ikusi baino 8 urte lehenago. Koldo Zuazok lan bat osatu berri du Zumarragak erabilitako euskara aztertuz.

GOTZAINAK MEXIKOTIK BIDALITAKO GUTUNA

Frai Juan Zumarraga gotzaina hil zela 450 urte bete ziren iaz. Urtemuga ospatzeko gaiari buruzko hainbat hitzaldi eskaini zen Etxezarreta jauregian, Durangoko Arte eta Historia Museoak antolaturik, Koldo Zuazo filologoak «Frai Juan Zumarraga eta euskara» titulupean emandakoa, besteak beste. Frai Juan Zumarragaren euskara, garai hartan Durangaldean egiten zena eta gaur egiten dena, ezagutarazteko helburuz luzatu zioten proposamena Zuazori. Honek emandako hitzaldia gustatu, nonbait, eta

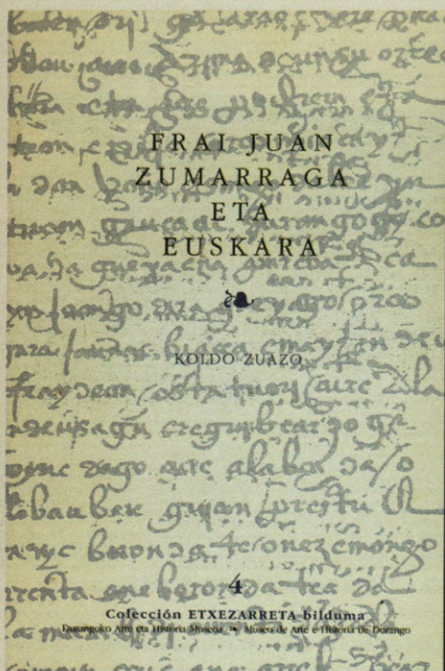
Museoko arduradunek hitzaldia argitaratzea erabaki zuten. Egileak gustura hartu zuen bigarren proposamen hau, lan handia burutua baitzuen hitzaldia prestatzen. Gutuna, ezagutzen den bizkaierazko izkribu zaharrena, Mitxelena, Tovar eta Otte aztertut zuten 1981ean Euskaltzaindiaren «Euskara» aldizkarian. Ibon Sarasolak ere bere azterketa burutu zuen handik bi urtera.

XVI. ETA XVII. MENDEAK, HEGOA ETA IPARRA. Zuazoren ekarpena ez datza datuetan, aurreko azterketetan bilduri-

ko datuekin ateratako ondorioetan baizik.

Lehendik ezaguna zenez, XVI. mendean —ordukoak dira euskararen inguruko lehen albisteak— oso bestelakoa da hizkuntzak Hego Euskal Herrian eta Iparraldean bizi zuen egoera. Mende horretako Europako herriek, egitura feudala bazterturik eta latinaren nagusitasuna gainbehera zetorrela, hizkuntza nazionalak bultzatzeari ekin zioten. Giro horretan, Ipar Euskal Herrian lehen hiztegi eta gramatika lanak burutu ziren, baita lehen literatur emaitzak ere. Mende horretan kokatu behar dira Bela, Zalgize, Etxepare, Oihenart, Leizarraga, Etxegarai, Tartas edota Belapeire. Hurrengo mendean euskarazko literatur lanak harrigarriro ugaltu ziren. Idazleetako batzuk, gainera, ikasiak ziren, unibertsitatean ibiliak eta euren lanetako batzuk maila handia lortu zuten —Axularren «Gero» kasu—. Irakurlegoa zabal samarra zela ere esan daiteke.

1492tik Gaztelako Koroarekin lotura estua mantentzen zuen Hegoaldeak eta horrek gaztelaren nagusitzea ekarri zuen. Ez gramatikarik, ez literatur lanik... kristau-ikasbide apur batzuk ezagutzen dira soilik euskaraz —Gipuzkoan, bakarra, eta berau argitaratzeko baimenik ez zen lortu— eta hauek euskaltzetasunak bultzaturik baino, Erreforma protestanteari aurre egiteko burutu ziren. Euskararekiko jarrera hotza zen. Zuazok, hala ere, Hego Euskal Herrian hizkuntzarekiko epelagoak ziren bi gune aipatzen ditu. Horixe da, aurretik ezagutzen ziren datuen gainean berak egindako ekarpena. Iruñea eta bere inguruak osatzen dute gune horietako bat —XVII. mende hasieran buruturiko euskarazko poesia lehiketek islatzen dute hori— eta, bigarrena, Mendebaldean kokatu behar da —besteak beste, Zumarragaren gutuna da horren frog—. Mendebaldearen barruan, badirudi Durangaldean euskarak indar berezia zuela. Gune horietako egoera

■ Zumarragaren gutuna erabili du K. Zuazok Durangoko euskara hobeto ezagutzeko.

Euskara sailaren babeslea:

Bergarako Udala

Bergarako Udalak ere

euskarari

bereziaren arrazoa, Erdi Aroko tradizioaren jarraipenean bilatu behar da, dirudie-nez, garai horretan euskarazko literatura Mendebaldean inon baino oparoagoa zelako —Iparraldean salbu, noski—.

Ikuspegi orokorraz gain, eta aipaturiko bi mendeetan Durangon euskarak zuen indarra azalduz, Zuazoren lanak bertako hizkeraren historiaren azterketan berrikuntzak ekarri ditu.

DURANGOKO EUSKARAREN BILAKAERA.

Juan Zumarragaren gutunean topaturiko hizkeraren ezaugarriak kontuan hartzeaz gain, Koldo Zuazok egungo Durangoko hizkeraren inguruko informazioa bildu zuen hiru lekukorengana joz: Lutxi Alberdi, Lorenzo Jaio eta Jabier Lauzirika. Modu horretan, XVI. mendeko eta egungo hizkeren arteko konparazioa ahalbidetu zuen eta hiru ondorio nagusi atera.

Lehenik, Zumarragaren gutunean agertzen diren 19 ezaugarri gaur egungo Mendebaldeko hizkeran bizirik dirautela ikusi zuen. Egilearen hitzetan, horrek esan nahi du «ezaugarri horiek ez direla atzo goizean sortutakoak, aspaldikoak direla».

Bigarrenik, hamaika dira egileak gutunean topatu eta gaur egun galduak dau-denen ezaugarriak. Ezaugarri horietako batzuri erreparatu zera dio Zuazok: «Zenbait alderditatik begiratuta, bizkaiera zaharra hurbilago zegoen gainerako euskalkietatik egungo bizkaiera baino». Esandakoa azaldu asmoz adibide bat bota du: Zumarragaren gutunean «emaiten» hitza agertzen da, gaur egun Iparraldean esaten dena. Beraz, euskalkiak, mendeak joan ahala, elkarrengandik aldentuz joan dira.

Bilakaera horren lekuko, azkenik, gutunean agertzen ez diren eta gaur egun Durangoko hizkerak dituen hamar ezaugarriak dira.

Horrela, bada, Durangoko gotzain batek Mexikotik arrebari idatzi zion gutun soil hura lagungarri da Durangoko eta Mendebaldeko euskararen bilakaera hobeto ezagutzeko. Eta, zentzu horretan, Zuazok, euskaldunok eskura ditugun dokumentu apurak aztertzen ardura gehiago ipini beharko litzatekela dio: «Dokumentu gutxi daukagu eta daukagun horiek hobeto aztertu beharko genituzke. Horretan oso zabarrak izan gara. Leizarraga, Axular eta oro har autore klasikoek hizkuntza ez da behar bezala aztertua izan». Esparru honetan egiteko asko dago, beraz ●

◆ NAGORE IRAZUSTABARRENA

Arturok jakin nahiko luke...

■ Zer da UZEIk beste hiru erakunderekin abian jarri duen MELIN proiektua?

“Informazio-sare zabal baten abiapuntua da”

Miriam Urkia

MELIN ekimenaren UZEIko arduraduna.

MELIN (Minority European Languages Information Network) erabilera urriko lau hizkuntza bitzen dituen proiektua da, Europako Batzordeko MLIS (Multilingual Information Society) programak finantzatzen duena. Lau hizkuntza eta, beraz, lau erakunde ari gara elkarlanean, oraingoz behintzat: IT (Institut Teangeolafochta ireann-Irlandako Hizkuntz Institutua), proiektuaren koordinatzaile dena, Galesko Bangorrekoko Unibertsitatea, Bartzelonako UAB (Universitat Autònoma de Barcelona) eta UZEI.

Irlanderan, galesa, katalana eta euskara elkarrekin martxan jarriko ditu gure errotak, horixe baita MELIN hitzaren esanahia galesez. Hasiera batean hamabost hilabeteko proiektua denez, helburua ere apala da, alegia,

hiztegi batzuk eskainiko ditugu Internet bidez. Printzipioz, zeinek berea eskainiko du, ingelesa eta gaztelania lingua franca moduan erabiliz, gerora lau hizkuntza horietako batetik bestera zuzenean pasa ahal izateko.

Dudarik ez da MELIN informazio-sare handiago baten abiapuntu besterik ez dena, gerora hizkuntza-kopurua gehitu eta hizkuntz informazio zein tresna desberdinak eskaintzea espero baitugu.

Berandu gabe, web-gune batean Europar ofizial ez diren hizkuntzak bilduta izatea amets baino zerbait gehiago izan daiteke, terminoen ordainak, irakaskuntzarako tresnak, zuzentzaile ortografikoak, gramatikalak eta bestelako baliabideak... martxotik aurrera hasi ahal izango gara hizkuntza txikien handitasuna Internetarazten. Hori bai, elkarlana ezinbestekoa izango da.

U r r e a

■ Iragan urteko irailean ospatu zen Donostiako 46. Nazioarteko Zinemaldiak, azken urteotan egin lege, bertan gertatutakoen balantzea egin eta argitalpen batean jaso du. Zinemaldian bertan euskararen erabilera behar bezalakoa izan ez bazen ere, argitalpen honetan, bederen, testua elebrietan ipini dute, kasu batzutan euskarari lehentasuna emanez.

■ Bizkaiko Foru Aldundiko Lan eta Ekonomi Sustapen Sailak «Diseinu» izeneko aldizkaria kaleratzen du, esparru horren inguruko gaiak jorratzeko, diseinuaren ingurukoak, alegia. Titulua bera euskarazkoa izanik, hainbat ataleko izenak bezalaxe —Atalak, Berriak...—, gainontzean ez dute hitz bat bera ere euskaraz ipini.

Sakanatik abiatu, Lizarraga portua zeharkatu eta Lizarrerrian sartuko gara. Eskualde, lurralde batean murgilduko gara: Iguzkitzan (La Solanan), Deikaztelun (Dicastillon), Deierrin (Yerrin) eta Deion, Selatseren herrian.

DEIO, SELATSEREN HERRIA

Han zegoen mendia, urriaren hasierako arratsalde hartako helburua, lurralde gorri horietan, soro nabar eta mahastien artean. Benitoren udazken koloretan. Villamayor de Monjardín etxe multzoa bere oinetan.

Sakanatik abiatu ginen, euri-pean. Etxarri-Aranatz, Ergoiena, ferra, Lizarraga portua zeharkatu eta Lizarrerrian sartu. Lizarrerria. Lakuntzarren Estellerria. Erdaldunen Tierrastella, euskaratik erdarara eginiko itzulpen zuzena. Bertze bat. Hemen harriak mintzitzen dira, baso mutilatuak, karlisten garaian, arbasoen garaian espainiar soldaduek eta zergek kiskaliriko Euskal Herriko Lizarrerria. Eskua dardarka bolantean portua jaisterakoan. Historia gehiegi. Historia latza. Lizarrako estatutua. Lizarrako akordioa.

Lizarra alderdi batean utzi, bere ikas-tola erraldoiarekin. Harizko Lizarra. Ega ibaia. Zer da Ega? Euskarazko Gaitasun Agiria ote? Txantxetarako tartea. Txantxa guti lehenago, baita beranduago ere. Zubia, auzo judua, euskaraz bazekiten. Kristauek XIV. mendean juduen auzoa txikitu zuten. Nafarroa independentea zen oraindik. Baina nafar euskaldun independenteek, kristauek eta juduek, elkar hil zuten. Anaian arteko guda. Ahizpen artean ere bai? Euskaldunon artekoa. Poza eta algara Frantzian, Gaztelan eta Aragoin.

Iguzkitzan sartu gara. Ilunabarra zelatan. Ateri. Iguzkitza, La Solana. Itzulpen zuzena berriro ere. Azketa. Hurrengo herria da. Iracheko monastegia giblean gelditu da. Iratxe, Iratze edo Irache? Garaiaren arabera. Hiru bertsoiak neska izenak baitira egun. Beti hegoidalderantz. Hau da, eskuinerat.

■ Iratxe, Irache edo Iratze izena du monastegiak? Hirurak neska izenak omen.

Urantzia-Arkuetako mugetan gaude.

VILLAMAYOR DE MONJARDÍN. Ez da, ez, hagitz izen euskalduna. Lehen guti, Villamayor. Gero gutiago, mende honetan, Madrilek ezarritako "de Monjardín". Mendia Monjardín baita, jakina. Harizko etxe multzoa. Klima bortitza jasan behar. Kortexa, traktorea, txor, txor, herriaren sarrean aparkatu, gero maldak hasten baitira. Goazen eskuinerat. Aizak, hi, herria honela deitu duk betidanik? Ez, Doneztebe Deio hunan. Eliza done Ezteberena duk, hortaz? Kia. Erdaraz San Andrés zion kartel hartan. Orduan? Poliki-poliki, neska, goazen es-

kuinerat.

Ur putzua. Erdi Arokoa omen. Harizko hormak eta zutabeak bere inguruan, ura hartzeko eskailerak jaitsi behar dira. Santutegia ote? Kristautasuna baino lehenagokoa? Zutabe batean mahasti bat landurik dago. Inguruko mahastiak. Kristautasunaren ardatzak: arnoa eta ogirina. Lehenagoko bizimodua eta barne antolaketa errekarra joan ziren. Euskal emakumearen rolaekin batera. Baina harizko santutegi hau altxatu aurretik uraren inguruan erritua-laren bat egonen zen. Hemen, Iguzkitza alde honetan, Deio ondoan. Deio esan duk? Deio mendia dun!

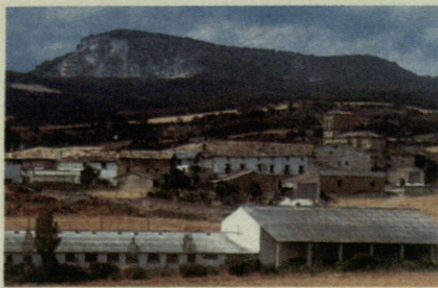
Herrirat itzultzea hobe dinagu. Herria azpian gelditu da. Gorantz mendia bakarrik. Bi bide. Eskuin ala ezker? Ondoan zabortegi moduko bazter bat dago. Bortz neskatala: «*Vais pa Monjardín?*». Guk euskaraz erantzun. Bai, noski. Bik euskaraz arapostu: «*Ongi pasatu!*». Berehala aholkua: Ez da eskuinetik, hobe ezkerretik, hemendik. Txantxa ala egia? Umeak zirikatzan, bertako umeak dira?

Ene bidelagunaren iritzia, kasu egitea. Aitzinerat. Asmatu ere bai. Ongi pasatu! Noiztik ez zaio entzun neskatala bati euskaraz Villamayor de Monjardín herri hartan, Doneztebe Deion? Herri ondoan ur errituala zegoen, euskal emakumearen rolak bizirik zirauenean, neskatalak ura biltzeko porlanezko eraikuntza baten gainean zeuden, goian bertze ur putzu bat zain dugu. Ttamtaka ari du. Neskatalen euskararen jarioa bezala. Harremanik ote?

Bidean, motxilaren zamarekin batera, galderak metatzen dira. Denak erantzuteko betarik ez. Ezta ideiarik ere. Euskal historiaren

■ Herriak Villamayor de Monjardín du izena; argazkiko mendiak Monjardín.

EUSENOR

■ Deierri lehen Lizarrerria zen eta orain Lizarrerriko haran batek gorde du izen hori.

motxilak euskaraz mintzatu nahi baitu. Zer da goian gure zain dagoena? Aurriak, harri puskatuak. Lizarrerria, lehenago, Deierria deitzen zen. Horregatik mendi honetatik ez hagitz hurbil dagoen Lizarrerriko haran batek izena gorde du oraindik: Deierri, erdarazko Yerri. Hots, mendeak gibelerat joz gero, ez ditugu lurralde hauek Lizarra, hirriaren inguruan antolatutik edirenen. Ezta pentsatu ere. Mendi honen inguruan bai, ziurrenik. Hortaz, mendi eta inguru hau ez da nolanahikoa, eskualde zabal honetan gune nagusi zena baizik. Aitona Rikardok dioenez, begi argi eta belarria zutik.

Bai, baina zer da Deierria? Deio eta herria. Herria lurra da. Deio, auskalo. Euskaldunok izen hau erabili dugu gure lurra izendatzeko. Zer axola zaigu euskal hitz zaharra denentz edo feniziar baten izena gustatu eta gure egin izana? Axola zaigu, noski, baina garrantzitsuena bertzelakoa da. Euskaldunok euskaraz erabili dugu euskaraz bertzerik ez genekianean. Nafar euskaldunok. Ebro gainean dagoen Mendabian ere bai, bere garaian. Hor dago koxka.

Bertze datu bat. Alu (Allo), Sesma eta Lerin alderantz Deikaztelu herria dugu, ez ahanzi. Erdarazko Dicastillo. Hots, Deio eta gaztelu. Deierri nonahi. Lizarrerria zaharra zena. XVIII. mendearen amaieran Deikazteluko apaiz gazte batek oposaketak gairitu zituen bertze herri batean aritu

EUSENOR

■ Barbarinen duela 2.000 urteko idatzian Selatse euskal izena agertu da.

ahal izateko. Euskarazko hizkuntz eskakizuna, antza denez, betetzen zuen.

Gailurra. Gaztelu zahar bat. Ur putzu bat. Eraikuntza erraldoia da. Hunkitzen gaitu. Musulmana zen. Euskaldunak ziren. Deio. Puska ditzagun eskemak. Goazen gailurreko hegoaldeko puntarat. Eskualdea gure oinetan. Hau Mendialdea da oraindik, baina Erribera bistan da, Ebroraino. Erriberakoak musulmanak ziren, euskaldunak. Lizarra ingurukoak kristauak, euskaldunak. Lehenago euskaldunak, paganoak, euskal sinesmen zaharrak, bertzerik gabe. Deio aldean elkar hil zuten. Euskaldunon arteko guda, berriro ere, juduena baino mende batzuk zaharragoa.

Hor ikusten den herria, gure Doneztebe Deiorekin mugakidea dena, Barbarin da. Bere lurrian duela bi mila urteko hiru idatzkun (inskripzio) ediren zuten. Latinez idatzirik daude, nola bertzenaz! Baina hiruretan euskarazko hitz bat, izen bat azaltzen zaigu. Euskal sinesmen zaharra. Emakumezkoa. Selatse. Gailurrean, ondoan, musulman eraikuntza dago, behean ur santutegia, hurbil Selatseren hiru harriak zeuden herriko lurra. Elkarren ondoan. Eta er-

■ Ziur aski mendeak dira Doneztebe Deion Sakana eta Lizarrerriko bi lagun azken aldiz euskaraz mintzatu zirenetik

dian zutabea, Deio, Selatseren herria. Karlisen Lizarrerria, erdalun bilakatu zena. Estatutua, akordioa. Islam, kristautasuna eta euskal sinesmen zaharrak. Lizarrako ikastola. Selatse, emakumea. Euskal Zibilizazio zahar galdua eta jaiotzen ari den berria.

XVI. mendearen amaieran, Gaztelak Nafarroa konkistatu ondoren, Barbariaingo emakumeak Logroño aldera eraman zituzten. Erretzera. Sorginak omen ziren. Emakume horiek ez zuten euskal abizenik. Baina ez zekiten erdaraz. Eta ez dirudi hagitz kristau zintzoak zirenik, agiri zaharren arabera aspaldidanik kristau, judu eta musulmanak izan arren. Emakume horiek Selatserengan sinesten ote zuten oraindik?

DONEZTEBE DEIO. Maldan behera jaitsi gara hitzik askatu gabe. Urrutirantz ikusten genituen lurraldeak desagertu dira, agur Erribera. Gure inguruan Mendialdea gelditzen zaigu bakarrik. Behean lehena-goko neskatalak daude. Bidean beraiekin topo eginez gero generaman gozokiren bat

EUSENOR

■ Deikaztelu, Deio eta Gaztelu hitzez osatua da, erdarazko Dicastillo.

emanen geniela hitzartu dugu. Bada, hor daude, plaza ondoan. Euskaldun tiki ilehori batek berehala: «Ongi pasa duzue?». Guk baietz, noski, baita gozokiak banatu ere, nahiz eta batzuek euskaraz ez jakin.

Neskatilari ea bertakoa den galde egin diot, hau da, ea Doneztebe Deio alaba den. Berak baietz. Bingo. Ea Lizarrako ikastolan ikasten duen. Baita ere. Ea mendia euskaraz nola deitzen den galde egin diot. Berak hitz bakarria erran du: Deio.

Mende anitz gibelerat Sakana eta Lizarrerriko jendeak harreman estua zuen. Orain ere bai, jakina, baina ez aurrekoa bezala. Urbasa eta Andia mendikatean artzainak elkartzen ziren. Bortze-hundik gora. Eta hegoaldeko lautadetan menditarrentzat lana ere bai. Hor zegoen merkataritza, azokak, mandazainak, gau lana. XVII. mendeko bakaikuar horri galde

egin, bertzenaz, nola joaiten zen egunero Lizarraraino eta buelta herrira, bertan ataundarrak zain zituelakotz.

Ziur aski mendeak dira Doneztebe Deion Sakana eta Lizarrerriko bi lagun azkeneko aldiz euskaraz mintzatu zirenetik. Zer erranik ez Etxarri-Aranazko eta Doneztebe Deio alaba. Noiztik bi emakume? Une historikoa gure begien aitzinean. Zerbait aldatzen ari den seinale. Euskal Herri berria Nafarroan jaiotzen ari den seinale. Zutik ikusiko? ●

◆ ERLANTZ URTASUN

EUSENOR

■ Iguzkitzari erdaraz La Solana itzulpen zuzena jarri diote.

Duela 15 urte eraiki zen lehenengo landare transgenikoa. Gaur egun, 50 espezieetik gora aurki daitezke. Landare transgeniko asko herbizidekiko erresistenteak dira, beste batzuei usteltze prozesua atzeratzen zaie. Abantailak bai, baina kalteak ere izango dituzte kontroletik kanpo dauden elikagai transgeniko hauek. Ingeniaritza genetikoaren teknikak multinazionalen esku jarri dira. Kutsadura genetikoa, XXI. mendeko kutsaduratzat bataiatu du batek baino gehiagok.

FIKZIOZKO ZIENTZIA MERKATUETARA IRITSI DA

Duela oso urte gutxi arte, fikziozko zientzia zirudiena, egiazko bihurtu dela esateagatik ez da jende gehiegi asaldatuko. Harrigarriagoa izan daiteke ordea, hainbat aurrerapen teknikok laborategitik mundu zabalera eta bide batez, gure etxetara egin duen ibilbide laburra, laburregia

agian. Gauzak horrela, eta multinazional handien presioari esker, oraindik, osasun nahiz ingurugiro ondorioak zeintzuk izango diren jakin ez arren, landare transgenikoak gure erosketa saskian topa ditzakegu.

Zientziaren aurrerapen guztien artean, ingeniaritza genetikoa da, ezbairik gabe, hauts gehien arrotzen ari den esparrua.

■ Labore transgenikoak ez daude kontrolpean, sagar transgenikoak kasu.

■ Arto mota desberdinak intsektuekiko erresak b

Teknika berri hauetaz baliatzen eta aberasten ari diren enpresa multinazionalak gai honen inguruko eztabaida éragozteko saiakera anitz egin arren, egia esan, maila guztietara luzatu da liskarra. Gai hau puntako zientzialarien biltzarretan, nahiz talde ekologista xume bateko asanbladan aurki dezakegu eztabaidagai.

Lehen landare transgenikoa duela 15 urte eraiki zen eta geroztik izan duten garapena neurririk gabea izan da. Gaur egun, ingeniaritza genetikoaz baliatuta eraldatu diren 50-60 espezie baino gehiago aurki daitezke.

Gizateriak betidanik eraldatu ditu inguruko landareak eta animaliak bere premietara, duela 10.000 urte animaliak etxekotu zituenetik hautespen genetikoak etengabea izan da eta egun ezagutzen ditugun arraza eta barietate asko eta asko, urteen poderioz gure behar eta premietara moldaturiko bizidunak dira. Ale hoberenak sailkatuz egingen den hautespen genetikoak, ordea, prozesu biologiko motela da oso eta beraz, neurri handi batean kontrolpean izan dugu, desabantaila baino onura gehiago erdietsiz.

Ingeniaritza genetikoak ordea, prozesu hauek, neurririk gabe azkartu ditu eta gure gustuko izakia oso denbora txikian ekoizteko gai da. Kasu gehienetan teknika hauen bidez sortzen diren landareek dituzten abantailak oso nabarmenak dira eta produkzioa erruz emendatu da zenbait kasutan.

Baina zein ote dira landare transgeniko hauek sortu ditzaketen kalteak? Erantzun

sak bihurtu dira.

EUSENOR

asko aurki daitezke, kasuan kasuaren arabera. Baina laburbilduz, zera esan daiteke, gisa honetako laboreak ez daude kontrolpean eta ondorioz eragin asko ezin da aurreikusi ere egin. Zientzia ez dago ondorio haugariko asko ulertu eta konpontzeko prestaturik. Abiadura kontua dudarik gabe. Ingeniaritza genetikoak eskainiriko teknikak, gizateriaren zerbitzura jarri beharrean, interes politiko eta komertzial ugari dituzten multinazional erraldoien esku jarri dira.

ARRAINA TOMATEETAN. Landare transgenikoen artean gehien landu den ezaugarria, landare hauek herbizidekiko duten erresistentzia izan da. Askotan, herbizida hauek ekoizten dituzten enpresek bultzatzen dituzte ikerketa hauek. Landare hauek landatuz, soroetan, herbizida gehiago edo kontzentratuagoa erabil dezakegu laborea hondatu gabe, produkzioa erraz emendatuz. Gaur egun herbizidekiko erresistenteak diren, soja, artoa, kotoia, tabakoa eta beste hainbat labore aurki daiteke merkatuan.

Badira ordea, beste ezaugarri batzuk eraldatu zaizkien landareak, esate baterako, arrain baten genea tomateetan txertatuz, tomate hauen heltze prozesua atzeratzea lortu da, merkatura iritsi aurretik ustel ez daitezen. Beste zenbait labore berriz, intsektu edo parasitoekiko erresistente bihurtu dituzte teknika hauen bidez, hala nola, patata, kotoia, artoa, sagarrak eta le-

txuak.

Begibistakoa da zein diren gisa honetako laboreen abantailak, esfortzu berdinarekin produkzioa asko emenda daitekeela, alegia. Eragozpenak ordea, handiak izan daitezke eta talde ekologista askok eginiko kanpainen so egiten badiugu, zerrenda luzeak topatuko ditugu landare transgenikoen aurka azaltzeko arrazoiekin.

Arrain baten genea tomateetan txertatuz, tomateen heltze prozesua atzeratzea lortu da, bidean ustel ez dadin

Kasu batzutan, herbiziden erabilera sustatzen dute labore hauek, erresistenteak baitira, ondorioz, herbizida gehiago erabiliko dira eta gauza jakina da, ingurugiroarentzat kaltegarri suerta daitezkeela produktu hauek. Dena den, intsektu eta izurritekiko erresistente bihurtu dituzten landareen kasuan, justu kontrakoa gertatuko litzateke, erresistente diren neurrian, intsek-

■ Nola ekoizten dira landare transgenikoak?

Gene hau, antibiotikoekiko erresistente den gene batekin batera plasmido batean txertatzen da, aurrerago erresistentzia garatu duten landareskak hautatu ahal izateko.

Material genetiko berriaz hornituri-ko plasmidoa, aldibateko ostalari batean sartzen da erreplikatzeko, kasu konkretu honetan, *E. coli* bakterioan. Plasmidoak, ADNzko eraztun sinpleak dira eta bakterioen baitan autoerreplikatzeko gaitasuna dute.

Erreplikaturiko plasmidoak, *Agrobacterium tumefaciens* izeneko bakterioetan sartzen dira. Bakterio honek bektore gisa jokatzen du.

Bakterio honek, laborategian landaturiko landareak infektatzen ditu eta era horretara plasmidoak landarearen zeluletara transferitzea erdiesten da.

Zelulak hormonon bidez tratatzen dira landare osoak sortzeko.

Aldaska berriak, antibiotikoekin tratatzen dira, herbizidarekiko, nahiz antibiotikoarekiko erresistentzia genomatikoki garatu duten landareak aukeratzeko.

Emaizta: Herbizida batetikiko erresistente den landare transgenikoa ●

tizida gutxiago behar baitugu. Edozein modutan, beste era bateko arazoak sor daitezke, izan ere, landarea bera da, nola-bait, intsektizida gisa jokatzen duena eta zenbait kasutan intsektu populazioak eraldatu ditzaketela pentsatzen da.

Baina landare transgenikoen kalterik larrienak, oraindik neurtzeke daude, ezin baita aurreikusi nola jokatuko duten, zehatz-mehatz, baina arriskuak nahiko nabarmenak dira. Arrisku hauek, kutsadura genetikoaren deribatzonarekin loturik daude, hau da, ekosistemetan, arrotzak diren geneak sartzen ari gara gure laboreen

bidez eta ez da ezagutzen landareetan eta animalietan gerta daitekeen gene-fluxua zer nolakoa izango den. Kutsadura genetikoak, XXI. mendeko kutsaduratzat bataiatu du batek baino gehiagok eta kutsadura kimikoa edo nuklearra baino askoz ere bultzatzen du dela aurreikusten da. Batez ere kontrolgaitza eta neurrigabea bihurtu daitezkelako, gure osasunean izan ditzakeen

ondorioak ezezagunak diren bitartean.

Ekologiek, oraindik, zenbait ekosistemaren dinamikei buruz dituzten ezagutzak oso oinarritzkoak dira eta ezin da inolaz ere aurreikusi nola eragin dezakeen ekosistema batean gen arrotz batek.

Gauza jakina da, toki askotan, kanpoko espezieek, bertako ekosistemetan egin dituzten triskantzak. Agian sonatuena, Australiako untxiena izan daiteke, baina hain urrutira joan gabe ere, etxean baditugu, hainbat buruhauste sortu duten bizidunik, hala nola, karramarroa, arrainak eta landareak. Gauza bakoitza bere tokian jarritz eta geneak espeziekin nahastu gabe, pentsatzekoa da, kutsadura genetikoak, espezie arrotzen kutsadura baino gogorragoa suertatu daitekeela.

EZIN BEREIZTU ETA ADIERAZI.

Landare transgenikoen erabateko erabilera baten aurrean eta multinazional handiei bidea oztopatzea ia ezinezkoa denez, hainbat taldek, gisa honetako landareak eta beraien eratorrinak, behar den moduan label baten bidez adieraztea eskatu izan du.

Egia esan, kontsumitzaile ororen oinarritzko eskubidea da, erosten edo jaten duen elikagaiari buruzko informazio zehatza izatea, baina, praktikan, ezinezkoa bihurtu daiteke, landare hauen produktu eratorrinak labelen bidez bereiztea. Adibidez, lan-

■ Izozkian ere soia (landare transgeniko aitzindaria) aurki daiteke.

dare transgenikoen artean aitzindari izan zen soiak, erabilera anitz izaten ditu eta ia nonahi topatuko dugu, hala nola, pentsu, gozoki, izozki, ogi, edari, gazta eta ia edozein elikagai industrialetan. Soia landatu

eta saldu duen laboraria eta azken kontsumitzailearen artean dagoen ibilbidea oso luzea da eta kasu askotan, interes gehiegi gurutzatzen dira tartean ●

◆ AITOR BENGOA

■ Hiztegi genetikoak

ADN: Azido nukleikoa, kromosomen osagai nagusia eta herentziaren euskarria. Hemen aurkitzen da, bizidunen informazio genetikoak.

ARN: Azido nukleikoa, mezu genetikoaren transmisioan eta proteinen sintesian garrantzi handia duena.

Gene: ADNzko segmentu batez eratutako kromosomako elementua, ezaugarri hereditario jakin baten agerpenean eta transmisioan erantzule dena.

Genoma: Espezieen berezko geneen multzoa.

Genotipoa: Organismo baten, hau da, ale bakoitzaren konstituzio genetiko edo hereditarioa, kanpoko itxuraren ezaugarri-multzoa (fenotipoa) baldintzatzen duena.

Bioteknologia: Nekazaritzan edo industria kimikoan izaki bizidunen propietatez baliatzen diren teknika mul-

tzoa. Substantzia batzuk ekoiztu, espezieen ezaugarriak hobetu edo mikroorganismoen ahalmenak garatzea ahalbideratzen du.

Ingeniaritza genetikoak: Bioteknologiaren alor bat, gene bakar bat edo gene-talde bat kanporatuz, txertatuz edo eraldatuz, zelulen eta bizidunen osaera aldatzeko aukera ematen duten tekniken multzoa.

Entzima: Erreakzio biokimikoak katalizatzen dituen proteina. Entzima bakoitza erreakzio jakin baterako edo antzeko erreakzio-multzo baterako espezifikoa da.

Murritze-entzimak: Entzimok nukleotido-sekuentzia espezifikokoak ezaugu eta bertan ADNak ebakitzen dute, geneak bakarka isolatuz eta manipulazioa erraztuz. Ingeniaritza genetikoaren "guraizeak".

Plasmidoa: ADNz osatutako egitura zelularra, ADN kromosomikotik independenteki eratzen dena.

Espeziea: Ezaugarri fisiko eta biologiko berberak dituzten eta bere artean soilik gurutzatzen diren —edo gurutza daitezkeen— indibiduoek osatutako taldea.

Mutazioa: Zelulen material genetikoan gertatzen den bat-bateko aldaketa, sarritan karaktere berri bat agertarazten duena eta aldaketa izan duen zelularen ondorengo guztietara transmititzen dena.

Izaki transgenikoa: Ingeniaritza genetikoaren bidez, ahaidetasunik ez duten espezieen arteko material genetikoaren transferentzia burutuz sortutako organismoak.

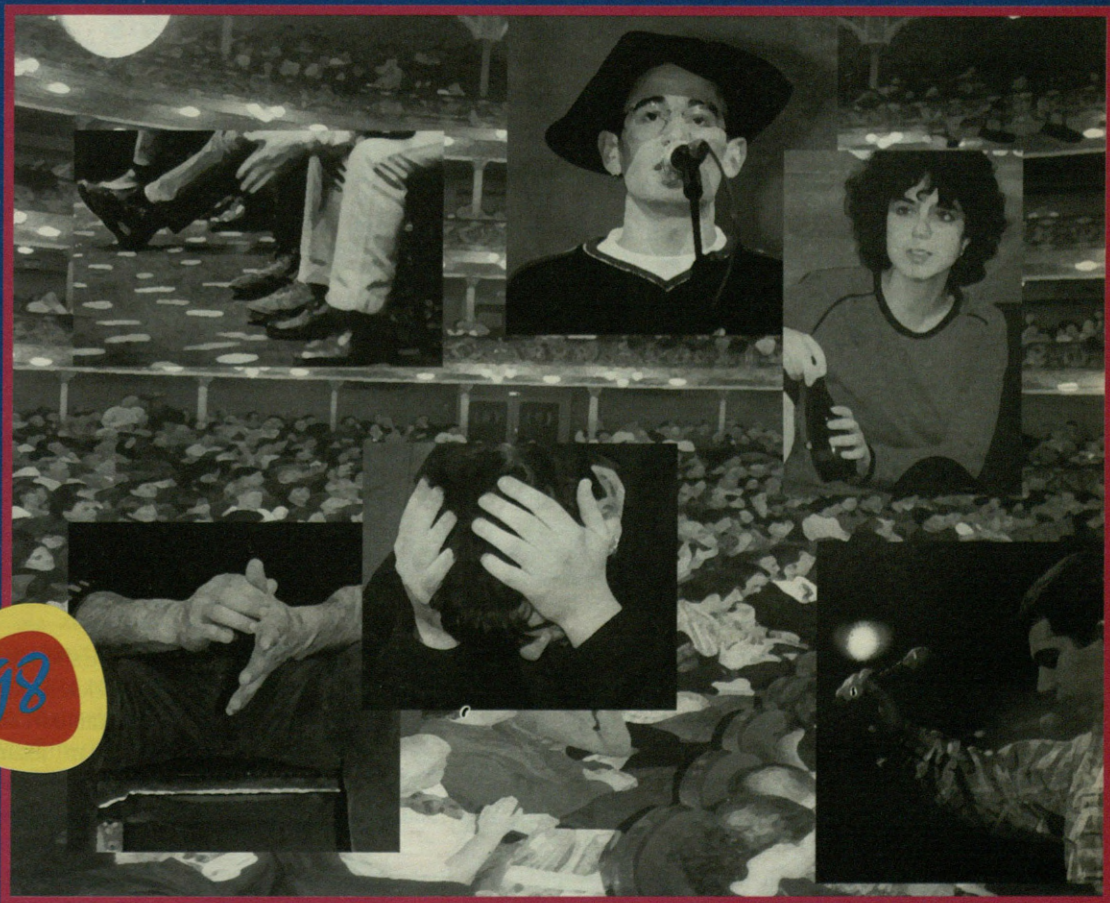
Bektorea: Ezaugarri bat ostalari bati beste izaki batera garraiatzeko gai den izakia ●

ARABA eta BIZKAIKO BERTSOLARI

T X A P E L K E T A

Elortzaren txapelerako jauzia

Txapelak buruz aldatu behar izan du aurtengo Bizkai-Arabako Bertsolari Txapelketan. Unai Iturriaga durangarrak ez du hirugarrena lortu eta bertso kide eta lagun minak, Igor Elortza herkideak, XX. mendeko Euskal Herriko Mendebaleko azken txapelketa irabazi du. Hogeita hiru urteterekin jada finalean beterano, Araba eta Bizkaiko Txapelketan hamabost urte zituenetik ari baita. Zortzi finalisten adina begiratzuz gero erreleboa iritsia dela begibistan da eta helduenak (uzta berria erein zuten maisuak), ikusle zirenak, oholtza gainera igoarazi zituzten, omenaldi xume bat opatzeko asmoz.

Abenduaren 27an Bilboko Arriaga Antzokian jokatu zen Araba eta Bizkaiko bertsolari Txapelketaren finala. Unai Iturriaga zen faborito nagusia eta azkenean txapela, berriro ere, Durangora joan zen, baina Igor Elortzaren buruan oraingoan.

ERRELEBOA, DURANGOTIK DURANGORA

ALBERTO ELOSEGI

■ Unai Iturriagak ez zuen hirugarren txapela lortzerik izan, baina ez zitzaion urrutira joan, Igor lagun minarentzat izan baitzen.

Joan da XX. mendeko Bizkai-Araba-ko azken bertsolari txapelketa. Herrialdeka egiten direnetan Euskal Herriko mendebalekoa da milurtekoari agur esaten. Gero etorriko dira Nafarroakoa, urtero egiten dena, eta urtebete barru Gipuzkoakoan zein taldek irabazi duen jakingo dugu. Baina amaitu berri den Araba eta Bizkaikoak ezusteko bat baino gehiago ekarri du, pozgarriak gehienak, bizirik ezeze indartsu dagoen bertsogintzaren seinale. Eta gaztetasunean, txapelaren jabetza aldi baterako berea zela ematen bazuen ere, ihes egin dio aurten garai-penak Unai Iturriagari. Ez oso urrun ordea, Igor Elortza bertso kide eta lagun minak Durangora eroan baitu atzera txapela.

Hogeita lau urterekin ez da erraza faborito nagusiaren zama aldean eramatea. Baina zama aldean hartu eta ahal zuen onena emanda lehiatu zen Unai Iturriaga hirugarrenez txapela janzteko. «Azkenen-

go biak neuk lortu dodaz eta, milurteko barrian gura dot gordeta», erantzun zion Bernardo Mandalunizek jarritako puntuari. Kasualitatea agian, baina orduantxe hasi zitzaion Igor Elortza Unairi honek lehenengo atalean ateratako sei puntuko aldea laburtzen.

Araba eta Bizkaiko Txapelketaren

Ustekabeen, aurpegi berrien eta aldaketen txapelketa izan da hau eta gorengo lekuari gogor ekin zion Igorrek

ezaugarri bihurtu da finalaren ikusgarritasuna, azken saioa, ohi denez, zortzi bertsolarik hasten badute ere, saioan zehar punturik gehien lortzen dutenek bakarrik egiten baitute aurrera. Azkenean, ondoen kantatu duten biak bakarrik gelditu arte.

Unai Iturriagak, Igor Elortzak, Aritz Lopategik, Iratxe Ibarrek, Xabier Arriaga «Txiplas»ek, Harkaitz Ugartetxeak, Oi-

hane Enbeitak eta Beñat Gaztelurrutiak ekin zioten bada Bilboko Arriaga antzokian kantuari abenduaren 27an, aipatutako ordenean jesarrita oholtzako aulkietan. Goizeko hamaiketan hasi zen finala, eta atal bakoitzean (zortziko nagusian eta txikian ofiziotan, gaia emanda bakarka eta hamarreko txikian ofiziotan) hiruna bertso kantatuta heldu zen estraineiko sailkapena. Jesarlekuen ordenaren arabera gertatu zen hain justu, eta lehenengo laurek aurrera egin zuten.

Ordurako entzundakoek eta azken urteetako ibilbideak zalantza gutxi zekarren aurrera egin behar zuten hiruren artean, durangar biak eta Aritz Lopategi alegia, baina laugarren lekua, eta beraz aurrera egiteko aukera, nork izango zuen ez zegoen argi. Telebista bidez jarraitu zutenek finala lehenago jakin zuten emaitza, txapelduna iragartzean bezalaxe, baina Arriagako pasiloetan eta komuneko atee-

tan zurrumuruak barra barra zebiltzan. Oihane, fin ibili da, tira, Beñat ere gustatu jat, azken hankaluzea penea izan da, Iratxe Ibarren alde markinarrak eta Santuxuko Bertso Eskolakoak, «Hogeitabira baietz!» pankartarekin atondu ostean antzokia —markinarraren eta Beñat Gaztelurrutia- ren lagunek eraman zituzten animatzeko oihalak—, Harkaitz Ugartetxea ere ez zen oso urrun egongo laugarren postutik... azkenean Iratxe Ibarrek osatu zuen laukotea, Ugartetxeari puntu bi bakarrik ateraz.

AZKEN TXANPA, ERABA-

KIORRA. Araba eta Bizkaiko Txapelketan atal honetara erdiesten den lehen emakumea da Iratxe Ibarra beraz, orain lau urte finalera heldutako lehena izan zen bezala. Aurten ere, bi izan dira estreinakoz Arriagako oholztatik kantatu duten neskak. Eta aren batean, txapela ere izango du honek edo hark seguraski. Baina oraindik nabarmena zen Unai, Igor eta Aritzen nagusitasuna. Hala ere, Unairen erregetzak lehen arraildurak ageri zituen: ordura arte, bai kanporaketa saioetan, bai Zaldibarko finalurrean ere, argi gailendu zitzairen beste bertsolari guztiei, eta aurrekinek indartu egiten zuten faborito izaera. Aritz Lopategi eta Igor Elortzak itzal egin bai, baina hortik gehixeago lortuko ote zuten zen galdera nagusia. Eta non eta azken txanpan nagusitu zen Igor. 403, 395, 397 eta 371 punturekin egin zuten Unai, Aritz, Igorrek eta Iratxek aurrera. Markinarrak bazuen harro egoteko arrazoirik burua laukotean sartu ostean, baina urrunegi zeukan ordurako txapela. Edozelan, emaitza ezin hobe lortu du, bere saioan garaile izan zen finalurrean punturik gehien lortu zuen bertsoa kantatuz gainera, eta finalean ere txukun ibili zen.

Beste hiruren artean, aldea ez zen gehiegia Unairen alde, eta puntuari oso ondo erantzun zion Igor Elortzak. Aritz Lopategi ere orduantxe gelditu zen beste biak baino atzeraxeago. Beraz, azken saiorako bazetorren erreleboa. Unai Iturriaga-Jon Enbeita duela lau urte, Unai-Aritz Lopategi orain bi, eta Unai-Igor Elortza aurten. Lehenengoz lehiakide gazteagoa zeukan ordura arteko txapeldunak azken txanpan, ordurako aurretik zihoakion gainera, eta ofizioan, bederatzi puntukoan eta kartze-

■ Bilboko Arriaga jendez gainezka egon zen, finalerako giro aparta sortuz.

lako lanean areagotu egin zuen aldea. 838 puntu lortu zituen Igorrek, Unai baino hogeita lau gehiago, eta txapeldun berria da Euskal Herriko Mendebalean.

1990ean hasi zen lehenengoz txapelketan, eta estreinakoa heldu zen finalera, artean hamabost urte zituela. Askok daukate oraindik mutiko haren irudia gogoan, Arriaga handi etorri omen zitzaion, baina azkenean zelan altxatu zen harro. Ordutik apurka apurka landu du, eta hogeita hiru urterekin finalean beteranoa izaki —bostgarrena izan du— txapela lehenengoz jantzea lortu du. Ohiko txalo zaparradak jaso zituen txapeldun berriaren izendapenak eta bere ingurukoei eta presoei eskaini zien

■ Oihane Enbeita, aitaren lekukoa hartuta, finaleko bigarren emakumea izan zen.

azken agurrak, baina beste zer baiten seinale ere bazen.

Kanporaketetan zein final aurretan gelditu ziren faboritoek (Juanjo Respaldiza, Jon Enbeita) argi erakusten zuten ez zegoela aurretiaz ziurtatutakorik, edonork egin zezakeela kale gutxien espero zenean. Baina Unai Iturriaga herrialdea gainditzen duen mailan dago, Euskal Herriko elitetan dabilen bospasei bertsolarien ingurunean, eta oso gutxi egiten dute berak adina saio. Beste edozer baliteke, baina aurretiaz erakutsitako nagusitasunak hirugarren txapela berea izango zela pentsarazten zion jende gehienari. Ustekabeen, aurpegi berrien eta aldaketen txapelketa izan da hau ordea, eta gorengo lekuari gogor ekin zion Igorrek. Saio fina egin zuen, eta hogeita lau puntuko aldea zerbaiten erakusle da.

EZUSTE EDERREN GOIZA. Sari bagnetaren txanda heldu aurretik, ustekabe-ko omenaldia egin zieten Harkaitz Ugartetxeak eta Beñat Gaztelurrutiak Bizkaiko bertsogintza suspertzen lan handia egin duten hiru pertsonari. Saioan zehar esan zieten ezustekoa prestatzeko, eta Igorrek bere kartzelako lana amaituta, Bernardo Mandalunizi konplizitatez mikrofona kendu ostean Xabier Amuriza, Jon Lopategi eta Jon Enbeita deitu zituzten oholtzara igotzeko. Egun hartan txapela jantziko ez zuten hiru txapeldunak, Ugartetxeak izendatu bezala, ikuslegoaren artean irten ziren, eta saioko une hunkigarrienetakoa sortu zen. Bizkaiko bertsogintzaren kimuek sustraiei gorazarre.

Izan ere, oholtzan zeuden zortzirak, era batera edo bestera, hiru haiek hasitako eskolatik baitatoz. Jon Enbeita finaletik kanpo geldituko zela zirudienean, aldaketa handiko txapelketa zela iragarri zuen batek baino gehiagok. Gaztetxoak oso itxura ona eman zuten kanporaketetan, eta indartsu datoz bultzaka, Arriagara inor heldu ez bazen ere. Oihane Enbeitak aitari hartu zion lekua, oso saio dotorea egin zuen Ibon Ajuria ateetan utziz, eta Beñat Gaztelurrutia ere lehenengoz sailkatu zen Bilboko finalerako. Gazteak, baina luzez trebatuak, irakasleekin hasieran, eta plazaz plaza jarraituta. Txiplasek zortzigarren postua lortu zuen, baina finalera sartzea saria da bizpahiru ez beste guztientzat. Kontuan izanda

Errigoitikoak behe behetik hasi zela, sailkapen saioetan, espetxetik irten berritan ez baitzuen final erdiararako txartela lortu. Esan bezala, bere maila agerian utzi du Txiplasek, eta ofiziotan sekulako erantzunak entzun ahal izan zaizkio final aurreetan bezala finalean. Bat baino gehiago poztu du Txiplasen kantakerak. Hogeita hamar urtera heldu ez den Aritz Lopategi finaleko veteranoena izatea zerbaiten seinale izateaz gain, bertsogintza-aren esparru bat ostenduko litzateke agian, baina aurten behintzat, ederto ibili da Txiplas.

Azken atalera pasatzear izan zen Harkaitz Ugartetxea ere. Puntu bik itxi zioten atea. Edozelan, argi erakutsi du duela urte bi ez zela kasualitatez finaleraino iritsi, ordukoa ezustekoa izan baitzen, eta oso gauza itxurosoak entzun zitzaizkion mallabiarrari. Eta seguru entzun ahal izango dizkiogula oraindik ere. Non ibilia behintzat etxean bertan dauka, anaia-ri ere gutxi falta izan baitzaio Arriagan egoteko.

ELKARTEA, POZARREN. Bizkaiko Bertsotale Elkarteak dauka urte birik behin Araba eta Bizkaiko Bertsolari Txapelketa

■ Xabier Amuriza, Jon Lopategi eta Jon Enbeitak, euren ikasleen ezusteko omenaldia jaso zuten.

antolatzeko ardura. Igandeko bertso mozkorraldiaren ostean, Zornotzako egoitzan txapelketa ostekoetan zebiltzan arduradunak, eta poza nabaria zen. Balantzea egin barik izan arren, aurtengo erronka arrakastaz joan dela aipatu zuen Joxin Iturrioz Elkarteak liberatuak. «Oso polita izan zen atzoko goiza, bertsogintza indartsu dugula Bizkaian argi gelditu zen, eta ez dagoela etenik». Izan ere, gazteak heltzen hasi zirenetik lehenegoz gertatu da erreleboa, eta txapelketaren naturaltasun hori datu positiboa da inondik ere.

Erronka finaletik haratago joan da ordea. Inoizko txapelketa handienari aurre egin behar izan dio Elkarteak, han hemenka saio motak antolatzeko udalekin harreman sarea sortu eta ia urte osoko lanaren fruituak orain ageri dira. Berrogeita hamabi bertsolarietatik zortzik lortu zuten Arriagan kantuan ibiltzea, Igorrek bakarrik txapela, baina atzean dagoen oinarria argi dago sendoa dela.

«Horren txapelketa luzearen —ekaina amaieran hasi baitzen— arriskua jendea nekatzea ere bazen, baina finaleko saioan Bilboko Arriaga antzokia gainezka egon zen, giroa ezin hobea izan zen, eta goiza borobiltzeko, bertsolariak ere oso fin ibili ziren, tarteka goi mailako ateraldi ugari entzun genituen», aipatu zigun Iturriozek. Lehenengoz, Arriaga antzokirako sarrera erostean jesarleku zenbakia ere bazekarren. Kontuan hartzeko zenbait arazo salbu, erabaki ona izan zela gaineratu zuten Elkarteak, beste urte batzutan antzokiko ateak zabaltzean egoten ziren lasterketak ekiditeko eta ikusle guztiak patxadaz heltzeko final handiraino ●

◆ URTZI URRUTIKOETXEA

■ Igor Elortza

«Ez dut entrenamendu berezirik egin»

Finala amaitu ostean Bilboko Kafe Antzokian bazkaldu zuten bertsolari eta antolatzaileek, eta seguru aski luze joko zion ospakizunak Igor Elortza txapeldunari, baina final ostean hasitako elkarrizketa aldi luzeak ez zion barkamenik eman goiz osoan. **ARGIA**ren deia ere orduantxe jaso zuen, eta goiz zoro xamarra zela onartu arren, ezin izan zuen lortutakoagatik poza ezkutatu.

Bai, zelan ez naiz ba pozik egongo. Saio itxurosoa egin nuela uste dut, gustura ibili nintzen kantuan eta begira, txapela.

■ Saioko zein ataletan sentitu zinen zure buruarekin gusturen?

Finalean gustura kantatu nuen orohar, baina aukeratzekotan, bigarren ataletik aurrera, azken laurak gelditu gine-

nean, Bernardok emandako puntuei erantzuterakoan adibidez, ondo joan zirela igerri nuen.

■ Eta egindako ofizioen artean aukeratzekotan?

Ba, Unairekin egin nuena... (barrez, hiru bider egokitu baitzitzaion txapeldun oiharekin kantatzea). Tira, bigarren atalekoan Aizak hi mutil mainontzi neurrian fin ibili ginela uste dut, ideiak eta ekartzen eta saio hura uste dut ondo irten zitzaigula.

■ Beste urte batzutan Unai eta biok elkarrekin ibili zarete txapelketa prestatzen. Aurten txapela kendu diozu. Batera entrenatu duzue aurten ere?

Ez, asko kantatu dugu elkarrekin baina prestakuntza berezirik egiteko asirik ere ez dut izan. Gainera, saioak-eta

eginez gero lanaren zati handi bat hor dago, aritzean, nahiz eta beti egon etxean hobetu eta landu litekeenik, errimak eta ideiak ekartzerakoan batez ere, baina bestelakoan kantakera-eta saioetan egin izan dut, aparteko entrenamendu barik ●

■ Unai Iturriaga

■ Beñat Gaztelurrutia

LANA: Ofiziotan, hamarreko txikian.

GAIA: Zuek aita semeak zaree, zu Unai aita eta Beñat semea. Semeak, Unai, gura izan dituen jostailu guztiak lortu izan ditu beti. Gaur kar-toizko kaja bategaz olgetan topau dozu

UNAI

Ume ginela ez ginen izan Inongo jostailun jabe, ta semeari ekarri deustaz ta berak eskatu bage. Baina larregi ez dau eskertu kajaz dabil parez pare dana emonda gure erara jolasten amaitu dabe

BEÑAT

Erregaluak etorri dira behintzat gure etxera maiz, ta gure aita konturatu da gertatzen danagaz garaiz. kaja batekin hor topatu nau gainera aurpegi alaiz, nintendo baten kaja zen eta zer zen begira hasi naiz.

UNAI

Kaja bakarrik gure dau honek ez dau gura nintendorik, hainbeste opari ta jostailugaz semea neuken tontorik, ta azkenerako hau ikusita ondo asko ikasi dot nik, ez dagoela irudimena baino jostailu hoberik.

BEÑAT

Gure aitatxo argia ez dela iruditzen zait uneka, kaxa batekin zure semea. ezin da egon aseta. Hainbeste ez dut eskatzen eta jarri egizu arreta. horrelako bat gura dot aita baina barrua beteta.

UNAI

Emon deustaz mila opari, baina igual hiru mosu, ta ez deustezu ein sekula santan nire semetxoa kasu. Oparitu ta albo batera dana itxi dozu aizu, zertako dozu kaja betea burua hutsik badozu.

BEÑAT

Argi ta garbi ikusi dut nik gure aitaren asmoa, ez dut pentsatzen erabakia izan leikenik sanoa. Barriro ere zapuztu deusta barruan neukan gogoa, zuk baino gehiau maite nau ta amatxorengana noa.

■ Iker Belaustegi

LANA: Bakarla lau oinak emanda.

Nafarroak be laguntza gaur eskatu *deusku*, Zangotzan hainbeste kanta, hainbeste *aurreku*. Gure hizkuntza, egia esan, dabil nahiko *estu*, eta jarraipena du euskaldunon *esku*.

■ Ibon Ajuria

LANA: Bakarka, azken puntua emanda.

PSOE eta PP kontra dagoz *antza*, gure lorera sartu nahi hainbat *arantza*. Abertzaleok egin daigun gure *dantza*, oraindik ez da galdut gure *esperantza*.

■ Arkaitz Estiballes

LANA: Bakarka, azken puntua emanda.

Gure ideiak halan ta holan ezin ditugu eskegi, Barrionuevo ta Vera ez daude etxetik hain urrunegi, ta euskal presoak barreiaturik behar omen dute segi? *egunokaz guk ikusten dugu injustizia larregi*.

■ Unai Iturriaga

LANA: Bakarka

GAIA: Aurten ehun mila ume gixiagi hasi dira eskolara.

Esaten dabe gure geroa daukagula hor jokoan, umerik ez ta zaharrak gehiago, zer egongo da geroan. Danak dinoie ez egoteko zahartzeko esperoan, mezua danoi heldu jatzue, gazteontzat zan gaurkoan: txapela kendu egin behar dala ogera sartzerakoan.

Lehen munduan gainbehera goaz hori da askoren pena ta umeak gosez hiltzen ei dabiz beste munduan barrena. Agintariak emon deuskue espabilatzeko ordena, saiatzen gara ekarten baina ahalegina ez da dena, ekarri eta hezi egin behar da ekartea da errezena.

■ Kepa Intxausti

LANA: Bakarka.

GAIA: 40 urte daukazuz eta ondino ez dozu karrera amaitu.

Nahiz ta berrogei urtegaz nahi patxada hartzea, ezin harturik aurea ezin hartu atzea.

Bizimoduan guztiok euki dogu batxea; hala ta ere erreza daukagu onartzea, nahiz ta ezin dodan lortu karrera amaitzea ez da hain zaila izango Guinessean sartzea.

■ Seikoa

Unai Iturriaga.
Durango.

Beñat Gaztelurrutia
Abadiño.

Iker Belaustegi.
Munitibar.

Ibon Ajuria.
Gernika.

Arkaitz Estiballes.
Galdakao.

Kepa Intxausti.
Igorre.

Onintza Enbeita.

Muxika.

Jon Enbeita.

Gernika.

Xabier Arriaga.

Errigoiti.

Unai Ormaetxea

Zornotza

Arkaitz Ugartetxea.

Mallabia.

Peru Aranburu

Lekeitio.

■ Unai Ormaetxea

LANA: Bakarka.

GAIA: Harrijasotzailea zara. Orainartean inoz altxa ez dozun harriaren aurrean zagoz.

Anoetako pistan nagola ezin orain disimula; ez badut taila ona ematen egingo didate burla. Telebista ere grabatzen dago, hauxe da hau pelikula, baina ez naiz sentitzen ahula.(bis) Argi dago hemen zuk eta biok erronka gatxa dugula, oraintxe zoaz gorantza, edo ez zara joango sekula.

Hilabetetan ez dut egin ez nik alperrikako lanik, eta sekula preparatzeko organizatu ere planik. Haize guztiak alde dauzkat ta ez zait faltatzen afanik, hirurehun kilo izanik.(bis) Bakarrik entzun nahi dut: "ze ona zaren!", jendearen ahotik, nire ohorea dagoelako errekoraren gainetik.

■ Xabier Arriaga «Txiplas»

LANA: Bakarka, azken puntua emanda.

Aspaldi baten gure artean oztopoa ta abarra; batzun aldetik oso gogorra gure kontrako indarra. Baina emon dan pausua ez da izan guretzako txarra, etorkizuna eraikitzeo aukeratu zan lizarra

■ Onintza Enbeita

■ Jon Enbeita

LANA: Ofiziotan, zortziko txikian.

GAIA: Zu, Jon, perretxikotan joan zinen eta batutako batzuk Onintzari emon zeuntsozan. Urrengo egunean ospitaletik deitu dautsu.

JON

Perretxikoei egin dautsuela kalte; neuk ere jan nebazan nintzan ase, bete, eta hemen naukazu sano eta tente zerbait jango zenduan horretaz aparte.

ONINTZA

Kaixo, osaba, hemen iloba Onintza, ez da makala izan ez zure bengantza. Perretxikoen bila salto eta dantza, Gatarako beldur izan zinen, antza.

JON

Ene loba badozu makina bat kemen, hara gauzak argitzen zelan hasi diren. Beneno kontu hori asmatu zenduen, Gatican neure kontra ez egitearren.

ONINTZA

Horrelakorik niri ez didazu egin maiz, ta oraingoan ere ohartu naiz garaiz nahiz ta egongo zaren zu umore alaiz, lasai egon Gatican han agertuko naiz.

JON

Astindu behar dogu alkarren narrua, begira izango da entzule korrua, baina asetzen ez bada zerorren barrua, nire perretxikoei ez emon errua.

ONINTZA

Afizioa duzu perretxikotako, oraingoan izan da nire kalterako. Nahiz eta beherazkotan nagon nahiko txarto, horren errez ez nozu alperrik galduko.

■ Arkaitz Ugartetxea

LANA: Bakarka.

GAIA: Gaur hasi zarie eskolara. Ume guztiak egon dira negarrez, zu izan ezik.

Eskolan sartu behar nintzenik ez nuen uste lehenago; sehaskatxoan egon izan naiz ni zorionez luzaro, baina adinez aurrera noa, ta kontu hoiek akabo. Denok negarrez zaudete eta hain egiten zait arraro, amaren bronkak entzuten baino hemen askoz hobe nago.

Lagun hauekin bat ezin leike ailegatu urrutira, klase berean hoge bat lagun egongo gara guztira. Negarrez dauden nere lagunei jarrita nago begira, andereñoan gonapeetan hara ta hona jira-bira, astebate bat pasa baino lehen espabilatuko dira

■ Peru Aranburu

LANA: Bakarka, lau oinak emanda.

Etxean zabaldu ta gaur saio bat zana, neu baino urduriago ibili da ama. "Trankil kantaizu Peru", horra hark esana, tente egoten ere badaukat ba lana.

■ Onintza Enbeita

LANA: Bakarka, lau oinak emanda.

Gure aitik gordeta dauka kortan txahala, Atze ederrak eta nabarra azala. Badakit aspaldian saltzekotan dala, ez dugu kobratuko tajada makala.

■ Igor Elortza ■ Joseba Artza

LANA: Ofiziotan, zortziko nagusian

GAIA: Hauteskundeak pasa dira. Zu, Igor, kezkatu, dendara zoaz zeure senarra ikusten zara, eta zu, Joseba itxaropentsu...

IGOR

Aurtengo urtean makinatxo bat mitin entzun doguz ozen, abertzaleek bere bidea hartu gura eben zuzen. Aro barrian gagozanik gu nik behintzat ez dot pentsatzen, hauteskundetan esandakoa sekula ez da betetzen.

JOSEBA

Fede onean oinarritzen da nire buruko eskema, bazirudien bageneukala izugarritzko problema. Zu penatuta aurkitzen zara nik ez dakit zeren pena, indarberritu egin zaigu ta indargabe uste zena.

IGOR

Aurtengoan be hor euki dogu propaganda ta mitina gero eguna heldu ta jaso dabe euren etekina. Joseba pixkat pentsau egizu, aspalditik da jakina, ilusinoa ereindakoak batu ohi dau gero mina.

JOSEBA

Zuk esandako azken ideia ez al da oso gogorra, ilusioa dugu hain zuzen, gizarte honen altxorra. Ni pozik nago ta zergaitia kontatuko dizut horra: Abertzaleen garaipena da ondorio orokorra.

■ Oihane Enbeita ■ Eñaut Intxaurreaga

LANA: Ofiziotan, zortziko txikia

GAIA: Zu, Oihane, Eñauten sendabedar gaztetzeko erremedioaren bila.

OIHANE

Senarra gaztetzeari nire guraria, ea nolakoa den zure belardia. polita izan daiten haren aurpegia, milagrorik ez dut nahi baina ia-ia.

EÑAUT

Hor zabiltza eskean ekin eta ekin, atera nahi dozu ta hainbeste etekin. Baina nik holakorik zuri emon ezin, ni gazte nago eta etorri neurekin.

OIHANE

Senarra etxean daukat, nahiko zahartuta, ta eman belar batzuk enpaketatuta; zeu ere etorri zaitez besotik helduta, biak hartu nahi ditut bakarria ordainduta.

EÑAUT

Esan dozu ta zagoz hortxe hatakotzat, hartu beharko dautsuta dana aintzakotzat. Ezertxo ez daukat nik zure senarrantzat, zure bularrentzako zeozer badaukat.

OIHANE

Egin nahi dizkidazu hainbeste mesede; lotsa galtzeko ere hainbeste balore. Bularrak sendatzeko mila abilitade, baina nire bularrak oso ondo daude.

EÑAUT

Gai horren gainean nik luze dot hausnartu; bularrak ondo dozuz, ezin dot ukatu. Proposamen bat daukat, mesedez pentsatu, senarra zaharra dozu ta erretiratu.

■ Unai Elorriaga

LANA: Bakarka

GAIA: Menditik zatozen ur gardena zara. Bidea amaituta, ur lohiakaz egin dozu topo.

Txor-txorka noa behera bidean oso alai, oso ozen, birginitate purua mendi tontorrean gelditu zen. Ikusten denez, argi ta garbi, galbidera noa zuzen, baina gaztetan ikasi nuen anaia ere maitatzen.

■ Beñat Ugartetxea

LANA: Bakarka.

GAIA: 1,70 m esijitzen dan lanpostu baterako eskaera egin dozu eta zentimetro bategaitik kanpoan geratu zara.

Gaur gertatu zait itzela nere ustea ustela, hori ezin dut nik arrazoitu laguna bestela. Esan nahi diet honela, konponbidea duela, zentimetroko suelak duten zapatilak badaudela.

Sortu dit horrenbeste gaitz jausi da hainbeste ekaitz. Ai, jaunak, zenbat arazo dauden gaur sartzeko apaiz. Horrela egon behar banaiz maiz, atenditutzeko garaiz, besterik ezer ez baldin bada oin puntetan egongo naiz.

■ Seikoa

Igor Elortza.
Durango.

Joseba Artza.
Etxebarría.

Oihane Enbeita.
Gernika.

Eñaut Intxaurreaga.
Zeanuri.

Unai Elorriaga.
Algorta-Getxo.

Beñat Ugartetxea.
Mallabia.

Ander Oleaga.
Bermeo.

Aritz Lopategi
Gernika.

Leire Bilbao
Ondarroa.

Marta Ortiz.
Bilbo.

Iñaki Aurrekoetxea.
Bilbo.

Asier Otamendi.
Gasteiz.

■ Ander Oleaga ■ Aritz Lopategi

LANA: Ofiziotan, zortziko txikian.

GAIA: Kuban zagoze oporrak pasatzen zu, Ander, andreagaz eta Aritz bakarrik.

ANDER

Hartu diot azkenik Kubari tamaina, asko dira neskak ta rona eta kaina. Hona emazteakin heldu nintzen baina igual beste batekin noa alajaina.

ARITZ

Andreagaz heldu da hau gibel zabala, honen istorioa ez dogu makala. Hau zelan etorri dan esango dot hala: Errioxara ardauaz joatea bezala.

ANDER

Biok ere gabiltza Kuba aldean fin, nahi genduken guztia ia egin ezin. Interkanbioak ditut nik oso atsegin, zoaz zu Bermiora neure andreakin.

ARITZ

Entzun behar ditugu hamaika halako, nire laguna heldu da Kubara galako. Andrea eskaini daust Bermio alderako, zeuk ekarri zenduen eta zeuretzako.

ANDER

Nire andreak badu pila bat birtute, baina gauza askotxok kantsata naukate. Zerbait lortu behar dut andra horren truke, igual Fidelek berak onartuko luke.

ARITZ

Zure andragaz daukagu mila gorabehera, ezin baitozu egin aurre ez atzera. Eroaizu andra hori Fideleen etxera, eta goazen gu biok rona edatera.

■ Leire Bilbao

LANA: Bakarka, lau oinak emanda.

LEIRE

Pinochet juzgatzeko bada *ahalegina* justiziak egin du hortxe lan *bikaina* Oraindik epaitzeke aurkitzen da *baina* Ezin leike parkatu inoiz hark *egina*

■ Marta Ortiz

LANA: Bakarka, hamarreko nagusian.

GAIA: Pasareletako modelo famatu bat zara. edadean gora zoazela kon-turatu zara.

Hogei urtekin ia bulego izan nuen pasarela, kritiko eta holakoentzat izan nintzen top modela. Gaur Europara, bihar Txinara, bizi guztia horrela, baina azkenik konturatu naiz guztia dela krudela, ta larrosarik ederrena be zimeldu egiten dela.

Modeloaren bizitza beti bada nahiko berezia, dirua askotxo irabazita baina ondo merezia. Kiloak galtzen hasi nintzela galtzear ia bizia. Eta munduan tamalez nago denetarik ikusia, baina inortxok ez dit kenduko biziak irakatsia.

■ Iñaki Aurrekoetxea

LANA: Bakarka, azken puntua emanda.

Gaur Igorrera joango gara, pasa ostean ehun apuru; lobatxoaren musu ezti bat izango dala helburu. Baten lekuan bi edo hiru emongo daustaz seguru. *gauza txikiak sarri askotan zoragarriak ditugu*

■ Asier Otamendi

LANA: Bakarka, azken puntua emanda.

Paktuko den Gobernuari esan nahi diot lehenbaitlen, zeregin frango ta lan ugari badadukatela hemen. Langabezian tasak jetsi ta eraiki ahalik ongien *ezkerraldean euskalerria danak maitatu dagien.*

■ Aritz Lopategi

LANA: Bakarka, lau oinak emanda.

Bihar gernikan dago azoka *beroa*, gure baserritarren orain ta *geroa*. Ugari saltzen dabe bertan *jeneroa*. eta dudarik barik neu ere *banoa*.

■ **Anertz Muniategi**■ **Mañukorta****LANA:** Ofiziotan, zortziko txikian.**GAIA:** Neguko oporraldia preparetan zagozie. Zuk, Anertz eskiatzera joan gurako zeunke; Mañuk osterakaribera.**ANERTZ**

Gaur gure helburuak nahi ditugu aipa, mendia ta hondartza, badaude hamaika. Zure inbidiz ez naiz hasiko gaur aika, mendian ere ondo eskiatzen baita.

MAÑUKORTA

Elur zuri haunditan hor mendi tontorrek, hoietan sortzen dira ezbehar gogorrek. Ondo pasatutzeko neguko oporrak Karibera joan behar du euskaldun jatorrak.

ANERTZ

Kariben egin nahiko luke honek proba baina ez da helduko seguru inora. Han graduek egiten dute oso gora; elurretan beroa nabariago da.

MAÑUKORTA

Elurrean zertako eski hoiei tira; nik ez nuke joan nahi holako mendira. Kariben jarritzian neskatei begira, baju daudenak ere altxatutzen dira.

ANERTZ

Kariberaino zoaz maleta hartuta, zure gogoa ezin baituzu izkuta. Desio hori normala da ta nola uka, Jainkomendian nahiko elur baduzu ta.

MAÑUKORTA

Elurra txarra zala lehenagotik nekin Elko-Nevadan zazpi urte ein nitun fin. Oporrei emateko nahi hainbat etekin, ondo pasatutzera etorri nerekin.

■ **Ibon Iza****LANA:** Bakarka, azken puntua emanda

Ai familia gelditu jaku behin betirako zintzilik; gure arreba etxetik joan da gauean isil-isilik. Baina, Aitziber, zuk badakizu gure etxean oraindik. *gure etxeko atea dozu lehengo moduan zabalik*

■ **Juanjo Respaldiza****LANA:** Bakarka, azken puntua emanda.

Eguraldia hasita dago sasoi hontako planean, ta ultzerea hortxe hasi da musturka bere lanean. San Martinetan sartu gara ta ez nago zorionean, *erregimena egin beharra buskantz sasoia danean.*

■ **Etxahun Lekue****LANA:** Bakarka, lau ionak emanda.

Euskalerrian izan da nondik *ikasi*, Irlandarrek gauza asko digute *irakatsi*. Ta beraien bidean ia garenez *hasi* inork ezingo digu nahia *galera*zi.

■ **Iratxe Ibarra****LANA:** Bakarka, hamarreko txikian.**GAIA:** Aulestiko alkatea zara. Gaur, militarrez inguratuta aurkitu dozu herria.

Kalean zehar doaz ederto jantzirik eta jende guztia dago harriturik. Baina susmo eskasa hartua diot nik, aprapos gabiltzala uste dut jadanik, herri intsumitua dela hau jakinik.

Galdera egin didate herritar xumeek, baina neuk be ez ditut holakoak laket; eta hemendik asko neuk be egin dezaket, jakin bezate orain hau ikusiz denek zer ein behar ez duten herriko umeek.

■ **Seikoa****Anertz Muniategi.**
Bermeo.**Mañukorta.**
Markina.**Ibon Iza.**
Igorre.**Juanjo Respaldiza.**
Orozko.**Etxahun Lekue.**
Larrabetzu.**Iratxe Ibarra.**
Markina.

O. Enbeita-I. Ibarra

Gaia: Onintza, parranda ostean, Iratxe ertzaia jatortzu bakarrik ibiltzea arriskutsua dala eta laguntzeko prest.

ONINTZA

Nunbait oraindik ere lanean zaudenez, burua eskaini duzu zuk umore onez. Baina ez zaitut behar ni utzi, mesedez, orain arte ez naiz galdu ta orain ere ez.

IRATXE

Nahiz ta nire jantziak izan hainbat margo; nahiz ta nire jarrera zuri egin arraro Atutxaren menpean trebatuta nago gaur ni baino bizkarzain hoberik ez dago.

ONINTZA

Zertako etorri zara nik ez dizut deitu: ni ez nau eta inork nahi oindik bahitu. Nire amak balkoitik ikusten bazaitu, pajeo arraroak gauzatuko ditu.

IRATXE

Zure amak nahi duena pentsatu dezala; nire laguntza ez duzu izango makala. Gainera alde egingo dut lasai berehala, musu pareta hartuta propina bezala.

■ **Jon Enbeita**

■ **Iratxe Ibarra**

LANA: Ofiziotan, zortziko nagusian.

GAIA: Zu, Iratxe, 55 urteko behargina zara. Fabrikako ugazabak jubilatzeke dinotsu, Jon gazteak zure postua hartu dagian.

IRATXE

Jubilatzeko ere helduko zait halako baten eguna, baina oraindik horretarako ez nago gertu laguna. Ez zait batere gustatu niri ugazabaren jarduna, esperientzia kendu nahi baidu ta sartu ezjakintasuna.

JON:

Nire ustean zuzenki dautsu gaur ugazabak gomenda, begira zazu ingurunera zeure baitatik irtenda. Esperientzia ez da dendatan erosi daiteken prenda, esperientzia ez gara sortzen, aritzaetik heltzen da.

IRATXE:

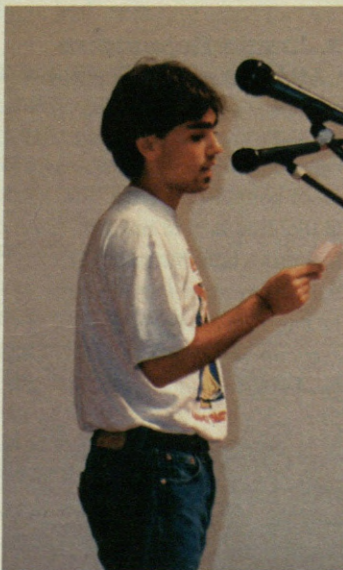
Baina gabilitza lantegi hontako teilatuari harrika, nagusiari egingo diot behin da berriro kritika. Zertan zatoz zu gaur niregana lanpostu honi segika, gurera gero etorri zaitez beste nonbaiten hasita.

JON

Ez zara gero portatzen gizon behar zaunken bezain jator, inbidi edo zelo kutsu bat ikusten dot nik hor Nigaz beherantza joango dala zetan zatozkit hain gogor derrigorrezko gizonik ez da ez zu eta ez beste inor.

IRATXE

Ez nabil zure inbidiz lagun, soilik lanan afanean; antza gehiago ez naiz sartuko nagusiaren planean. Alargunduta nago atzotik, gaur ez naute nahi lanean. Zer egingo dut bakar bakarrik etxeko isiltasunean.

JON

Zuk ez dakizu jubilatuek zenbat aukera on daben; zure problema hori ez dala hasia nago sinesten. Zu ere ez zinan gaur egunean lanean izango hemen gaur nigaz egin gura dozuna zeugaz be egin baeben.

■ **Ander Oleaga**

LANA: Bakarka, lau oinak emanda.

Bake prozesua da gaur egun ORAINA inortxok ez gaitzala gerora ENGAINA. Orainarte zertxobait egin dogu BAINA, oraindik ez herriak merezi dun HAINA.

■ **Anertz Muniategi**

LANA: Bakarka, berbea gaitzat hartuta, hamarreko nagusian.

GAIA: Euroa.

Europa dela eta ez dela, askok eduki du kexa; dirudienez emango digu europarroi babesa. Ez dut pentsatzen izango denik eskuratzea erreza, bakoitzak bere usteak ditu ta hola jarraitu beza. Europarako diru berria aberastasun amesa.

■ **Gregorio Larrañaga**
"Mañukorta"

LANA: Bakarka.

GAIA: Hamar urte daroazuz etxea pagetan eta ondino erdia daukazu pagetako.

Ondo pentsatzen jarri ezkerro begietara negarra, hamar orduan lana eginda hamaika egin beharra. Hala ta ere nagusi jaunak jartzen dit arpegi txarra. Jana ere gutxi jan behar eta altzen ari naiz indarra. Kaiola hori ordaindu gabe mundutik joan beharra.

■ **Unai Iturriaga**
■ **Xabier Arriaga**

LANA: Ofiziotan, zortziko txikian.

GAIA: Zu, Xabier, Urkiolan zagozala Unai zure lagun hau eta ezkondua bera, hango harri famatuari bueltak emoten ikusten dozu.

XABIER

Harri hau dala ta ez dala hainbeste algara, batzuk hor jotzen dabe egun eta gaba, baina zu ikusita hauxe da ikara, bigarrenaren bila etorri al zara?

UNAI

San Antoniok badeuko horrenbeste ospe, baina hain ona danik nik neuk ez dot uste. San Antoniori nabil hemen kontu eske andrea eskatu ta sorgina emon deuste.

XABIER

Ondo ikasita dot aspaldian lana, eta nik ondo dakit askon panorama, hainbestentzat egin dot tontor hortan plana, bakotxak eroaten dau merezi dauana.

UNAI

Honi buruz badago hainbeste liburu, eta bat irakurtzen pasau doaz lau ordu; hogeit buelta emonda polita seguru, ta ehun emon ezkerro Ane Igardeburu.

XABIER

Zure zoriona gaur ez datortzu berez, nahiz eta nik aukera ipini hain errez, San Antonio beti dabil behar dan legez, zuk ehun buelta emon dozuz ta danak aldrebes.

UNAI

Neu konturatu ez ta hor sartu dot hanka, ontxe bai egin dot nik eder ta galanta; bueltaka ta aldrebes a zelako lata, igual kuadrilakon bat tokatuko jata.

■ **Asier Otamendi**

LANA: Bakarka, hamarrek nagusian.

GAIA: Hamar urtean egunero egunero joaten iza zara ospitalera, koman egoan zure semea bisitatzen. Gaur seme hau berbetan hasi da.

Hamar urtean bizitza eta heriotz arteko helmuga, zenbat unetan eduki dudana negargura ta tristura. Aterako zan edo ta ez zan mediku guztiek duda; baina azkenik zure koma hori ez da pasatu puntura, hamar urtetan nahi izan dudana une gozoa heldu da.

Tunel iluna pasatu dugu, baina hortxe irteera, animoz gairi aurkitzen naiz ni ta poza daukat soberan; gu biok gaurtik aurrera, noski, pozikan biziko gera. Aita hartu ta hortik joateko izango duzu aukera, bizi berri bat hasten baitzaigu une hontatik aurrera.

■ **Beñat Ugartetxea**

LANA: Bakarka, berbea gaitzat hartuta, hamarrek nagusian.

GAIA: Gripa.

Gripearekin asko ta asko egoten dira penetan, garraztasuna sentitzen baita eztarrietan berbetan; baina ez pentsa horrek ni jartzen nauenik txarto ta ketan, gustora asko hartutzen baitut, jaunak, gripa benetan, ikastolara ez joateko azterketa egunetan.

■ **Etxahun Lekue**

LANA: Bakarka, lau oinak emanda.

Abertzaletasuna ei doa GORANTZA; gobernu abertzale bat izango da, ANTZA. Uxa ditzagun, bada, hainbeste ZALANTZA, eta jaso dezagun gora ESPERANTZA.

Igor Elortza.

Bakarka, lehen puntua eta lau oinak emanda.

Diruaren bitartez ezin lortu dana.

Nahiz ta askok badauken horretarako fama, zuzendu beharko dot epaileengana, zenbatean saltzen da gaurko zuen lana.

Ondo kantatu nahian etorri BERTARA, bateko katarroa besteko DARDARA, nahi baina gauza onik gaur ezin ATARA batzuetan holako koitaduak GARA.

Beñat Gaztelurrutia.

Bakarka, hamarrek nagusian.
Gaia: Mutil lagunagaz joan zara
Madrilera futbol partidua
ikustera. Bultan bakarrik zotoz.

Madrilerako berak eta nik
jarri genduen hainbat poz,
hara joateko plan hoberikan
ez genuen egin inoiz.
Nirekin joan zinela baina
nirekin bueltan ez zotoz,
pentsatu eta dardara baten
gorputza ipintzen zait hotz.
Faszismoaren aurpegi beltzak
hatzaparrak beti zorrotz.

Hara heldu ta guk bageneukan
euskaldun petoen traza,
ingurantz begiratu
berotu jakun arnasa.
Aizto batekin joan zara ta
barriz ez zotoz honantz,
etorkizuna beti izan da
guretzako nahiko baltza.
Oroimenean gordeko zaitut,
besteentzako bengantz.

■ **Aritz Lopategi**
■ **Arkaitz Ugartetxea**

LANA: Ofiziotan, hamarrek txi-
kian.

GAIA: Aritz kotxeko atea ireki ez-
nik dagoala, Arkaitz ertzaina urreratu
jako.

ARITZ

Kotxeari ezin dautsat
gaur hartu tamaina,
giltza ez da barrura
sartzen alajaina!
Eta begira orain
daukadan ordaina.
Kotxea edegi ezinik
hemen nabil, baina
neure kotxea da ta,
lasaitu ertzaina.

ARKAITZ

Parrandan jardun duzu
gaurkoan jo ta su,
etxerako bidean
hainbeste arazu,
baina laguntzeko prest
hementxe naukazu.
Aziertatu ezinik
txarto zabiltz aizu
alkolemi kontrola
egin beharko zaizu.

ARITZ

Pixkat berotzen ere
hasi da giroa;
kontrola egiteko
ei da motiboa.
Ertzaina jarri jata
orain hain beroa
eta alkolemia
egitera doa.
Putz eiteko prest nago
nun dago tuboa.

ARKAITZ

Horri beharko zaio
ganoraz erantzun,
hortxe juntatu gara
gaurkoan bi lagun;
erdi mozkor zaudela
ez al da ezagun.
Zerbait esango dizut
eta ondo entzun:
ia tuboa behintzat
azertatzen duzun.

ARITZ

Tragutan gelditu naiz
ni nahiko itoa,
zelanik amaituko
ete da gaurkoa,
hasarre xamar jarri
da hemen tipoa.
Ertzaintza beti izan da
nire gogokoa,
koino! zu Arkaitz zara
Mallabiakoa.

ARKAITZ

Zure lagun naizela
eingo dizut uko.
Erabili dituzu
horrenbeste truko.
Hementxe gaude biok
elkarren gertuko,
ze aurpegi daukadan
zeu zara lekuko,
zati batean behintzat
ez zaizu ahaztuko.

■ **Ibon Ajuria**

LANA: Bakarka, lau oinak eman-
da.

Arriagan guk egon
gura dogu EGIZ,
horri buruz pensatu
dogu hainbat ALDIZ.
Oso urrun be ez da,
ikusten da BEGIZ,
hobe ametsa egi
bihurtuko BALITZ.

■ **Oihane Enbeita**

LANA: Bakarka, berbea gaitzat
hartuta.

GAIA: Gaztelugatxe.

Badakit oindik zu ikustera
asko joaten direla,
gure ohitura ta arbasoak
alferrik dira bestela.
Iusioa pizten didazu,
hori ez al da itzela,
ikusirikan sinbolo legez
zauden tokian zaudela.

Pentsatu nahi dut izan ginela
eta izango garela.

■ **Kepa Intxausti**

LANA: Bakarka, hamarrek na-
gusian.

GAIA: Hiesak jotakoen bizi espe-
rantza gero eta luzeagoa da.

Bermiora be iritsia da
hies gaixoaren tren,
ustegabeen murgiltzen zaigu
etxe askotan barrena.
Aurrerantzean beharko dogu
indar, gogo ta kementa,
sendagai bila ibili arren
hortik ia mundu dena,
geure laguntza izango dute
sendagairik hoberena.

■ **Aritz Lopategi**

LANA: Bakarka, hamarrek na-
gusian.

GAIA: Gabonetarako euskal preso
guztiak Euskal Herrira.

Kartzeletara nork ez ete dau
behin edo behin begiratu,
gure herriko hainbat gudari,
ez da alperrik burrukatu.
Hargaitik hemen ta euren alde
gura neuke oihukatu:
Gabonetako preso guztiak
nahi ditugu herriratu,
legeak hola agintzen dau ta
ezin dauskue ukatu.

Hainbat urtetan jasaten dagoz
horren jarrera zorrotza,
bat baino gehiau ailegatu da
bultan etxera hilotza,
eta begira Madril aldean
batzuek daukien poza.
Presoen alde altxatu daigun
hemendik geure ahotsa
eurak baitira herri zahar honen
arima eta bihotza.

Telefono Jakingarriak

UDALETXEA
TEL. 943 48 10 00
INF. (dohain)
TEL. 900 40 05 82

DONOSTIAKO UDALA
<http://www.donostia.org>
<http://www.sansebastian.org>
<http://www.donsnsn.com>

SUHILTZAILEAK
LARRI. HIRIA. 080
INF. TEL. 943 46 46 09

UDAKO IKASTAROAK
TEL. 943 21 95 11

SOROSPEN ETXEA
TEL. 943 44 06 33

DONOSTIAKO NAZIOARTEKO ZINEMALDIA
TEL. 943 48 12 12

KULTUR ETA TURISMO EKINTZETXEA
TEL. 943 48 11 66

DONOSTIA KULTURA
TEL. 943 48 11 50

UDALTZAINGOA LARRI. 092
TELS. 943 48 13 20
943 48 13 22

DONOSTIA SAN SEBASTIAN

CONVENTION BUREAU
TEL. 943 42 82 16

KONTSUMITZAILEAREN BULEGOA
TEL. 943 46 79 56

KIROLETAKO UDAL PATRONATUA
TEL. 943 48 18 50

IBILGAILUEN GORDELEKUA (grua)
TEL. 943 32 06 58

DONOSTIAKO HIPODROMOA
TEL. 943 36 13 01

EUSKARA PATRONATUA
TEL. 943 42 47 17

MIRAMAR JAUREGIA
TEL. 943 21 90 22

JAZZALDIA
TEL. 943 48 11 79

VICTORIA EUGENIA ANTZOKIA
TEL. 943 48 11 55

MUSIKA HAMABOSTALDIA
TELS. 943 48 12 38
943 48 12 39

ANOETA ESTADIOA
TEL. 943 48 18 65

Donostiako Udala
Ayuntamiento de San Sebastián

Igor Elortza

GAIA: Urpekoa edo buzoa zara. Atxuritik Olabeagara joan zara, inspektzioa egiteko. Egizu informea.

Inspektzioan noa tokau jatalako, urpean igerian ni bapo bapo. Kolorea daukogu antza marroirako, ez dauana joera asko berderako, txapa ta holako, hor badagoz nahiko, ikusten dot txarto, nik bi milarako garbitzen doa baina kostatzen jako.

**Igor Elortza
Unai Iturriaga**

GAIA: Bake prozesuaren protagonistetarikoa bi zarie. Unai "Rafa Diez", eta Igor "Jose Elorrieta". Igor hasita.

Kontua egoan estu, ta agertu ginen prestu, jakinik gauza asko egozala gu bioren esku, askok ez eben sinistu, dana omen zan arrisku, egur ugari jasota baina sua dogu piztu.

Garai bateko penetan genbizen ahaleginetan, eta ekinaz adierazita gabiltza benetan, hasi ginen langiletan su txikitxo baten bueltan, ia su hori hedatzen dogun beste alorretan.

Gu izan gara atari, bagendun hainbat gurari, nahiz eta askok esan gabizen batzuetan nagi, esan nahi dautset kantari, fiatu ez jakuenari, barriro ere langilegoa dala aintzindari.

Arantzak ezin atara, eguna beti zan gaba, geure zauriak miazkatuaz joan zan bolada, itsu dauzenentzat, hara!, gure egia plazara, begiratzea nahikoa dala ikusi nahi bada.

■ **Arkaitz Ugartetxea**
■ **Beñat Gaztelurrutia**
■ **Xabier Amuriza**
■ **Jon Lopategi**
■ **Jon Enbeita**

GAIA: Ekitaldiaren amaieran zortzi finalistek, bertso eskolen izenean, omenalditxo eskaini eutsen bertso eskoletako aintzindari eta bultzatzaile izan doguzan hiru maisuri: Xabier Amuriza, Jon Lopategi eta Jon Enbeita. Arkaitz Ugartetxea eta Beñat Gaztelurrutia izan ziran denen boze-roale.

ARKAITZ

Jon Lopategi bertso irakasten pasa ditu hainbat urte, ta Jon Enbeitak ta Amurizak berdin berdin egin dute. Euren gainean, guk eman eta, badaukate hainbat neke, Bizkai aldeko bertsolaritza arnasaz duzue bete, gaur ez duzue jasoko baina, hiru txapelkun zarete.

BEÑAT

Aipatzen hasi ta aipatu dozu hain hirukote galanta, bertso eskolek ekarri daben hain belaualdi aparta. Gaur ere hemen atara dogu itzelezko zalaparta, aintzindariak izan direnak urten bertora ta kanta, hemen bertsotan ari bagara zeuori eskerrak data.

AMURIZA

Hau zan ezuste raroa, ta erdi aldrebes noa. Ez dakit berau ez dan txapela baino askoz ederragoa, norbere txaloz animatzea norbere erreleboa.

JON LOPATEGI

Esker onezko ohoreak, sustrai zaharrentzat gordeak. Aberastu ta edertzen ditu gure Bizkaiko loreak, hargaitik datoz fruituak bere geroago ta hobeak.

JON ENBEITA

Bitsetan nengoen adi, geure fruituak kantari. Barkatu harro sentitzen banaz ez al jat poza nabari, indarbarritu nauzue barriz ekiteko beharrari.

■ **Oihane Enbeita**
■ **Beñat Gaztelurrutia**

LANA: Ofiziotan, zortziko nagusian.

GAIA: Oihanek finala prestatzeko Beñat Azpillaga bertsolari haundia hartu dau botilerotzat..

OIHANE

Holako egun handi batean milagroa ez dator txarto, nahiz eta dena ezin den lortu dena eskatu beharko. Oraindik gairik ez daukazula prestatuta niretzako, ama ta aita nahikoa ditut laguntza moralerako.

BEÑAT

Nirekin dozuz neurri guztiak goitik eta behera landu; milagroen zain baldin bazagoz ondino ez da berandu. Zu finalera trankil joan zaitez, irabazi edo galdu, hortik aurrera Jainkoak baino ezingo deus lagundu.

OIHANE

Aizu, mutila, laguntzak behintzat zerutik ez dira jausten, gure arteko harreman hori golpera behar dut eten, ez baitidazu finalerako laguntza handirik ematen. Botilero lez hobeto zaude pelota partidu baten.

BEÑAT

Nik haseratik hartu neutson bai bertsolari onen traza; jende aurrean egotekoa eta barea arnasa. Nik uste nuen hau ulertzeko zu bazinala kapaza zuri pelota egitea ez da, neska, batere erraza.

■ **Unai Iturriaga**

LANA: Bakarka, gaia emonda.

GAIA: Baserritarra zara. Zuri 100 pezeta ordaindutako generoa Santotomasetan 1.000 pezetan salgai ikusi dozu.

Lanean emon ondoren ortuan hainbeste ordu, etekinak merezi dau, ez nago horren seguru. Beti gagoz izerditan, beti hainbeste apuru; alperrik jorratu dogu bai lursail ta bai inguru. Guri merke pagatuta gero oso karu saldu, halako tratulariak asko jakuz gaur ugaldut. Folklorearen sinbolo jada bihurtu gara gu, Artetan koadroetarako bakarrik balio dugu.

■ **Igor Elortza**
■ **Aritz Lopategi**

LANA: Ofiziotan, zortziko txikian.

GAIA: Igorrek txakurra eroan dau al baitariarengana. Aritz, al baitariak, txakurra depresioak jota dagoala di-notso.

IGOR

Esan daustazun berba hartu behar aintzat txakurra jo daustazu gaur depresibotzat beraz al baiteroa galdera zuretzat: sikologoik ba al dago animalientzat?

ARITZ

Txakurragaz badozu nahikoa arazu bera sendatu nahian gabiltza jo ta su sikologorik badan galdetu daustazu zeure bardinagana eroan egizu.

IGOR

Ni ganbaratik oso ondo nabil aizu beraz nik ezin egin zure berbei kasu diploma ta guztiko aitua zara zu sikoanalisia egin behar dautsazu.

PAUSOZ PAUSO.

BAi EUSKaRaRi.

BIZKAIA Tf.: 94 4150 24 24

ARABA Tf.: 945 26 12 20

Unai Iturriaga
Txiplas
Igor Elortza
Azken agurrak.

UNAI

Hiru maisuok izanak doguz gure hosto denen sustrai, denbora asko ez dogu emon frutua noiz jasoko zai, bertsolariez eta zaleez benetan harro dago Unai, atzo euskarari bai esan geuntsan, gaur bertsolari ere bai.

TXIPLAS

Unaik txapela bialdu eustan preso nengoan tokira, detaile hori zelan ez bada iritsi bihotz erdira, bere ondoan hemen nago gaur karteletara begira, hurrera ta urrutira, burdin ta harrizko kabira, euren ondoan ez nago baina eurekaz nago sikira, agur hau eta niri jotako txaloak eurentzat dira.

IGOR

Familia ta lagun-minenak ezin ahaztu une honetan, hemen zagozen entzuleoi be eskerrak bene-benetan. Baina presoak ez dodaz ahaztu gura nire gogoetan, tokatzen jaken lez egon arte danak euren etxeetan, beti euko dabe leku bat gure erima ta neurrietan.

Iratxe Ibarra

GAIA: Arriaga Antzokia isteko arriskuan dagoala entzun dozu.

Arriagaren egarriz edota igual inbidiz, ahal den azkarren hau itxi nahan inguruan dabiz. Hori entzuna dut, berriz, hemen makina bat aldiz... Nahiago nuke aurrez txapela jartzeko gai banintz.

ARITZ

Sikologoangana txakurtxo txikia eroan behar zenduke ta ez da aitzakia biok eiten dozue bikote egokia ta merkeago urtengo jatsu terapia.

■ Igor Elortza

LANA: Bakarka, puntua emonda.

BATETIK PAGASARI, BESTETIK ARTXANDA, asko joaten dira dinbi eta danba. Nik bigarrenerako hartuko dot txanda errazagoa baita kotxean joanda.

■ Unai Iturriaga

■ X. Arriaga "Txiplas"

LANA: Ofiziotan, hamarreko txikian.

GAIA: Ama alabak zarie. Unai hamazortzi urteko alaba Txiplas amarengana doa ginekoloarengana laguntzeko eskatuz.

UNAI

Arazo garbirik ez nik uste dot hala, baina otu jatenez hemen berehala. Pentsatu dot joateko sasoi bazala, hara joateak behar dau izan gaur normala, dentistana joatea bezain naturala.

TXIPLAS

Zer daukazun, neskata, esan gaur mesedez, nahiz ta nik konpontzea ez dagon hain errez. Medikurengana goazen lagun legez, egin dagigun hori alaba alafedez, aginak ondo dozuz beste zeozer ez.

UNAI

Saiatu arren zu gaur ulertu ezin bape, ama ezin dautsut esan ez argi ez fuerte. Beste famili baten normala izan leike,

zure mesfidantza hori gaur normala ete?, neure barruen barri jakin gura neuke.

TXIPLAS

Beti izan zara zu neskatala fina, arlo asko askotan oso atsegina. Sarritan pentsatu dot: "hau neure berdina", orain barruan dozu itxuran zuk mina, min hori izango da kanpotik egina.

■ Igor Elortza

■ Arkaitz Ugartetxea

LANA: Ofiziotan, hamarreko txikian.

GAIA: Igor urte zaharra, eta Arkaitz barria. Lekukoa aldatzeko ordua heldu da.

IGOR

Jomuga garbi dogu ta bagoaz hegan, aurtengo notizia badakizu zein dan; zeuk be izango dozu bai esku bete lan,

amaitu behar zenduke badakizu zelan: gureak etxean ta Pinotxet kartzelan.

ARKAITZ

Urte honi jarrita nago ni begira, eta nabaria da dakarren dizdira. Aseko ote dugu guztien desira, falta diren guztiak ekarriz herrira, nire esku badago etorriko dira.

IGOR

Gure eskutan itzita eman dot abisu, kontu handi horretan beraz ez naiz izu; oin kontu txikitara noa itsu itsu, nigaz bigarrena zan, zuk ondo dakizu, Athleti lehen postura eroan egizu.

ARKAITZ

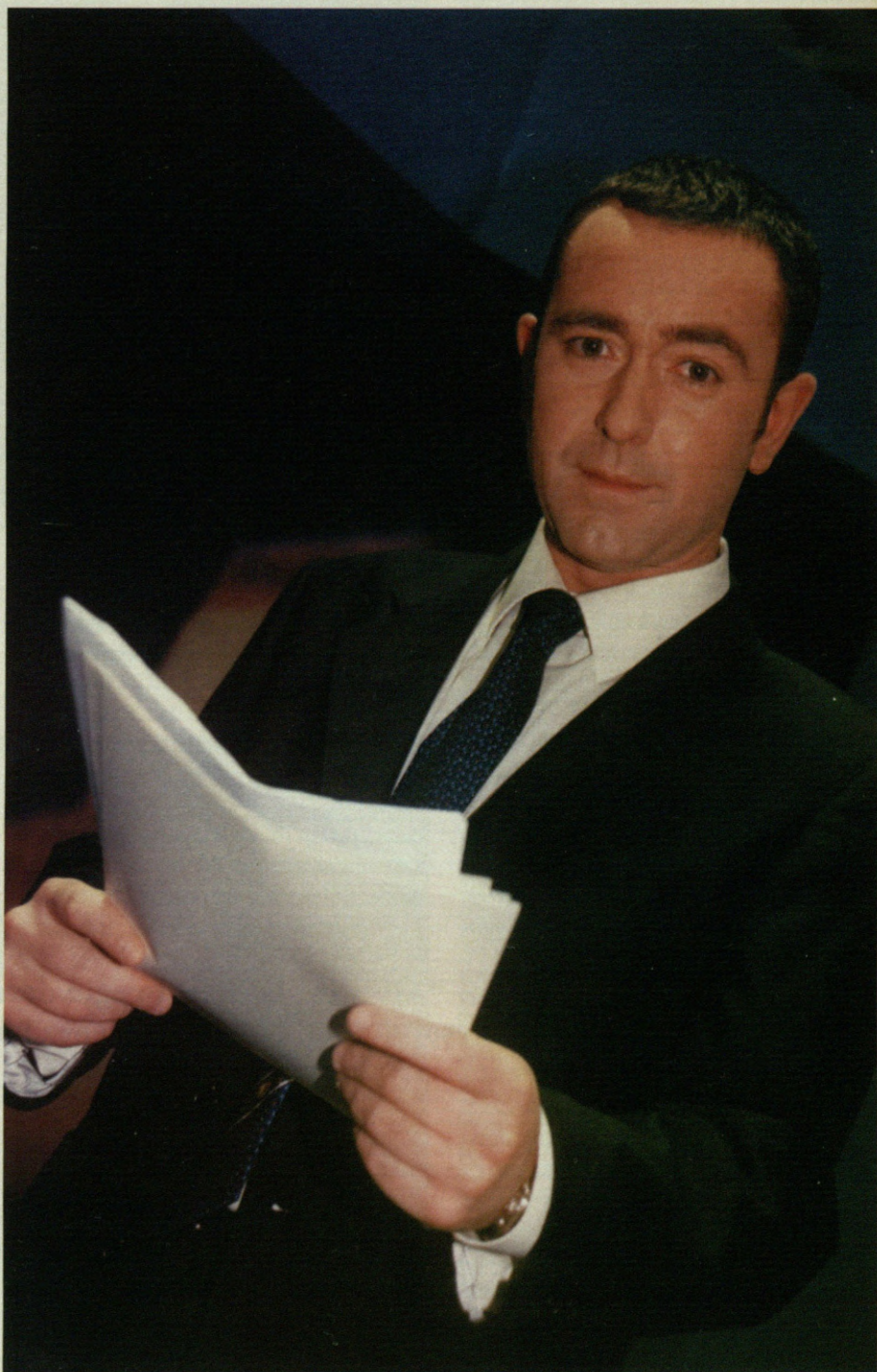
Athletic hor ari da suabe suabe, denek jokatzan dute abilenen pare. Hori ez dugu hemen, lagun, nobedade, futboleak beraiek dira jaun ta jabe, eurak helduko dira nik eroan gabe.

J U L I O I B A R R A

“KAZETARI GEHIENEN JARRERA GUZTIZ LOTSAGARRIA DA”

Bilboko Santutxu auzoko 33 urteko euskaldunberri hau EAEko iluntzeko albistegien izarra bilakatu da. ETBko albistegien editore eta aurkezlea dugu azken urteotan. Publizitate ikasketak egin bazituen ere —«Autopromozioa telebistan» izeneko doktorego tesia prest dauka mahai gainean aurkezteko tarte bat noiz aurkituko zain— bekadun gisa eman zituen bere lehen urratsak Radio Euskadiko mikrofonoetan. Geroztik kamarek eta mikrofonoek hornitu dute bere bizitzaren paisaia. Bere aurretik albistegia zuzentzen zuen Jose Maria Callejaren itzal lausoa atzean uztea lortu du eta iluntzeko saioari bere ukitu propioa eman dio. Gero etorri zaizkio laudorioak eta sariak.

■ «Callejaren lan bera egitea eskatu izan balidate ez nukeen inondik ere onartuko».

ALBERTO ELOSEGI

ETBko egoitzetan entzuten diren zurrumurruen arabera, aurki izango bide duzue zuzendari nagusia. ETBk oraindik ez zuen zuzendaririk!

Ez dago zuzendaririk, ez. Euskal Telebistak ez du zuzendaririk baina nolabait ardura hori Iñaki Zarraoa EITBko zuzendariak betetzen du. Hemendik aurrera EITBrako zuzendari orokor bat izango bide da, eta bestalde ETBko zein irratietako zuzendariak.

■ **ETB ezik, EITBk, Euskadi Irratiak zein Radio Euskadik badute bakoitzak bere zuzendaria.**

Bai, baina lehen esan dizudana diotsut, Zarraoaren itzala luzea da.

■ **Zuk aurkezten duzun iluntzeko albistegia Euskal Autonomia Erkidegoan ikuslego handiena duen saioa bilakatu da. Hori gutxi ez balitz, bigarren saria irabazi berri duzue. Zertan datza zuen gako?**

Oraintxe bertan esan didate Iparragirre saria ere irabazi dugula su-etenaren inguruan egindako albistegi bereziarengatik. Beraz, honekin hirugarren saria dugu. Lehenik eta behin sariok zure lanaren errekonozimendua adierazten dute.

Guk iluntzeko tarte horretan TVE-rekin, Tele 5-rekin eta beste hainbatekin leihatzen dugu. Eta, jakina, haiek guk baino bitarteko gehiago dituzte. Bestalde gure taldeak bi albistegi egiten ditu, euskarazkoa zein erdarazkoa. Inork ez du horrelakorik egiten. Haien lan talde bakoitzak albistegi batean jartzen du bere ahalegin guztia. Gure kasuan oso bestelakoa da eta eguneroko lanean eragin zuzena du. Sarritan ez dugu denborarik gauzak behar bezala prestatzeko. Horrek presio handiagoa sartzen dizu. Gure egoera eta lan baldintzak kontuan hartuz, EAEko albistegien aitzindariak izatea izugarria da.

■ **Gertutasunak edo kalitateak biltzen ditu ikusleak ETBko albistegietara?**

Batak zein besteak. Alde batetik, hurbiltasunak eragin handia du, baina, adibidez bat jartzearen, hauteskondei buruzko saioa aztertzen badugu zera daukagu: gure saioak ikusle gehien izan zuen. Baina ez

dugu ahanzi behar egun horretan gurekin batera beste telebista guztiak zeudela eta haiek ere indar guztiak hemen bildu zituztela. Haiek ere hemendik eta hemengo jendearentzat egin zituzten beren saioak. Eta ziuraski guk baino bitarteko gehiagorekin. Baina guk bildu genituen ikusle gehien. Beraz, jakina, hemengo telebista gara eta erreferentzia moduan erabil daiteke, baina hori ez da nahikoa. Kalitateaz aparte plus bat eman behar diozu zure saioari jende gehiagorengana iristeko. Albistegi guztietan oso antzeko albisteak ematen dira, mundu guztiak gauza bera esaten du.

■ «Gure egoera eta lan baldintzak kontuan hartuz, EAEko albistegien aitzindariak izatea izugarria da».

Albisteak nola ematean datza gako nagusia. Mamia ezezik forma ere oso garrantzitsua da. Nire albistegiei dagokionez nik badakit zeintzuk diren nire kezak eta ahal den neurrian modu egoki batean tratatzen saiatzen naiz.

■ **Zer nolako aukera edo margena dauka albistegietako aurkezle batek be-**

■ **“Albistegi bat txarto egin dezakezu, desorekatua; baina, gutxienez horren jakitun izan behar duzu”**

riak nahi/behar bezala eman ahal izateko?

Oinarritzko gauzak hartu behar dira azterketa zuzena egiteko. Albistegia prestatzen hasten naizenean, buruari eragiten diot eta zera pentsatzen dut: mundu guztiak ikusiko du, jende arras desberdinak eta gu telebista publikoa garenez mundu guztiarentzat egin behar ditugu gauzak.

Nik ezin dut onartu inolaz ere herriaren biztanleriaren zati bat kanpoan uztea. Noski, telebista herritar guztiek ordaintzen dute eta orduan albistegia denontzat izan dadin saiatzen naiz. Gure herria nahikoa berezia da eta orain arte bizi izan dugun egoera oso gogorra izan da.

■ **Egoera hark asko baldintzatzen zuen zure lana?**

Jakina, sentsibiltateak puri-purian dagozelako. Beti saiatu behar zara ahalik eta orekatuen izaten. Baina garai batzutan bestetan baino errazagoa izango da. Batzutan ikusle batzuk haserretuko zaizkizu,

beste batzuentzako hori bera egokia edo gehiegizkoa izango da...

■ **Zailtasunak zailtasun, egoera horri aurre egitea ez da txantxetakoa izango aurkezleontzat.**

Hori eguneroko kontua da. Ni gaur etxerako bidean buruari eraginez zera hasiko naiz pentsatzen: gaur zer demontre egin dugu. Batzutan poztu egiten nahiz, «gutxi gorabehera fin ibili gara» esaten diot neure buruari. Beste batzutan, guztiz haserre egongo naiz: «kaguen sos, txarto egin dugu», esanez-edo. Batzutan txarto egiten duzu hanka sartzen duzulako, baina beste batzutan egingo zenukeena

hobeto egiterik ezin izan duzulako gertatzen zaizu, edota beste aukerarik eman ez dizutelako. Arrazoiak zeintzuk diren? Denetarik dago. Zuk albistegi bat txarto egin dezakezu, desorekatua; baina, gutxienez horren jakitun izan behar duzu. Gauzak hobetzeko kezka hori behinik behin ezin duzu galdu. Beste batzuk konformatu egiten baitira. Ez da nire kasua.

■ **Kazetarion eta batez ere telebistako albistegietako aurkezleen independentziaren auzia hizketagai bilakatzen da sarritan.**

Telebistan gizartean bertan gertatzen diren gauzak gertatzen dira. Gure nagusiak administrazio kontseilukoak dira, eta orain arte batzuk ezik alderdi politiko guztietako ordezkariak egon dira kontseilu horretan. Orduan gehiengoak eredu bat planteatzen du. Hori da zuri jartzen dizuten irizpide nagusia. Gehiengoak bide jakin bat markatzen dizu eta nolabait hortik

ALBERTO ELOSEGI

■ «Kalitateaz aparte plus bat eman behar diozu saioari jende gehiagorengana iristeko».

abiatu behar duzu. Baina ezin dugu ahanzi gizartearen beste zati bat hor dagoela eta nolabait ikuspegi orokor bat ematen saiatu behar duzu. Nola? Dotorezia handiarekin.

■ **Dotoreziarena aipatu duzula, azaliezaguzu termino horren aplikazio praktikoa zertan datzan.**

Egunerokotasunak oso berri desberdinak ekartzen dizkizu. Adibidez batek esaten duenak beste norbait min dezake, eta alderantziz ere. Minik ez egiteko aukera desberdinak dituzu, besteak beste, norbait

tek esandakoa isilaraztea. Horrela ez duzu minik egiten. Baina, telebista publiko batek ahalik eta ikuspuntu gehien bildu behar ditu. Hori nola egiten da? Bada, ahal den neurrian minik sortarazi gabe. Berriak edo kontakizunak moldatzea dagokizu eta zuri dagokizu forma egoki bat ematea gaiari, berau arintzeko. Hor dago komunikatzailearen papera: ahal den neurrian gauza ororen berri eman eta minik sortarazi gabe.

■ **Komunikazioaz aparte badago filosofia kontua hor.** Batek baino gehiagok

ALBERTO ELOSEGI

■ «Badakit komunikabideek errealtatearen esperpento bat egiten dutela, horrela da».

Hamarrekoa

IÑAKI ZARRAOA

«Nire nagusia»

JOSE MARIA CALLEJA

«Egin behar ez dena»

XABIER EUSKITZE

«Lagun mina»

MAIALEN IRIARTE:

«Euskalzale amorratua»

JABIER SALUTREGI:

«Asko sufritu duen gizona»

MARTXELO OTAMENDI:

«Badauz gipuzkoar majuak!»

PEDRO MIGUEL ETXENIKE:

«Euskaldun buru-argi bat»

JOSE ANTONIO ARDANZA:

«Bere izena Ajuria Eneari atxikita duen gizona»

JOSE MARIA SETIEN:

«Oso gutxi eta gaizki ulertua izan den pertsona»

ARGIA ALDIZKARIA:

«Euskara ikasteko erabili nuen tresna garrantzitsuenetariko bat»

esan diezazuke adibidez ETBk BBC-ri erosi behar izan diola euskal presoen senitartekoen berri eman duen estrai-neko dokumentala.

Ulertzen dut. Hori nolabait minaren ondorio bat da. Mina erdi-erdian dagoe-nean zer gertatzen da: askoz errazagoa bilakatzen dela horren berri kanpotik ematea. BBCkoek adibidez urtetan eta urtetan ez dute zabaldu Gerry Adamsen ahotsa, erabat debekatuta zeukatelako. Eta non irteten zen Adams? Bada, beste telebistetan. Hemengoan paradoxikoki. Guri kontrakoa gertatu zaigu. Hain tentsio bizia bizi izan dugu ezen errazagoa zela erreportaje hori kanpotik egitea. Eta haiek izotza apurtu eta gero errazagoa bilakatu da geuk hartu eta telebistan ematea. Sentsibilitateak ez daude hain puri-purian kanpotik egiten dituzunean. Kasu honetan BBC-koek aitzakia ematen digute zera esateko: haiek esandakoa agertzen dugu guk. Eta egia esateko nahikoa xumea zen, ez zuen bestelakorik esaten.

■ **Minak kolore anitzak izan ditu Euskal Herrian. Horien arteko tratamendu informatiboan ez al da alde handiegia eman?**

Baietz uste dut. Baina gehiagoak pentsatzen zuen haien mina besteena baino handiagoa zela. Izan ere zati hori bestea baino askoz handiagoa da. Orain hasi da onartzen besteen sofrimendua. Eta orain arte ez? Bada, horrela da.

■ **Gutxiengo horretan sarritan telebista itzali beharrean suertatuko zen hainbat, kontakizunak sortzen zion amorru bizia zela-eta.**

Arestian esan dizut nik egiten dudana lanaz hitz egin dezakedala. Aipatu dezagun Callejaren kasua. Callejak egiten zuena egiten zuen baina zuzendaritzaren oniritzia zuen. Haiei galdetu behar zaie ea zer egin duten eta zergatik. Ni Callejaren ordeztatu nintzen. Niri eskatu izan balidate Callejaren lan bera egitea ez nukeen inondik ere onartuko.

■ **Gauzak modu batean edo bestean egiteko presioak jasotzen dira horrelako lekuetan?**

Ikuslego handi bateko albistegiko buruak beti izango ditu presioak. Presio horiek inork ikusten ez zaituenean jaso ditzakezu. Ikuslegoa handia duzunean presio hori leku guztietatik etor daiteke, arlo guztietatik. Zuk galdetzen badidazu nire

■ «Ikusle batzuk haserretuko zaizkizu, beste batzuentzako hori bera egokia edo gehiegizkoa izango da».

burua presionatuta ikusi izan dudana-edo: bada bai, sarritan gainera.

■ **Horrek eraginik izan du zure eguneroko jardunean?**

Eragina izan du, jakina. Baina ni saiatu naiz ahal izan dudana neurrian eragin hori saihesten. Batzutan lortu dut, beste batzutan ez. Lortu ez dudanean gutxienez konzientea izan nahiz. Beste kasu batzutan ordea bost axola zaie presioak baldin badaude edo ez. Nire kasuan behintzat horrelakorik gertatzen denean asko haserre-

tzen naiz nire buruarekin. Ni beti saiatuko naiz zuzen jokatzeko eta jokabide zuzen horri eusten. Batzutan lortzen dut, beste batzutan ez.

■ **Zure lankide bati irakurri nion hau duela urte batzuk: «ETB Ajuria Eneko Itunaren eremuan mugitzen da. Hori errespetu dezagun eskatzen digute».**

Baliteke. Niri zuzenean ez didate horrelakorik esan, baina ez da beharrezkoa zuzenean esatea; badakizu gauzak nondik nora doazen. Nahiz eta eremu horretan mugitu, badagoz beste esparru batzuk mugitzeko, modu zabalagoan lan egiteko. Egon badaude bideak, zuk nahi baduzu eta zure kontzientziak esaten badizu beste jokabidea ez dela guztiz zuzena.

■ **ETBk jakin al du bere eremua zein izan behar zukeen asmatzen?**

Ez dakit jakin izan duen. Ni pertsonalki saiatu naiz hori egiten. Ahal den neurrian alderdi guztien berri azaldu behar da. Nola? Hori da nire lana. Dotoreria eta gauzak kontu handiz esatea. Errealitatea ezin baita estali. Nik badaikit komunikabideek errealitatearen esperpento bat egiten dutela. Badakit denborak zein presak baldintzatzen gaituela sarri. Baina konziente izan behar duzu. Irakeko bonbardaketarena kasu. Niri iristen zaidan informazio guztia Pentagonotik bidalitakoa da. Nik jakin badakit egi guztia ez dela, seguru

ezetz. Horregatik eskuartearen duzun informazioa kontu handiz eman behar duzu.

■ **Kazetarion artean pasibotasuna nagusitu egin da?**

Bai. Eta erosotasuna ere bai. Guztiz lotsagarria da. Norberak ezin du inoiz bere duintasuna galdu. Nahiz eta noizbait boterearen edo presioaren jokuan erori gutxienez jakin behar duzu zertan zabiltzan, ahal den neurrian hori aldatzeko bidean jar dezazun. Kazetari gehienek jarrera guztiz lotsagarria da. Nire albistegiarekin ere

sarritan haserretzen naiz, baina beste esatari batzuk entzuten ditudanean negargura ematen dit. Askotan gertatzen zaizu zuk informazio bat «off de record» lortzea eta, aldiz, haren berri ez ematea. Beste esatari batzuk entzuten dituzu eta guztiz kontrako bertsioa ematen dute, gezur borobila dela jakinda. Eta ezin duzu esan gezurretan dabilenik frogarik ez duzulako eta zuk dakizuna ezin duzulako esan.

■ Zer nolako pisua dute iritziek telebistako albistegiak egiterakoan?

Berriro diot: minaren kontua da. Gauzak esateko modu desberdinak daude. Zuk horietako bat aukeratzen duzu. Nire kasuan minik ez eragiten saiatzen naiz. Ahal den neurrian dena bota, iritzi guztiak sartu baina nik muga hor jartzen dut.

■ Gaur bertan (abenduen 23ko albistegian) Barrionuevo eta Veraren auziaren berri ematerakoan jarrera zehatza hartu duzu: Estatu mailako zorte gehien duten presoak direla esan duzu.

Mundu guztiak eman duen berri hori nik nire modura esateko bide bat da. Nik esan dudana egia baita. Ez baitago horiek baino zorte gehiago duen presorik Estatu osoan! Orain norbaitek ulertzen badu kritikatzeko ari natzaia, bada erantzuna erraza jartzen didate: nik esan dudana egia da; beste modu bat badagoela hori esateko? Ziur. Baina nik egia esan dut. Hainbat esatari dabil iritzi publiko jakin bat sortzen, eta jendea ez da ergela. Beno, egia esateko, sarritan jendea ergela da. Ematen diotena irensten baitu askok eta horren inguruan mundu oso bat eraikitzen du. Izugarriak gertatzen dira nonbaiten entzun edo irakurri dituzten gauzen inguruan. Futbola dugu adibide garbia.

■ Telebista esatari askori galdetuko ba-

ALBERTO ELONGI

■ «Hainbat esatari dabil iritzi publiko jakin bat sortzen eta jendea ez da ergela».

genio zein albiste gustatuko litzaiokeen ematea, ziur aski bakea etorri dela-edo erantzungo luke. Bakea ez dakit, baina zuri behintzat su-etenaren berri ematea suertatu zitzaizun.

Nik beti esan dut niretzat garrantzitsua

pozten naiz nik eman izateagatik, baina helburua benetako bakea lortzea da.

■ Su-etenak ere eraginik izan du jadenik kazetagintzan?

Borroka armatuak berez dena baldintzatzen du. Hori izan da orain arte hemen gertatutakoa. Presoen egoeraz hitz egiteko oso kontuz ibili behar zen, sentsibilitateak puri-purian zeudelako. Gehiengoak indarkeria mota bat gaitzesten badu alde horretatik iristen diren ondorioak

ezin dira ukitu. Gehiengoak zer ikusten du,hots, tiroak daudela. Tiroak dauden bitartean beste guztia estali egiten da. Fenomeno hori desagertzen denean, orduan ez dago aitzakirik txarto dagoena txarto dagoela esateko ●

◆ IÑAKI GOROSTIDI

■ “Hor dago komunikatzailearen papera: ahal den neurrian gauza ororen berri eman eta minik sortarazi gabe”

izan zela su-etenaren berri eman ahal izatea. Baina, kontuz, indarkeria oraindik badago gure herrian eta eguneroko kontua da. Presoen kasuan argi dago. Hori ere indarkeria da. Beste indarkeri mota batzuk daude eta ez dira bukatu oraindik. ETaren erabakia? Oso garrantzitsua. Eta gainera

LEKEITIO
Urtarrilaren 9an, larunbatarekin
PILOTALEKUAN
Arratsaldeko 6etan

BALMASEDA
Urtarrilaren 10ean, igandearekin
PILOTALEKUAN
Arratsaldeko 6etan

E Z P

PRINTZA

Bertso 'automatiko' asko entzun dugu.

Titulu hau ipini zion Rufino Iraolak «Diario Vasco»n idatzitako iritzari Araba-Bizkaiko Bertsolari Txapelketaren finalaren egun berean, hots, abenduaren 27an, finaleko saioa baino lehen, hona Iraolak gainerako saioetan ikusitakoarekin ondorioztatu zuena: «Bertsolaritza 'modernoari' buruz aspaldi samarretik daukadan uste zaharra areagotu baino ez da egin nire baitan: bertso 'automatiko' asko entzun dugu, hau da, sormenaren lana baino klitxe estereotipatuen emaitza gehiago diren bertsoak. Zer esana baino esan beharra ugarriago pilatu zaie bertsolariei.

Bertso egikera beretsua ikusi dugu: arrazoiketa antzekoak, errimak berdintsuak, doinuak ere bai. Taldekako entrenamendu eta praktika gidatuaren ondorioa da hau, neurri handian. Ortodoxia zorrotza nabari da alde guztietan, gai jakin bat tratatzeko pautak ezarriak daude: badakigu homosexualitatea nola tratatu, xenofobiari buruz zer esan, Nikaraguaz nola errukitu, langile arazoa nondik enfokatu, enpresariei nola eraso... Segidismoa eta orijinaltasun falta ikusten da. Bertsolarien diskurtsoa oso uniformizatua ikusten dut. Badirudi gustu, kezka, arazo, tabu eta obsesio berberak dituztela».

«JASO DEZAGUN EUSKARA»

URTE berri honetan ere, besteetan bezala, herrialde ezberdinetako ikastolek euren festa egingo dute. Nafarroa Oinez 99 aurkeztu dute dagoeneko arduradunek. Iruñeko Jaso ikastolak antolatuko du eta «Jaso dezagun euskara» leloa hautatu dute jaialdirako. Hamabost urte geroago, berriro ere Nafarroa oinez hiriburura itzuliko da, beraz. Ibilbidea ere hirian bertan kokatuko dute Arga ugaldearen ertzean bereziki. Egun 569 ikasle dituen Jaso ikastola duela 17 urte sortu zen eta DBHra egokitze ordura iritsi zenean, aurreko egiotza nahikoa ez zela ikusi eta eraikin berriaren beharra agerian geratu zen. 753 milioi pezetako (30 milioi libera) aurrekontua du eraikinak eta jaialdiari esker kopuru horren zati bat estaltzeko asmoa dute Jaso ikastolakoeak. Data ere ipinia dute: Urriaren 17an ospatuko da Nafarroa Oinez 99.

KALDERAPEKOK URTE BETE

1997ko urte amaieran AEKk gune berria zabaldu zuen Bilboko Zazpi Kaleetan. Hainbat bulago eta ikasgelaz gain, eraikinaren lehen solairuan Kalderapeko Kulturunea sortu zuten. Bada, gunearen lehen urtebetetzea ospatu berri dute eta horretarako hainbat ekitaldi antolatu zuten urtearen amaieran: Joseba Tapia, Koldo Izagirre, Mo-

ALBERTO ELOSEGI

rau eta Pi.L.T taldeak eskaini zituzten kontzertuak. Zabaldu zenetik hona, Kalderapeko guneak 70 ekitalditik gora jaso ditu: kontzertuak, poesia, mintzaldiak... guztia euskara eta euskal kultura euskaltegiko lau hormetatik at ere zabaltzeko helburuarekin.

DANTZA IRAKURGAI

EUSKAL dantza tradizionalaren inguruko bi liburuk ikusi berri du argia. «Invitación al estudio de la Danza Tradicional en el País Vasco» du izena horietako batek. Kepa Fernandez de Larriño antropologoak koordinatutako lan honek euskal dantzen inguruan orain arte idatzi denaren bilduma bibliografikoa da. Konsulta liburua da, beraz, eta erabilgarritasuna du helburu. Beste liburua, «Fronteras y puentes culturales: danza tradicional e identidad social», Euskal Herriko eta inguruko beste herri batzuetako dantzen eta

MIRIAM GARCIA

■ Kalderapekok bere lehen urtea bete du.

HITZ BITAN ● Jose Luis Padron olerkari urretxuarrak zera esan zuen Euskaltzaindia-BBK Literatur saria jaso ondoren: «Sortzaileak dira edozein herriko hizkuntza eta kultura benetan modernitatean lekutu eta bizirik mantentzen dutenak» ● Hizkuntza izan zuten hizpide, halaber, Frederic Parés-ek, «Llengües Vives» agerkariko koordinatzaileak, «Zenbat Gara» aldizkarian eginiko elkarrizketan: «Hizkuntza baten aberastasuna ez datza bere hitzun-kopuruan, ez bere kodifikazio-mailan, ez hizkuntza horretan mintzo den komunitatearen dependentzia zein independentzia mailan» ● Eta hizkuntzarekin jarraituz,

L A K

118.000 ALDIZ «EUSKARARI BAI»

Euskararen Gizarte Erakundeek Kontseiluak amaiera ezin hobea eman zion «Bai euskarari» kanpainari. Euskal Herriko bost estadio nagusiak 100.000 pertsonen betetzea zen erronka. Azkenean, 118.000 hurbildu ziren Agilera, Anoeta, Mendizorrotza, Sadar eta San Mamesera, hasierako helburua gaindituz. Kanpaina amaierako jaialdia baino hiru egun lehenago gainera, Euskal Herriko hainbat eragile sozialek «Bai euskarari» akordioa sinatu zuten Iruñean. Kanpaina amaitu da, baina Kontseiluak eta, oro har euskal gizarteak, erronka handiei egin beharko die aurre hemendik aurrera.

hauen arteko harremanen inguruko ikerlana da, sei saiakera desberdinek osatzen dutena. Usadiozko dantzak, herri kultura eta nekazal folklorea landu dira, Euskal Herriko dantzez gain, Kantabria, Soria, Errioxa, Aragoi eta Biarnoko hainbat dantza kontuan harturik. Bata zein bestea Eusko Jaurilaritzak duela bi urte abian jarritako «Dantzara» egitasmoaren barruan argitaratu dira.

MUSIKA GARAIKIDEAREN PUNTA

ORIOKO Aus-Art-records zigiluak sail berri bat jarri du abian, «Puntaren-punta» izenez baitaiatu duena. Sail honen bitartez, musika garai-kideko euskal musikari gazteak eman nahi dira ezagutzera. Saileko disko bakoitza musika tresna bati eskainiko zaio eta tresna horrentzat egindako piezek, Euskal Herriko konpositoreek eginikoek zein atzeritarrek sortutakoek eta beti ere mende honetan konposatuek, osatuko dute lana. Horrela,

lehen diskoa, dagoeneko kalean dena, gitarrari dago eskainita —Eduardo Baranzano eta Airean laukotea aritu dira bertan—. Hurrengoetan akordeoia, saxoa eta ahotsa entzun ahalko dira.

GITARRAREN ARTEA • EL ARTE DE LA GUITARRA THE ART OF THE GUITARRE

■ «Puntaren punta» bildumaren lehen lana.

Antxon Narbaiza «Eibarko euskara: gutxiespenaren historia» liburuaren egilearen esanetan, «Leku bakoitzean zikindu egin da hizkera, batua eta bertakoaren artean. Baina horrek bizirik dagoela erakusten du. Euskara urbanoa zikindu egingo da bizirik dagoelako» ● Olerkari batekin hasi eta amaieran olerkari baten hitzak hautatu ditugu, Iñigo Aranbarrik «Deia» egunkarian esandakoak: «Oso momentu interesantea da poesiarentzat eta aurtengo urtea nahiko ona izan da gainera. Poeta gazteak ikusi ditugu liburuak ateratzen eta egoera politikoak horrela jarraitzen badu polita izango da ikustea nola aldatzen den poesia bera ere» ●

■ A. Olariaga.

IZENAK

Antton Olariaga marrazkilariak Gipuzkoako Foru Aldundiko Euskara eta Kultura departamentuak sortutako Anton Abbadia saria jaso du. Marrazkien bitartez euskararen mundua aberastu izana eskertu nahi izan diote sariarekin.

Aurelio Arteta margolariaren hainbat lan ikusgai dago Bilboko Arte Ederretako museoan, «Aurelio Arteta, funtsezko begirada» izenburupean. Arteta Bilboko Arte Ederretako zuzendari izendatu zutenetik 75 urte beteko direla eta zabaldu dute erakusketa.

Harkaitz Cano idazle lasartearrak irabazi du Arabako Ignacio Aldecoa ipuin lehiaketa euskarazko sailean. Canok «Jon Mirandek balada bat idazten du Jim Morrisonen omenez» izenburuko lanari esker jaso du sari hau.

■ Harkaitz Cano.

**XXI. Mendeko Akordioa
BAI EUSKARARI**

**XXI. Mendeko Pila
CEGASA**

Hegoaldean
GASTEIZ
945 12 95 00

Iparraldean
DONIBANE LOHIZUNE
05 59 26 64 80

LIBURUAK

ASKA ITZAZUE POTTOKAKI!

Iñaki Frieria

Ibaizabal
159 orrialde

PAKO BELEA

Iñaki Zubeldia

Ibaizabal
71 orrialde
950 pta.

JOSE JOAKIN MITXELENA GOGOAN

Kosme Lizaso

Auspoa-Sendoa
198 orrialde
1.600 pta.

Ibaizabal argitaletxeko Gaztaro bilduma 10. alera iritsi da «Aska itzazue pottokak» honi esker. Lehenago ere, Iñaki Frieria egileak idatzia du beste lan bat, «Izaroko Altxorra». Abenturaren bidetik Euskal Herriko txokoak ezagutzeko aukera eskaintzen zuen lan horretan. Bigarren liburuan ere Euskal Herria eta abentura uztartu ditu egileak: Sara, Zugarramurdi, Pozalagua... ezagutuko ditu irakurle gazteak Garazi, Ane, Patxo eta Josebak biziko duten abenturari esker. Hau guztia, helburu bati jarraiki: Pottoka, euskal zaldi arraza autoktonoa babestea ●

Hau ere Ibaizabal etxeak kaleratua da, baina beste sail batean, Matxinsalto haurrei eskainitako saillean, hain zuzen. Tituluak ederki islatzen duen moduan, Pako Belea da Iñaki Zubeldiak idatzitako istorioaren protagonista. Hizketan ederki dakien bele bihurri samarra da Pako. Herrian gaiztakeria ugari du burutua: kateak lapurtu, leihoetan zintzilik zeuden kuleroak bota edota umeen bokadiloak jaten ditu. Baina, bihotz onekoa izaki haurren lagun egingo da berehala. Zubeldiaren testua Belen Lucasen irudiz dago hornitua ●

Hamar urte joan dira Jose Joakin Mitxelena bertsolari oiartzuarra zendu zenetik. Orain, Auspoa saillean bere bizitza eta bertsogintzari errepa-soa egiten zaio, bide batez, bertsolari belaunaldi baten eta Oiartzungo herriaren irudia osatuz. Mitxelenaren izaera laburbiltzen duen atalak ematen dio hasiera liburuari. Ondoren, jaiotzetik eta heriotzarainoko ibilbidea egiten da, garai bakoi-tzean botatako bertsoak tartekatuz. Egilea urte luzeetan Mitxelenarekin batera plazaz-plaza aritutako Kosme Lizaso da. Ber-
rau ere bertsolaria eta oiartzuarra ●

IRUIN

ASTIAZARAN

Tolare-Sagardotegia

- Urtarrilaren 15etik aurrera eguerdiz eta arratsalde egunero irekita
- Igandetan itxita

Tel.: 943 36 12 29 - ZUBIETA (Gipuzkoa)

UZTAPIDE

Jesus Mari
Etxezarreta

Sendoa
145 orrialde
850 pta.

Manuel Olaizola Urbiet, Debako Endoia auzoan jaio zen 1909an. Zazpi urte inguru besterik ez zuela bertso paperak buruz ikasteari ekin zion eta hamar urte beranduago, dagoeneko burua bertso zaharrez beterik zuen. 26 urterekin jokatu zuen bere lehen txapelketa nagusia eta bigarren geratu zen orduan. Gerora hiru txapelketa nagusi irabaziko zituen. 1983an hil zen Donostiako ospitalean. Bertsolari handi hau bere baserriaren izenez da ezaguna: Uztapide. Belaunaldi berriek ez dute Uztapideren apaltasuna, ziria sartzeko gaitasuna, bere bizitzaren gogortasuna eta bertsoari erantzuteko erraztasuna ezagutzen. Orain, gazteenek hori guztia ezagutzeko aukera dute liburu honetan. Duela gutxi abian jarri zen Txirrita saileko beste ale bat dugu hau. Sailaren helburua haur eta gazteen artean irakurzaletasuna bultzatuz, hainbat bertsolari handien berri ematea da. Uztapideren bizitza laburtzeko Jesus Mari Etxezarreta «Izazpi» hautatu dute. Honek, Uztapideren bizitza sakon eta zaila islatzeko, idazkera erraza erabili du, bertsolariaren hizkuntza sinplearekin bat eginez. Gainera Iker Aiestaranen marrazkiak ditu, irakurleari liburuaren erakargarritasuna suertatuz.

J. M. Etxezarreta

«Hizkuntza sinplea eta bizitza harrigarria»

Txirrita sailaren barruan Uztapideren inguruko liburuak idatzi du.

Bertsolarien bizitza gazteei hurbiltzeko Sendoak martxan jarri duen egitasmoan, nola egokitu zitzaizun zuri Uztapideri buruzko liburua egitea?

Sendoatik Joakin Berasategik deitu zigun bederatzi pertsona desberdinei sail hau egiteko proposamenarekin. Bederatzi horietatik batzuk bertsolariak dira, beste batzuk ez. Helburua 10-12 urteko haurrentzako bertsolariaren bizitzaren laburpen irakurterraza egitea zen. Bakoitzari inguruko bertsolaria egokitu zitzaion. Egañari, zarauztarra izanik, Basarri. Niri, aldiz, Debakoa izaki, Uztapide. Arrakasta izan du, nonbait, sailak eta jarraitzeko asmotan dira. Pedro Mari Urruzolaren ingurukoa osatzeko enkargua eman didate orain.

■ «Berez haundia denak ez dula/ behinere haundi usterik». Horrela aurkeztu duzu Uztapide liburuaren hasieran. Zergatik?

Nik nire bizitzan ezagutu ditudan gizonik handi eta jakintsuenak, beti oso xumeak izan dira jakieran, izakeran... handi-ustetik gabeak. Uztapide horien artean dago. Hura bere txapelarekin, baserritar gizarajo bat bezala azaltzen zen eta gainerako bertsolariek izan den bertsolaririk handienetakoa juzgatu izan dute.

■ Uztapide egokia al da haurrentzat?

Uztapidek euskaraz pentsatzen zuen eta horregatik erabiltzen zuen hizkuntza sinplea zen, garbia, esaldi laburrez osatua, haurrentzat egokia. Guk, aldiz, oso zailak eta luzeak egiten ditugu perpausak. Euskarara hiritartua izango da, gaurkoa, baina haurrentzako askoz zailagoa da. Gainera, egungo haurrek euskaraz esaten duten guztia erdaratik itzultzen dute lehenik. Horregatik uste dut Uztapidek gauza asko duela haurrei emateko. Ez bakarrik hizkuntzaren aldetik, baita bere bizitzari dagokionean ere. Mende honen lehen erdian miserian eta nekepean bizi izan zen jendea. Bizimodua erabat aldatu da ordutik eta ohitura asko galdu egin da. Horiek guztiak Uztapidek bizi izan zituen eta nik liburuan eskaini ditut: karea nola egiten zen, zer den txondorra, artzantzan nola ibiltzen ziren, eskolarik ez zegoen... Haurrek ez dute hori guztia ezagutzen. Eta hori ezagutu ez duenak ez luke sinestuko Uztapide nola bizi izan zen. Oso aberasgarria iruditzen zait haurrentzat, hau guztia ezagutzea. Liburu honek, hitz gutxitan esanda, zera eskaintzen du: hizkuntza sinplea, irakurterraza eta bizitza harrigarri bat, adin guztietakoei gauza ugari irakatsiko diena.

LENTE PROGRESIBOAK

3 punturen arteko distantziarik erosoena

urruti

tarteko distantzia

hurbil

Edozein distantziara ongi ikus dezazun, MULTIOPTICASen irtenbiderik onena dugu. INDO betaurreko progresiboak. Erosoak eta eraginkorrak. Ikusmen nekatua ahantz dezazun. Gainera, gure MULTIOPTICAS txartelarekin ordainketa hiru hilabete erosotan egin ahal izango duzu inolako gaitzargurik gabe. Eta Travel Club puntuak lortu ahal izango dituzu. Dei ezazu 900 34 35 36 telefonora eta informazio gehiago emango dizugu. INDO DISTANTZIA GUZTIAK BETAURREKO BAKARREAN

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a

Hernani, 4 - DONOSTIA

ANTZUOLAKO HIZKERA

Jone Larrañaga

Antzuolako Udala
361 orrialde

EL MUNDO DE LOS PIRINEOS

6. zenbakia

Sua
114 orrialde
700 pta./32 l.

FORMULA

4. zenbakia

Eusko Ikaskuntza
353 orrialde
2.300 pta.

Antzuolako Herria Ikerketa Bekaren lehen edizioa, 1996koa, Jone Larrañagak jaso zuen, bertako hizkera aztertzeko. Beka horren emaitzak orain ikusi du argia. Izan ere, bekak eskatzen zituen atalez gain, Larrañagak beste hainbat puntu aztertu du liburu honetan. Fonetika, izenaren morfologia, aditza eta sintaxia aztertu ditu lehenik. Ondoren, alderdi semantikoari erreparatuz, lexikoari, esamoldeei eta atsotitzei dagozkien atalak daude. Gainera, kantuak eta bestelako testuak ere jaso ditu egileak. Lekuko desberdinegandik jasotako materiala baliatu du bere azterketarako ●

Lehen urtea bete du «El mundo de los Pirineos» aldizkariak, mendiza-leengana ez ezik lurralde honetako kulturaren interesa duen edonorengana hurbiltzeko asmoz sortu zenak. Zenbaki berriaren azala eta erreportaje nagusia emakume langileei eskainiak daude. Zazpi adibide bildu dituzte, Erronkarin gazta egiten duenetik hasi eta nekazal turismoko etxe bat mantentzen duen emakumearengana iritsi arte. Ohikoa denez, hala ere, bada beste gairik aldizkarian: izotzpeko buzeoa, kontserbak, Panilloko budistak. Gainera, ibilbideak proposatzen dira Iratin, Jacan, Taillon-en edota Luchon-en ●

Eusko Ikaskuntzak «Formula» izeneko aldizkarian fisika, kimika eta matematikaren inguruko edukiak lantzen ditu. Laugarren zenbaki honek hiru atal ditu. Lehenengoan, duela bi urte Donostian ospatutako Egitura Elektronikoei buruzko Simposiumean aurkezturiko ekarpenak jaso dira eta bigarrean, urteroko Zientzia Jardunaldietan eskainitako hitzaldiak. Eta azken atalean askotariko zientzia lan konkretuak eskaintzen dira artikuluen moduan. Horrela, esne eta uretan topa daitekeen gamma-radioaktibitate-mailaren inguruko lana topa daiteke, baita grabitate kuantikoaren historiaren ingurukoa ere ●

D I S K O A K

LIF

Lif

Esan Ozenki
2.100 pta.

Duela laupabost urte sorturiko Live In The Attick taldearen jarraipena da Lif, hasierako seikotetik bostek osatzen baitu talde berria.

Jende askok Fermin Muguruza eta Dut-ekin batera Ireki Ateak biran laguntzaile gisa aritu zirelako ezagutuko du taldea. 1998ko hasieran maketa bat grabatu zuten. Maketako kantuak berreskuratzu diskora osatu dute orain.

Ahotsak, bi gitarrek, baxuak eta bate-riak hardcore doinuak lantzen dituzte diskoko hamar kantuetan. «Aukera eta esku-bidea», «Bera ihesi doanean», «Bifidus radioaktibo», «Epaile», «Tortura», «Gaua»... doinu gogor, metaliko eta ilunak dituzte abestiek, ezaugarri bereko hitzekin bat eginez. Hitzak ilunak eta gogorrak baitira, baina bereziki gizarte honetako gaitzekiko kritikoak ●

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora:

 kutxa

fundazioa
fundación

Orain gutxi arte, Euskal Telebistak lehen zein bigarren katean pantailaratzen dituen saioak Galeusca TV bidez ikus zitezkeen Ameriketara. Duela hiru hilabetetik ordea, ETB Sat da kate publikoaren seinalea han hedatzeaz arduratzen dena, satellite nahiz kable bidez.

ETB AMERIKETAN HEDATUZ

Galeusca TV iragan irailaren 30ean desagertu zenetik, ETB Sat da Euskal Telebistako programak Ameriketara hedatzeaz arduratzen dena. Orain dela hilabete eskas han izan da kate publikoko ordezkari bat eta berri esanguratsu bi ekarri ditu bertatik: batetik, milioi bat etxetan dagoela eskura ETB Saten seinalea, eta Gabonetatik kontinente hartako euskal etxe gehienek ETB Sat instalatua daukatela, bestetik.

Kate honen arduradun Andoni Aranburuk adierazi duenez, urtaril honetan Euskadi Irratia eta Radio Euskadi ere entzungai izango dira ETB Saten seinalearen bidez. Ameriketako euskal etxetan satelitetik, zuzen-zuzenean, jasoko dituzte telebista zein irratia, horretarako ekipoak paratu baitizkiete. 24 orduko programazioa, euskarazko zein gaztelerazko saioz hornitua —albistegiak zuzenean—, ikus eta entzun ahalko dute.

«Euskal etxeei ia ia Gabon opari bezala eman diegu ETB Sat ikusteko aukera. Nik garrantzia ematen diot, lehen 'ba omen dago, ikusten omen da' esaten zelako, baina orain errealitatea da. Egin dugu,

jende horrekiko begirunez batetik, eta publizitatea eskuratzeko sistema garrantzitsua delako, bestetik. Era horretan, Ameriketako euskaldunei mezua zuzenean eskaintzen diegu: hemen duzue 24 orduz telebista eta irratia. Eta eskura dago euskal etxeko egoitzatik edo tabernatik, nahi izanez gero, zure etxera eramateko», dio Aranburuk.

MILIOI BAT ETXETAN IKUSGAI. ETB Saten seinalea Ameriketako (Hego, Erdialde eta Ipar Ameriketako) milioi bat etxetan ikus daiteke egun, satellite nahiz kable bidez. «Ameriketara ordainpeko telebista oso zabaldua dago, hemen ez bezala. Jende askok, nahiz eta herrialde bakoitzean egoera desberdina izan, satellitea edo kablea badu». Kablea azkoz ere hedatua dago (% 95), satellitea (% 5) baino.

Herrialde bakoitzean sistema desberdin bat du kable bidezko telebistak. «Plataforma digital pila bat dago, baina hemen baino txikiagoak dira, hortaz lehia handiagoa da». Kablea jasotzeagatik kuota bat ordaintzen da, ez kate zehatz bat ikustegatik, eta eskaintza aldatuz doa. «Egun ba-

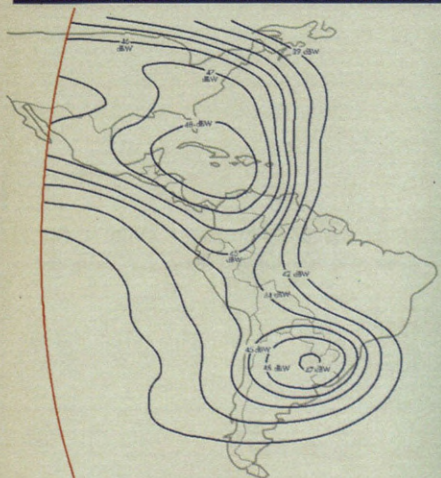
tetik bestera ikusten dute kate bat desagertu dela eta bere orde, kasu honetan, ETB Sat dagoela».

Euskal Telebistak Hispasat satelitearen bitartez hedatzen du ETB Saten seinalea Ameriketara. Ez da leku guztietan berdina jasotzen: «Hiru toki garrantzitsuenak Mexiko, Peru eta Argentina dira. Hala ere zipristinka toki askotan jaso daiteke, satelitearen hedapena Kanadatik Tierra de Fuego rainokoa baita. Seinalea, gehien bat, EEBBetan Pazifikoko kostaldean galdetzen dugu».

Andoni Aranbururen esanetan, ETB Sat abian jartzearen kostua (170 milioi pezeta, 7 milioi libera inguru) ez da handia. «Programazioaren birprestateta eta berpaketatzea da soilik; programazioa osatu, emisioa egin eta satelitea erabili. Bertako kablean kokatzeak, gastua baino lan neketua esan nahi du».

ETBren ordezkariak Ameriketara egin berri duen bidaiak beste asmo bat ere bazuen, urte honen amaierarako bi milioi etxetan ETB Saten seinalea paratzea, alegia. «Nik uste, helburua erraz beteko dugula, lana txukun samar eginda» ●

HISPASAT SATELITEAK AMERIKETAN DUEN HEDADURA

AQUÍ SE VE

■ Satelliteak estaltzen duen eremua eta Euskal Telebistak ETB Sat aurkezteko Ameriketara bidali duen diptikoaren azala.

Duela 30 urte jaio zen, Markina ondoko Etxebarria herri txikian. 15 urte zituela herriko taldean hasi zen antzerkia egiten. Kazetaritza publizitate adarretik egina du. Las Vegasen urtebete eman zuen ingelesa ikasten. Goenkaleko «Koldo» da eta hasieratik dago bertan.

“Honi esker mila gauza egin ditut”

Goenkalen hastapenetatik zaude. Hasieran maltzurtzat hartua izatetik, egun zintzotzat joa izatera igaro zara. Goenkaleko pertsonaien patua?

Goenkalen lehendabizi bi urtez egon nintzen. Gero nik neuk utzi nuen, ordezkapen bat egiteko aukera eduki nuelako komunikazio departamendu batean. Hiru hilabete egin nituen, eta gero Bizkaiko delegaritzan egon nintzen haurrentzako eskolatik kanpoko ekintzak-eta koordinatzen. Itzultzean, pertsonaia aldatzen joan da eta ni aktore moduan ere ikasten joan naiz. Orainxe konturatzen naiz hasieran ez nekiela ezer. Kostatu zitzaidan, baina nik uste pixka bat hobetzen joan naizela. Eta gustura begiaz, lehengo Koldogaz eta oraingoagaz; pertsona desberdinak dira eta horrek aberastu egiten zaitu.

■ Egunero rol bera jokatzek ez al du nekatzen?

Beharra da. Nik badaukat anai bat tailer batean zortzi ordu egiten dituen behar, eta ni baino askoz gutxiago kobratzen du. Ni egunero eskerri asko esaten ari naiz daukadan zorteari, eta batez ere ikusita gaur egungo gazteria langabezia dagoela, eta are gehiago jende asko dagoela gustatzen

ez zaion behar bat egiten. Ni soldata bat kobratzen ari naiz, gus-tuko beharra dut, aukera izan dut jende pilo bat ezagutzeko... Ni goizero-goizero beharrera joaten naiz kristoren irrifarreagaz. Soldata horrek beste aukera batzuk ematen dizkizu. Arratsaldeak ditut infografiako ikastaroak egiteko, euskara hobetzeko... mila gauza egin ditut Goenkalen hasi naizenetik.

■ Beste zerbait, antzerkia edo zinema, egiteko ateak zabaltzen al ditu telebistak?

Ni bospasei urtetan ibili nintzen herriz herri, plazarik plaza, kale antzerkia egiten, muntatu, desmuntatu... Nik profesional mailan ez dakit, baina amateur mailan antzerkiak diru oso gutxi ematen du. 17-18 urte daukazunean gauza horiek gustura egiten dituzu, baina 30 urteagaz, tamalez, beste gauza batzuk nahi dituzu. Ezagutzen dut jendea Goenkaleri esker beste gauza batzuk egin dituen, baina Euskal Herria herri txiki bat da eta merkatua oso murriztua da. Zenbat zinema

■ «Hasieran kostatu zitzaidan, baina nik uste pixkanaka hobetzen joan naizela».

egiten da, zenbat telesail? Telebistan ego-teak ematen ditu aukerak, baina ez askoz gehiago, Euskal Herriko merkatua murriz-tua delako ●

T x o r i B a t e k E s a n D i g u

■ “EASY PEASY” SAIOAK ETB-1EAN JARRAITUKO DU

«Easy Peasy» saioak urte berri honetan ere Euskal Telebistako programazioan jarraituko du. Gabon arteko ibilbidea Back Stage ekoiztetxearekin egin badu ere, hemendik aurrerakoa, zenbait arrazoi direla medio, beste etxe batek egingo du, Baleukok hain zuzen. Jarduera berri honetan pertsona ospetsuek partehartze handiagoa izango bide dute ●

■ “GOENKALE ESKEK MILA” HILAREN 17AN HASIKO DA

Gauzak ondo, ikasturte honetan 1.000. atalera iritsiko da Goenkale telesaila. Euskal Telebistako saiorik arrakastatsuenaren egitandi hori ospatzeko-edo, programa berria estreinatuko du kate publikoak urtarilaren 17an. «Goenkale esker mila» izenburupean, Goenkalez baina baita beste kontuez ere ariko den magazina izango da ●

■ ARGIÑANO IGANDEAN ITZULIKO DA TELEBISTARA

Kasik urtebeteko atsedendia egin ondoren, igande honetan, hilak 10, itzuliko da Tele5 katera Karlos Argiñano sukaldari ospetsua. Astean behin egingo du programa, igandetan 14:00etatik aurrera. Tarte honetan T5 katean agertu ez bada ere, Argentinako telebistarako jarraitu du lanean. Han ere izugarritzko arrakasta izan omen du ●

GETXO EUROPAR JAZZALDIA

ABANDO-IBARRAKO "COSTA BILBAO"

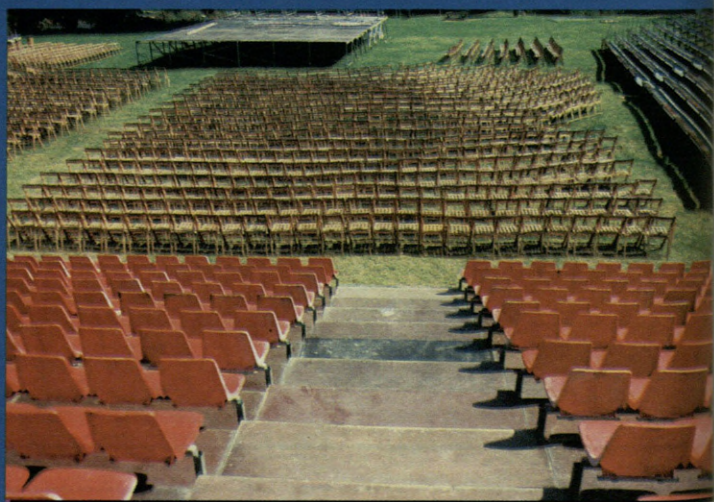

Barrondo Auzoa 48480 ZARATAMO (BIZKAIA)
Tel: 94 671 04 75 • Faxe: 94 671 13 58

- KARPAK • ESZENATOKIAK • HESIAK
- TXOSNAK • TRIBUNAK • ALDAGELAK
- KOMUN MUGIKORRAK

ZALLAKO SABINO ARANA PASTORALA - Komunak

ZALLAKO SABINO ARANA PASTORALA - Grada

Aezkoa bailaran, Erroibar, Auritz eta Orregan entzun daitekeen Irati Irratiak programazio berria prestatu du. Astelehenetik larunbatera hiru orduko programazioa eskaintzen du.

GOIZETAKO ADISKIDE HURBILA

Goizeko 11:00etatik eguerdiko 14:00ak bitarte, Aezkoa bailara-ko, Erroibar, Auritz eta Orregako biztanleek badute gertuko informazioa jasotzeko aukera. Irati Irratiak hiru orduz hedatzen du bere programazioa, oraintsu berritu dutena.

Egunero, ordutegi finkoetan, efemerideak, eguraldiaren aurreikuspena, eguneko abestia, lehiaketa, abisuak, zorion agurrak eta berriak (inguruko herrietakoak, Nafarroakoak, Euskal Herrikoak eta azterrikoak) uhineratzen dira.

Atal horiek uzten duten tarteetan gisa guztietako saioak adi daitezke. Hainbat kolaboratzailearen laguntzarekin eta astelehenetik ostiralera, osasunaz, abeltzaintza eta nekazaritzaz, berri bitxiez (hil honetatik aitzin haurren saioa izango bada ere), inguruko arazoez edota ametsen jatorriez mintzatzen dira, lehen orduan, 11:30ak inguru.

Astelehenetik ostiralera eta hurrenez hurren, Irulegi, Aralar, Euskalerrria edo

Eguzki, Xorroxin eta Karrape Irratiko ki-deekin solasaldia izaten dute 12:15etan. Asteburuan jazotakoak, herrialde ezberdinen ingurukoak, herri-herriko kronikak, lanbideei buruzkoak, eta kirolen gaineko berriak biltzen dituzte 12:30etatik 13:00etarako tartean.

Azken zatian berri-azken zatian, 13:30etatik 14:00etara, liburuen berri ematen da astelehenetik ostiralera, historia eta erlijioaz solasten dira asteartean; hiru astez hiru saio ezberdin egiten dira asteazkenetik ostiralean; musika eskaintzen da ostegunetik ostiralean; bisitatu edota ikus daitezkeen ekitaldien berri ematen da.

■ Irati Irratiak, atal finkoez gain, gai ezberdinak lantzen dituzten saioak eskaintzen ditu goizero.

Irati Irratiaren programazioa ez da ostiralean amaitzen. Larunbatean, hasirako abisuen ondotik, asteak eman duenaren laburpena egiten dute, eta bukaera aldera hurrekin egindako saioa uhineratzen ●

B a g a k

■ «BERTSOZIRIKA», GURE IRRATIAN LARUNBATERO

Bertsolaritza sustatzeko xedez, abenduaren bigarren asteburuan «Bertsozirika» saioa abiatu zen Gure Irratian. Larunbatero entzuten ahal da arratseko zortzietatik aurrera. Hendaia eta Baionako bertso eskoletako bertsolari gazteak aritzen dira bertan, Aitor Sarasua laguntzaile dutela. Joko moduan dago egituratua; bi bikote aurrez aurre jarriarik, lehenik bertsolariei buruz duten jakitatea agertzen dute. Zenbait datu emanda edo bertsolariaren bertso bat entzunda, nor den asmatu behar dute. Bertsoak ere botatzen dituzte eta entzuleek ere parte har dezakete. Otsaila bitartean izango da entzungai ●

A u r p e g i a

■ Iker Zubimendi

«Nire jomuga kiroletan legoke»

Herri Irratiko goizeko magazinean aritzen da

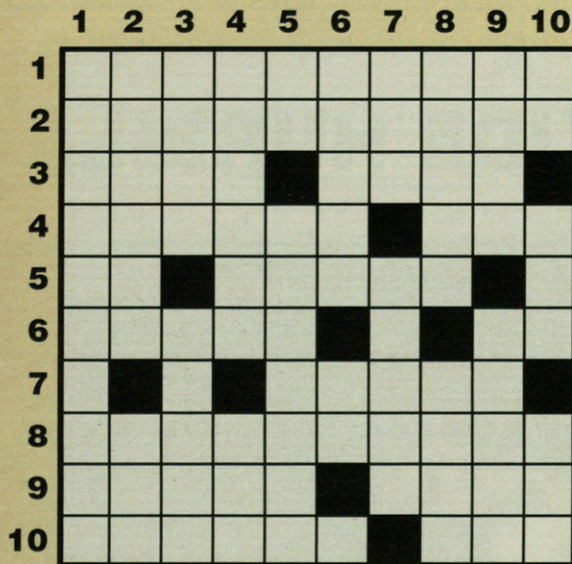
Donostiakoa da eta 24 urte dauzka. Azken hiru urte eta erdiak Donostiako Herri Irratian eman ditu lanean, goizeko nahiz arratsaldeko magazinean edota informatibotan kolaboratzen. Udatan berriz, goizeko magazina zuzendu izan du. Egun «Muxutruck»en dabil, Carolina Saenz de Bikuñarekin batera.

Magazinetan albistegietan baino gusturago aritzen da: «batez ere lan

taldean dugun giroa gustatzen zait». Baina «nire helburua kiroletan jardutea izango litzateke, eta batez ere futbol jarraitzaile moduan». Realekoa izateaz gainera, Sabadell taldekoa ere bada: «bertako bazkide banaiz». Irratia du telebista baino nahiago, «jendearekin harremana zuzenagoa delako eta telebistan, irudia dela-eta, ez nintzatekelako seguraski hain ziur agertuko» ●

Gurutzegrama

EZKER ESKUIN

- 1.- Behaketak egiteko tokiak. 2.- Atabal jolea.
- 3.- Dolumin. Daude. 4.- Auzia. Garoa, iratzea. 5.- Erbioa. Jaurtiketa. Bokala. 6.- Zuen, guri. Bostehun. Nor, pluralean.
- 7.- Fosforoa. Oxigenoa. Bihiak. 8.- Arrazismoa praktikatzen dutenak. 9.- Eraikin-mota. Zazpi eguneko epe.
- 10.- Nebak. Osatu aditzaren infinitiboa.

GOITIK BEHERA

- 1.- ... ere, zer gerta ere. 2.- Nigana hurbildu. Edari alkohol-dun.
 - 3.- Modu hartan. Entzumenik ez duena. 4.- VIII. hilabete. Jardun. 5.- Herri hizkeran, eta. Mina. 6.- Eraso. Litioa. Potasioa.
 - 7.- Portu. Ukrainako hiria. 8.- Barre xumea. Emakume zahar.
 - 9.- Aiako biztanle. Huts. 10.- Errepikatuz, gorotza.
- Euskaraz eta kitto! Suari dariona.

Kikeren Umorea

ADUANA

Gabonetako oporretan Italia bisitatzea erabaki dute Miren eta Kattalinek. Kotxea hartu eta Ventimigliako mugara iritsi dira.

Miren eta Kattalin lasai asko hasi dira muga zeharkatzen baina europarrak izan arren, "carabinieri"ek geratu egin dituzte. Hori bai! Guztiak oso sinpatiko eta oso atseginak:

- Kokainarik, koinakik, zigarro-rik? - "carabinieri" horietako batek.
- Ez, ez... Guk ez dugu horrelakorik -erantzun dio Mirenek-.
- Eta behar al duzue?

NOIZ HASTEN DA BIZITZA

Irrati eta telebista guztietan abortoren inguruko eztabaida puripurian zegoen. Beste hizpiderik ez zen kalean eta lantokietan.

Gaur ere, egunero bezala, ibilal-ditxo bat egin asmoz elkartu dira Teofila eta Teodora. Eta nola ez! gaia hizpidera atera du Teodorak. Eta orduan Teofilak:

- Aizu Teodora, zure ustez, noiz hasten da bizitza, haurra "egiten" denean edo jaiotzen denean?

- Ez dakit bada... Gurean behintzat, haurrek etxetik aldegin zutenean hasi zen!

Letra Zopa

B	R	A	R	R	A	L	I	Z	A	U	T	A	L	U	Z
I	R	A	Z	A	R	H	E	L	D	R	I	N	P	K	I
S	I	H	M	E	D	T	A	N	B	S	X	O	I	A	N
M	O	A	F	I	Z	I	S	O	T	U	T	A	S	L	K
U	K	A	P	L	A	T	I	N	O	A	R	R	I	E	A
T	K	U	R	E	I	U	A	L	S	E	U	D	S	K	O
O	S	A	R	A	N	O	M	I	M	H	T	N	I	I	R
A	I	B	A	R	K	N	O	E	N	U	G	E	L	N	E
H	O	R	N	H	E	A	I	Z	T	U	K	A	R	O	A
K	J	T	I	G	N	A	R	E	T	S	A	I	H	O	Z

Aurki itzazu letra zopa honetan hamar metal ezagunen izenak. Hitzak ezker-eskuin, goitik-behera edo diagonalean azalduko zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak

★	Z	★	U	★	Z	★	P	★	U	★	H
Z	I	N	T	Z	I	L	I	K	A	T	U
★	K	A	I	O	L	A	K	★	L	A	N
K	I	N	K	A	★	B	O	L	E	R	O
★	N	O	★	Z	I	E	T	E	N	★	A
★	D	★	Z	★	I	K	A	S	T	O	L
K	O	L	O	R	G	E	★	E	E	★	A
★	N	I	K	★	O	R	A	I	★	I	★
B	E	R	O	A	★	I	S	K	A	N	B
★	Z	A	★	D	I	A	K	O	N	★	L
O	T	I	T	I	S	★	E	T	O	R	R
★	E	N	A	M	★	S	★	E	A	★	I
E	B	A	K	E	R	A	K	★	K	R	A
★	E	K	O	N	O	M	I	A	★	T	U

Gurutzegrama

Ezker-eskuin: 1. Alonsotegi. 2. Garaipenak. 3. Iso. Makila. 4. Na. Zori. Es. 5. Dit. Nilo. 6. Utik! Taloa. 7. Paratu. Al. 8. Esaka. Aran. 9. Ku. 1. Idiki. 10. Ondasuna. K.

Goitik-behera: 1. Agindupeko. 2. Lasaitasun. 3. Oro. Tira! D. 4. Na. Z. Kaia. 5. Simon. Ta. 6. Oparitu. IU. 7. Tekila. ADN. 8. Eni. Olaria. 9. Gale. Olak. 10. Ikasia. Nik.

I	Z	E	G	T	A	B	R	A	P	A	G	N	A	N	A
R	E	A	N	A	R	N	O	A	U	K	A	E	P	I	N
I	V	T	K	A	S	A	U	E	A	H	D	E	Z	O	N
G	E	S	I	N	A	H	I	G	T	R	L	A	M	U	A
A	R	K	A	N	T	X	E	N	J	U	N	G	A	R	P
L	E	A	T	U	R	K	I	R	O	S	L	U	K	R	U
U	S	A	S	R	E	A	N	T	B	Z	E	E	A	T	R
A	T	I	N	A	S	A	K	I	O	R	A	G	L	A	N
H	O	T	X	O	O	I	U	T	X	A	U	L	U	X	A
D	A	T	G	O	U	L	I	S	A	N	A	M	Z	O	K

Hitz Gezidunak

				Argazkiko herria Politikan dihardutenak	Baztango herria Hodeia	Aurpegia Istu	Bakezalea Akabo!	Hegaztien kaka Musika nota	Ukatz-saltzailea Herri giputza
				Jauntxerria Deiadarra					
						Sarrera Zen, niri		1997an Ez zailak	
				Non atzizkia Herri berekoa		Zuten, hari Röntgen			Potasioa Zeinu zodiakala
Alferkeria Nafarroa-ko herria	Intsektu mota Laponiako	Jausia, goibela Ukatzeko					Nafarroa-ko basoa Barik		
						Kontso-nantea Zumaiaiko auzoa	Su Tona		Ald., sodioa Bare
Txarto Tabakoa erretzeko					Doi Artsenikoa			Merezi duena Boroa	
			Ur korrontea Zuhaitz mota				Aurpegiko ile Bular-muturra		Zeinen
Errep., fruitua Garaia		Adiski-dego Oxigenoa							
					Zezen zikiratu Joan hadi!		Agian Gora egin		
Ald., iridioa Janari ongailu		Tantaloia Praseo-dimioa		Halere Gipuzkoa-ko autoetan				Iodoa Naizen hau	Kontso-nantea Musika nota
			... egin, begiratu Kontso-nantea		Niregan Kontso-nantea			Egile atzizkia Azkene-koa	
Iluna-barrak						1. eta 4. bokalak	Ukan		

Argazkia: Gipuzkoako herria

Denborapasak: LUMA • Umorea: KIKE AMONARRIZ • Komikia: MARKO ARMSPACH

ERROBIKO PIRANJAK

"IZARRIK GABEKO
GABON GAUA,
OLENTZERO GABEKO"
Errobiko esaera zaharra

DIETA MEDITERRANIOA

Jan-neurri edo dieta mediterraneo, oliba-olioan aberatsa, gantz saturatuetan pobrea eta karbohidrato nahiz zuntzetan ez oso aberatsa eta ezta oso pobrea ere den dieta, horixe da jan-neurriko onena diabetikoentzat (intsulinarean aurrean dituzten erresistentzi arazoei aurre egin ahal izateko) eta baita paziente hipertentsoentzat ere, Europako Arteriosklerosi Elkarteak burutu duen bere urteroko topaketan esan zen bezala.

Jan-neurri mediterraneoak diabetikoetan gertatu ohi den lipoproteinen kontzentrazio-gehitzeak jaitsi edo murrizten ditu, odolean glukosaren kontrola (edo gluzemia) hobetzen du eta intsulinarekiko sentikortasuna gehitu egiten du, Mancini irakasle italiarraren ustez.

Mancinik, bere ikerketa taldearekin batera, Italia osoan egindako azterketan 6.000 pertsona hartu zituen, eta zera ikusi zuen: kolesterol-mailak askoz ere baxua-

goak zirela beren jan-neurrian oliba-olioa erabiltzen zuten pertsonetan. Zenbat eta altuagoa izan oliba-olioaren kontsumoa, orduan eta baxuagoa da azukre-maila odolean, baraurik egonik, dio Mancinik. Eta oliba-olioan, berez aberatsa den dieta batek babes handia eskaintzen du arteriosklerosiaren arrisku-faktore nagusien aurrean.

Arteriosklerosi Elkarteak egindako topaketetan horixe gomendatu zien Mancinik bere lankide europarrei: eska diezaietela beren pazienteei karbono-hidratoak oliba-olioarekin ordezkatzeara, honek dakartzan mesede eta onura ukaezinak ikusirik ●

◆ JABIER AGIRRE

Zirikolatz, historiaurreko aztarnen oihan ttipia Senpere inguruan

Senpere eta Ahetze herrien artean, antzinatek erabilitako bide zahar bezain garrantzitsu baten saihetsean hedatzen da Zirikolatz, hainbat eleka-kablek eta pistek zeharkaturiko Senpereko baso ttipi eta xumea. Ttipia eta xumea izan arren, bere barnera eramango gaituen itzuliñoa egiteko parada dotorea eskaintzen digu.

■ Zirikolatzeko erreka.

Ibarrondik hartuko dugu Senpereko auzo hau eta Ahetze lotzen dituen errepeidea. Gaur egun mundrunak, Uhabia eta Urdazubi ibaien arteko muino lerrotik iragaiten zen bide zaharra ordezkatu du, Ainhua eta Ezpeletako mendie-

tatik itsasoraino heldu den bide erraza.

Bidearen garrantzia historiaurreko hondakinek frogatzen dute. Bidadetik Berara jarrai daitekeen Ipar-Hego loturari buruz mintzo gara, Ibarrronen Urdazubi ibaia gainditzen duena zubi zahar batetik.

Bidetik, Sarako hara neko megalitotegi garrantzitsua ere zeharkatuko du. Honek guztiak baieztatzen du bide honen antzinatasuna. Bidearen goren puntutik, 108 metroan, eta eleka-dorre bat pasa ondoren, Zirikolatz menperatzen den lekutik, basora jaisten den pista hartuko dugu. Berehala jaitziko gara Zirikolatzeko errekarara, beste eleka-kable batzuen azpitik iragan ondoren. Ibilaldia egiten dugun garaia araberara, zaila izanen zaigu erreka pasatzea, biziki emaritsu etortzen baita, batez ere

neguan. Baina udaberrian egiten badugu, ez dugu arazorik izanen erreka zeharkatzeko eta goiti igotzeko pistatik. Ibilalditxoaren zati honetatik Larrungo islaz gozatuko dugu urrunean, Azkaine aldera agertuko zaigularik.

ONDALAN SASOIA

Hostajea galtzen duten landareen neguko barealdi hau da batetik atera eta beste nonbaitetan landatzeko aproposa. Urteko egunik motzenak eta gaurik luzeenak diren honetan, argitasuna eta tenperatura eraitsita daude. Su-egur pilari astindu bat emateaz gain, beste zura batzuk dantatzeko sasoirik egokiena ere bada. Aitzurraren kirten edo kiderreko lizarra, adibidez.

Errioxarrek dioten eran, ondalanak egin eta mahatsondo berriak sartu behar dira orain. Ondalana nik ezagutzen dudana nekazaritza-lan txarrena izango da. Ondiaitzurra hartu eta, ihartu edo behar baino mahats gutxiago ematen duen landarea ipurditik eta sustrai handienak ahal den ondoenetik ateratzea da ondalana. Kubikoa baino handiagoko zuloak egiteko gauza dira... Sustraiak hain ondotik atera behararren arrazoiak behin baino gehiagotan galdetu dut, ez alfe-

rik! Agintzen duen aitonak horrela eginda ikusi nahia da gehienetan erantzuna.

Nire iritziz, sustraiek lurrian eragiten duten aldaketa kimikoa deuseztu eta jartzen den landare berria luberrian balezko garatu dadin egiten da. Ehunka urtetan landare berdina elikatzen ohi den lurra ondo asko ezagutzen duenaren nahia da bai, ondalan sakona eskatzen duen aitonarena.

Ondalan sasoi honetan horrelako zuloa egiteko sasoioko gaztea aintzintzen denean ere, ondalan asarre horiek ikusi nahi dituela aginduko ahal du. Aitona sustrai horiek erreaz berotuko baita. Gaztea, berriz, ondalanen. Horretan edo besteren batean; bilatuko du bai! ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
(mandio@redestb.es)

■ Larrun Mendia Ibarroneko basotik.

Senpere eta Arbona lotzen dituen errepideraino iritsi baino lehen iparraldera sortzen den pista segituko dugu, landa batera atera arte. Hau zeharkatuz, berriro errekarara jausten den pista atzemanen dugu, baserri batera doana.

Errekaren ondotik doan bidezidorra jarraituz, Zirikolatzen sartuko gara, bere sakonean murgilduz. Errekaren ibilbide bihurtzatsutik eta elektra-kable batzuen

azpitik igaroz, hastapenean erreka zeharkatu dugun lekura helduko gara.

Aise itzuliko gara abiapuntura. Leku honetan, hain zuzen, lehen aipatu historiaurreko aztarnen adibide bi zeuden. Hauetarik bat, egun erabat ezabaturik dena, harri-metatzez osaturiko zirkulu bat zen; bere erdigunean harri bakar bat besterik ez zuena, nehongo errautsik gabe.

Azken datuok, pentsarazten digute oroitarri hau zenotafio edo hilobi hutsa dela, desagertu den pertsonaren oroimenez eraikia, gorpua agertzen ez zelako. Aztarnok eraiki zituen jendea idazketarik gabeko herri batekoa zen, ulertzeko zailak diren lekukotasun materialak utzi dizkiguna ●

◆ IÑIGO
TXINTXURRETA

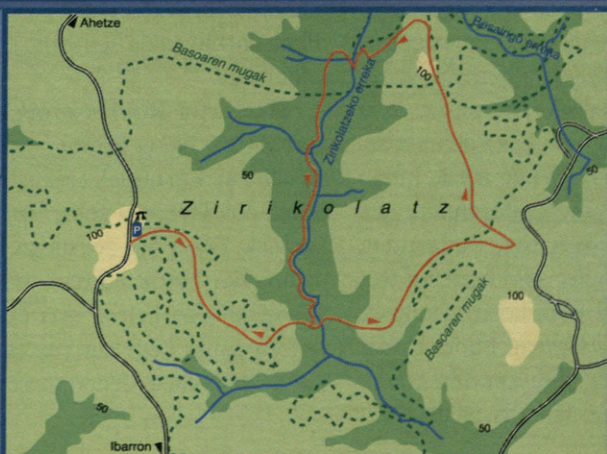
■ Larrun eta inguruko mendixkak.

FITXA TEKNIKO A

OHARRAK

Ibilbide biziki erraza, bazkal aitzin aise egin daitekeena. Hala ere, erreka ondotik doan bidezidorra ez da beti oso garbi nabaritzen. Ohianeko zenbait tartetan sastrakak topatuko ditugu.

LUZERA
4-5 Km

DENBORA
1-2 ordu

DESNIBELA
50m

GARAI EGOKIA
Edozein urtarotan

BIBLIOGRAFIA
* Kartografia: IGN
12450T TOP25
1/25000

ZAILTASUNA

ELIXABETE GARMENDIA

MADRILGO LAGUNAK

Bertan bizi dugun adiskidetasun giroa inoiz ez bezalakoa da. Urtarrilaren 9rako ere badugu zita, azaroaren 28an bezala, jendetsua izatekoa. Presoen gaia apaizen hitzaldietan eta alkateen gabon tarjetetan ere azaltzen da. Unanimidade horrek duela hogeita pare bat urtekoa ekartzen du gogora, amnisiaren aldarrikapenaren inguruan bildu zen jendetzaarena. Kontseiluak «Bai euskarari»ra jende kopurua ez ezik, indar ezberdinak, arlo guztiak erakartzen jakin izan du, hasi ikastoletako haurretatik eta futbolero eta enpresarietarako. Pin urdinaren bila aurkitu ditut eajotazale amorratuak, eta txapa hori jendaurrean erakusteko enpeinuan kargu publiko bat edo beste. Behingoz, aspaldiko partez, aho batez aldarrikatzen dira bizpahiru helburu kolektibo. Olentzeroren saskian badago denona den zerbait, zehatza, ukigarria.

“Urteetan ahatetxo itsusi higuigarriak izan eta gero, zorionezko garaian gaude, honetaz eta hartaz «harro nago» esateko moduan. Harro gaude, besteak beste, garen bezalakoak garelako, eta kitto. Behar genuen autoestima igotze hori. Eta honetan, beste modu batekoak izanik, beste giro, estilo eta sinismen batzuk izan arren, lagun ditugun horietaz gogoratzen naiz”

GIRO honetan Aitor Zabaletaren hilketak elkartasun kota oso gora eraman du. Abenduaren 20ko manifestazioan beste batzuetan biltzen ez den jendea ere bazegoela esango nuke. Segurasko halako batean sekula izan gabekoak ere bai, bufanda txuri urdina soinean. Futbolzaleen erantzuna zirkinik gabekoa izan da. Familiak, Zabaletaren aitak, jarri du helmuga: «Ez dugu mendekurik nahi, justzia baizik». Duintasun izugarri botatako hitzak, egun horietan denean erakutsitako jokabidea berretsiz. Izan ere, kasu honetan ere ikusi baita dolua azaltzeko daukagun estiloa: malko isilak, hitzik atera behar bada, neurtuta. Pozarekin gertatzen den bezala gure artean, eta begiratu bestela loteria tokatu den toki horietan ere, txanpan kopa batzuk gora behera, nola ez duten, jendaurrean behintzat, burua galdu. Motzak izango gara gure sentimenduak adierazterakoan, poza nahiz atsekabea. Si-

kologoei lan pixka bat emango die agian horrek, baina behintzat ez gatzazkio gogai-karri gertatuko ikusmiran daukagunari.

TIRA ba, urteetan ahatetxo itsusi higuigarriak izan eta gero, zorionezko garaian gaude, honetaz eta hartaz «harro nago» esateko moduan. Harro gaude, besteak beste, garen bezalakoak garelako, eta kitto. Behar genuen autoestima igotze hori. Eta honetan, beste modu batekoak izanik, beste giro, estilo eta sinismen batzuk izan arren, lagun ditugun horietaz gogoratzen naiz. Lagun madrildarretaz hain zuzen ere, *madrildar* ulerturik ez hainbeste hangoa izateagatik, handik etortzeagatik baizik beraien oihartzuna. Horien artean emakume bat, Margarita Robles. Kargu publikoa izan zuen bitartean, Justiziako Idazkaritza Belloch superministroarekin, egin zuen keinu hutsa baino gehiago izan zen buruzpide bat edo beste, Intxaurrendoko koarteleko ardura-dunekin adibidez. Kargua utzi zuenetik berri, a zer nola sartu den bake eta adiskidantzarako bideak zabaltzen Estatuko hiriburutik. Madrilgo Foroan kide, talde horren bidez saiatzen da hemengo ahotsa zuzenean entzun dadin han. Eta iritzietan, PSOEek eta PPK bat egiten duten *ranziedade* horretatik urruti, aurpegia ematen du hemengo erreallitatea bere horretan uler dadin, aurreiritzirik gabe. 97ko urrian «Egin» egunkariari eskaini zion elkarriketa hartatik hasi, eta Estatutik nekez sortzen den zentzuz eta ausardiaz mintzatzen da hemengo aferaz eta konponbidez.

Margarita Robles espezie bakana da zoritxarrez, baina baditu beste kide batzuk ere alboan. Eta horiek erakusten digute Madrilen ere, Estatuan zehar, izan ditzakegula lagunak. Esker ona zor diegu lehenengo eta behin. Eta hortik aurrera, biktimismoaren tentazioa alde batera utzi eta zeregin bat jartzen zaigu begi aurrean: lagun gehiago irabazten jakitea, denon mesedetan ●

TXITXARDIN BELTXA

Oria Etorbidea, 12

☎ 37 03 04

20160 Lasarte-Oria